

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2016 /03 FİYATI: 5 TL

8 Mart Dünya Kadınlar Günü

"Dünyada Her Şey Kadının Eseridir"

M. Kemal Atatürk

**Prof. Haberal'ın
Karaciğer
Naklettiği
Bebek 24 Yıl
Sonra El
Öpmeye Geldi**
S. 19

Dr. Öğüt Yazman:
**Göç ve
Mülteciler** S. 37

Hikmet Uluğbay:
**Dünya Kadınlar
Günü ve Anlamı**
S. 21

Mete Akyol:
**İNönü'nün Yatak
Odasındaki
Değişmez Yazı
"Allah'ın
Dediği Olur"** S. 51

Cengiz Özakıncı:
**Türk
Devrimi'nin
3 Temel Yasası**
S. 33

Prof. Dr. Kemal Arı:
**İzmir'de
Edilen
Ant: Misak-ı
İktisadi** S. 61

Yirmibirinci Yüzyılın birinci çeyreğinin sonunda Dünya'nın en gelişmiş on ülkesi arasında yer almak için, ülkeler amansız bir yarış içerisinde... Türkiye'nin, cumhuriyetin 100. yılına rastlayan bu dönemin sonunda, ilk on sıralamasında yer alıp alamayacağı ise büyük merak konusu.

Önümüzdeki 20 yıl boyunca halen ilk "on"da yer alan ülkelerin konumlarını korumaları ve hatta kendi aralarında daha öne geçme iddiaları yanında, bir çok dünya ülkesinin de kendileri için ilk on ülke arasına girmeyi hedef seçmiş olmaları, yarışın çok çekişmeli geçeceğini göstermektedir.

Ayrıca, içinde bulunduğumuz bilgi çağında, ekonomik büyümenin ivmesini ve kalitesini belirleyen unsurların başında sadece politikacıların, girişimcilerin ve teknokratların değil, aynı zamanda işçinin ve çiftçinin de bilgi düzeyi ve yüksek teknolojiyi kullanma becerisi çok önemli rol oynayacaktır.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya 2000

**Başkent Üniversitesi
Adına Sahibi:**

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni
Mete Akyol

**Görsel Yönetmen
ve Yayın Genel Yönetmeni**
Yardımcısı :
Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:
Faruk Güney

Yayın Danışmanı:
Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:
Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:
Süheyla Dinç

Eğitim Danışmanı:
Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:
Nükhet Alicikoğlu

*Başkent Üniversitesi'nin bir kültür
hizmeti olan Bütün Dünya 2000,
Başkent Üniversitesi
kuruluşlarından*

*1. Cadde, No: 77, Bahçelievler,
Ankara adresindeki Aküm
Reklamcılık, Danışmanlık ve
Yayıncılık Ajansı
Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin
Anafartalar Mah. Rüzgarlı Cad.
Plevne Sk. No:14/5 Ulus, Altındağ,
Ankara adresindeki tesislerinde
basılmıştır.*

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)
Prof. Dr. Ahmet Mumcu
Prof. Dr. Solmaz Doğanca
Prof. Dr. Sevil Öksüz
Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay
Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Prof. Dr. Levent Peşkiricioğlu,
Gürbüz Atabek, Kaya Karan,
Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, Yücel Aksoy, Sabriye Aşır, Dr. Sıtkı Aydınel,
Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe, Sadi Bülbül, Haluk Cansın,
Nevin Dedeoğlu, Haluk Erdemol, Sema Erdoğan, Konur Ertop,
Gürbüz Evren, Metin Gören, Mümtaz İdil, Muzaffer İzgü,
Sinan Meydan, Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal,
Cengiz Özakıncı, Sanıye Özden, Tekin Özertem, Yaşar Öztürk,
Sezin Saç Sungunay, Mete Tizer, İzlen Şen Toker, İzmir Tolga,
Mehmet Ünver, Dr. Mehmet Uhri, Orhan Velidedeolu,
Dr. Öğüt Yazman, Halit Yıldırım, Mustafa Yıldız

Okur-BütünDünya Yazışma Adresi:
okurlabasbasa@butundunya.com.tr

Yönetim Merkezi:
10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 215 51 27-313
Faks: (0312) 222 90 07

İletişim Adresi:
Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,
Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul
Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)
Faks: (0216) 456 27 29

Dağıtım: Yaysat

Basım Tarihi: 23 / 02 / 2016

www.butundunya.com.tr
butundunya@butundunya.com.tr

- 3 Annemizi Özlediğimizde...**
Mete Akyol
- 5 Cadı Kazanı** *Can Dündar*
- 7 Beni Hatırlayınız** *Gazi Güder*
- 8 Mustafa Kemal Ankara'da**
Dr. Sıtkı Aydınel
- 14 Atatürk'ün İnebolu Türk Ocağı'ndaki Konuşması**
Cengiz Önal

19 "Sen Benim Canlı Vericiden Karaciğer Nakli Yaptığım Üçüncü Hastamdın."

- 21 8 Mart Dünya Kadınlar Günü**
Hikmet Uluğbay
- 27 Kadınlar Günü ve Atatürk**
Kaya Boztepe
- 30 Osmanlı, Hazar Denizi'ni ve Sapanca Gölü'nü Karadeniz'e Bağlamak İstedi** *Gürbüz Evren*
- 33 Devrimin 3 Yasası** *Cengiz Özakıncı*
- 37 Göç ve Mülteciler** *Dr. Öğüt Yazman*
- 43 Reşat Enis** *Konur Ertop*
- 48 Turizmde Yeni Ufuklar**
Can Pulak
- 51 Allah'ın Dediği Olur** *Mete Akyol*
- 56 Fevzi Çakmak** *Zeki Sarıhan*
- 61 Misak-ı İktisadi** *Prof.Dr. Kemal Arı*
- 65 Kavrayıcı ve Birleştirici Ulus Anlayışı** *Sinan Meydan*

İÇİNDEKİLER

- 71 Güselleme** *Tekin Özertem*
- 76 Mozart** *Mümtaz İdil*
- 79 Ben de Salieri Olsam Mozart'ı Öldürürdüm** *Mümtaz İdil*
- 82 Sanal Gerçeklik** *Sabriye Aşır*
- 87 Spor** *Metin Gören*
- 89 Savant Nedir?** *Yücel Aksoy*
- 94 St. Wolfgang** *İzlen Şen Toker*
- 99 Takvimler ve Gezegenler**
Yahya Aksoy
- 103 Zamanı Durdurmak**
Sema Erdoğan
- 109 Endüstri ve İnsanlığın Geleceği** *Erhan Toker*
- 115 Neler Olmuyor Ki Dünyada**
Sezin San Sungunay
- 119 Ben Kendimin Patronuyum**
Melek Şirin Tolga
- 123 Mavi Okul Önlüğü**
Muzaffer İzgü
- 127 Yumurta Kabukları** *Aylin Yengin*
- 130 Son Yemek** *Haluk Erdemol*
- 135 Herkül** *Haluk Erdemol*
- 140 Yoğurtla Kanser Teşhis Edilebilir mi?**
- 141 Palandöken'e Kişisel Katkılarım** *Mehmet Ünver*
- 146 Bir Fincan Kahve İçin**
Ali Nalçacı
- 147 Poyraz Başlayınca**
Mehmet Uhri
- 41 Fırçalayarak**
- 42 Bilginizi Denetleyin**
- 60 İlk Dersimiz Türkçe**
- 151 Çözümler**
- 152 Yarının Büyükleri**
- 154 Bulmaca**
- 156 Satranç**
- 158 Ayın Kitapları**
- 160 Bir Fotoğraf Bin Sözcük**

Annemizi Özlediğimizde...

"Türk kadınının yaşamında en büyük talihi, Atatürk gibi bir önderin yönetimindeki ülkede kadın olmasıdır."

Yukardaki tümce beynimin bir üretimi değildir; çocukluğumdan bu yana kulağımda gururla taşımakta olduğum anne armağanım bir "mücevher küpe"dir.

1923 Nisan'ında üniversiteli gençlere "Allahaismarladık" ziyareti-ne gelen İsmet İnönü'yü Lozan'a uğurladıkları Darülfünun'un kapısından birkaç ay sonra matematik öğretmeni olarak çıkan annemin, "Bu da kişisel talihimdir" dediği bir olay da, Adana Kız Öğretmen Okulu'ndaki görevine başlama tarihinin 29 Ekim 1923 olmasıdır.

Annem, Akdeniz'den Karadeniz'e taşıdığı ve bir yaşam boyu elinden düşürmediği eğitim-öğretim meşalesinin tüm alevlerinde, Gazi Mustafa Kemal'in aydınlığını taşıdığı bilincindedi. Ve o meşaleyi taşıdığı sürece de, "Atatürk gibi bir önderin yönetimindeki bir ülkede kadın olması" talihinin şükran borcunu ödemekte olduğuna inanırdı.

Türk kadınının bu talihinin değeri, Avrupa'nın sanayide ve ticarete ileri gitmiş ülkelerinin kadınlarınca hayranlıkla ve takdirle izlenmiş hatta örnek

alınmıştır.

Çalışma arkadaşım ve aile dostum değerli Cengiz Özakıncı'nın bir kopyasını da bana verdiği 8 Nisan 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesindeki bir haberi ben de sizle paylaşmak istiyorum.

Haberde, Dünya Kadınlar Birliği'nin genel kongresinin o yıl, 35 ülke temsilcisinin katılımıyla İstanbul'da düzenlenmekte olduğu bildiriliyor ve kongreye katılmak üzere gelen Dünya Kadınlar Birliği Genel Başkan Yardımcısı'nın ve Genel Sekreteri'nin Türk kadınlarıyla ilgili olarak görüşleri yer alıyor.

Önce, Genel Başkan Yardımcısı **Matmazel Manus**'un görüşlerini okuyalım: "*Bu yıl kongrenin İstanbul'da toplanışına çok sevindik. Çünkü Türkiye, kadınlık işlerinde en ileri safta yürüyen bir memleketidir. Biz Türk kadınlarının bütün faaliyetini imrenerek ve takdir ederek çok yakından alakalanarak takip ediyoruz. Türk kadınına layık olduğu bütün haklar verilmiştir. İşte bu münasebetle gıpta uyanıracak haklara sahip olan Türk kadınları arasında, uluslararası kadınlar kongresinin toplanıyor olması bizlere sevinçlerin en büyüğünü vermiştir.*"

Dünya Kadınlar Birliği'nin Genel Sekreteri ve Cenevre'de yayımlanan "**Kadınlar Hareketi**" gazetesinin

Kadın muhahhaslar dünden itibaren gelmeğe başladılar

Uluslararası Kongresinin İstanbulda toplanması dünyakadınları üzerinde büyük tesirler bıraktı
Dün gelen muhahhasların sözleri

Uluslararası Kadın Birliği ikinci başkanı vekili Mel. Manis dün kendisine görüşen bir muhahhasınca demiştir ki:
« Bu seneki kongresin İstanbulda toplanmasına çok sevindik. Çünkü Türkiye, kadınlık ilerimide en hızlı safha yürüten bir memleketidir. Biz Türk kadınlarının bütün faaliyetini kucağında ve takdir ederek çok yalın ve anlaşılan şekilde takip ediyoruz. Türk kadınına layık olduğu bütün hakları verilmştir. İste bu münasebetle gıpta nı yandıracak haklara malik bulunana Türk kadınları arasında Uluslararası kadınlık kongresinin akıldınma olmanızı birince seviyemizin en büyüğünü vermektir.

Mel. Emile Gourd dün kendisine görüşen gazetecilere demiştir ki:

« Ne yalan söyleyeyim, Türk kadınına çok kıskanıyorum. Burada kadınlık erkek arasında ne içtimai ve ne de hukuki meselelerde hiçbir fark kalmamıştır. Yani tam bir müsavet vardır. Biz de memleketimizde bunun için çok çalıştık ve çalışıyoruz. Tam dört defa haklarını tamamlayamamışız için müraعات ettik. Parlamento dört defa kabul etti ve fakat Ayan meclisi reddetti.

yazarı **Matmazel Emilio Gourd** ise görüşlerini şöyle özetliyor:

“Ne yalan söyleyeyim, Türk kadınına çok kıskanıyorum. Burada kadınlık erkek arasında toplumsal ve hukuksal konularda hiçbir fark kalmamıştır. Yani tam bir eşitlik vardır. Biz de memleketimizde (İsviçre) bunun için çok çalıştık. Tam dört kez haklarımızın tümünü alabilmek için başvurduk. Parlamento dört kez kabul etti, fakat Ayan Meclisi reddetti. Fransada da kadınlar henüz sahip olmadıkları hakları almak için çalışıyorlar. Fakat orada iç politika nedeniyle bu konuda şimdilik bir ilerleme sağlayamıyorlar. Yine de bu işte onların, biz İsviçrelilerden önce başarılı olacaklarını umuyorum.”

Buraya değin naklettiklerimi okudunuz ve şimdi bana soruyorsunuz; “Fransalı, İsviçreli kadınların gıpta ettikleri, kıskanıyoruz dedikleri, hayran oldukları, takdir ettikleri o her hakka layık Türk kadınları şimdi neredeler?” diyorsunuz, değil mi?

Söyleyeyim, göstereyim:

“Onlar Atatürk’ün aydınlık meşalesini şimdi Arap dolarları karşısında savundukları Karadeniz yaylalarında doluşturuyorlar, havasına, suyuna, taşına, toprağına sahip oldukları Cerattepe’de, ağaçlar arasında, dereler kıyılarında koşutuyorlar, terörün üstüne

üstüne gittikleri protesto yürüyüşlerinde sıklıkları yumruklarında ve hemen her gün Türk bayrağının kucağında ulusal şükran abidelerimizin kaidelelerine taşıdıkları evlatlarının, eşlerinin, nişanlılarının, sevgililerinin arkasından “Helal olsun” cömertliğiyle yineledikleri “Vatan sağolsun” tesellilerinde taşıyorlar.

O kadınların tümünün yüzlerinde ben, her zaman annemin yüzünü görüyorum. Size de öneriyorum. Siz de benim gibi yapın:

Siz de “Devlet benim” diyerek Karadeniz’in yaylarını kollarının kanatlarının altına alan, “Dolarınız sizin, doğamız bizim olsun” diyerek Artvin’in havasına toprağına sahip çıkan ve dudaklarının kıpırtıları arasından “Vatan sağolsun” diyerek evlatlarına, eşlerine helalliğini bağışlayan kadınlarımızın yüzlerine bakın...

Onların tek tek her birinin yüzlerinde, özlediğiniz annenizi görmekle kalmayacaksınız, Fransalı, İsviçreli kadınların kendilerine olan hayranlık duygularına da hak vereceksiniz ve...

Atatürk’ün yönettiği bir ülkede yetişmiş olmalarının, Türk kadınlarının en büyük talihleri olduğunu bir kez daha anımsayacaksınız.

Bu talihin sahibi ve değerinin bilincindeki tüm kadınlarımızın 8 Mart Dünya Kadınlar Günü kutlu olsun. •

meteakyol@butundunya.com.tr

Çadı Kazanı

Yazan: CAN DÜNDAR

Dünya gibi, insanlık da karanlıkla aydınlık arasında gidip gelirken kâh gecenin karasına bulanıyor, kâh müjdeli bir şehere tutunup gün ışığına kavuşuyor.

Tiyatro Tatavla’da Eraslan Sağlam’ın rejisi ve başarılı bir oyuncu kadrosuyla, Arthur Miller’ın ünlü “Çadı Kazanı”nı izlerken bunu düşündüm.

Oyunu kaleme alan Miller, 1950’ler Amerika-sı’nda “komünist”lik suçlamasıyla “Amerikan Karşıtı Faaliyetleri İzleme Komitesi” tarafından yargılanmış bir yazardı.

Bir korku iklimi yara-

tılmıştı Amerika’da... “Komünizm geliyor”du. “Amerikan toplumu tehdit altında”ydı.

Ve McCarthy adında faşist bir senatör, bu korkuyu yayararak tüm muhaliflerini yargılayıp sindirmeyi başarmıştı.

İhbarcıların yalanlarıyla muhalif evlere celp kâğıtları yağıyordu.

O dönem, Elia Kazan gibileri, bu zulme boyun eğip işbirliği yaparken Miller öcünü, en iyi bildiği yolla, kalemiyle almayı tercih etti. Çadı Kazanı’nı yazdı.

Oyunda 1950’ler Amerikası’nı anlatmak

Arthur Miller

için 1650'ler Amerikası'nı işledi. 17. yüzyılda da benzer bir cadı avı yaşanmış, insanların içine şeytan girdiği iddiasıyla topluma korku salınmış, ihbar furyasının kıskırttığı celp kâğıtlarıyla yaratılan dehşet sayesinde tam bir itaat sağlanmış, "Din adamlarının dua etmek için neden bakır şamdanlarla yetinmeyip altın şamdanlara ihtiyaç duyduğu" sorusunun sorulması böylece engellenmişti.

Miller, 20. yüzyılın "komünist avı"nı, 17. yüzyılın "cadı avı"na benzeterek, kendisini yargılayan McCarthy'yi yargılıyor ve tarih huzurunda mahkûm ediyordu.

Oyun, Türkiye'de ilk kez Kasım 1970'te, yapımı yeni biten Atatürk Kültür Merkezi'nde sergilendi. İlk gösterimde, 3. perdenin hemen başında tiyatrodan yangın çıktı. Ve 23 yılda yapılan Kültür Merkezi, 45 dakikada küle döndü.

Bu, renkli 1960'ların final sahnesiydi adeta... Tarihte sahne sırası, katran karası gecedeydi.

4 ay sonra 12 Mart geldi ve başlatılan komünist avıyla "cadı kazanları" fokurdamaya başladı.

O günden sonra da oyuna dokunmaya pek kimseler cesaret edemedi. Fakat gün geldi, yine Taksim'de, Atatürk Kültür Merkezi'nin tanıklığında yeni bir "cadı avı" başlatılınca Miller akla düştü.

Oyunu oynama sırası, yeniden Türkiye'deydi.

Engizisyon yıllarına, oradan 1950'ler Amerikası'na uzanan bir pencereden

bugünkü Türkiye'de kaynatılan cadı kazanına bakınca, her şey yerli yerine oturuyor.

Neden iktidarın anahtarını ele geçirenlerin, ayakta kalabilmek için öcülere ihtiyaç duyduğu...

"Şeytanla işbirliği yaptılar, devleti ele geçiriyorlar" paranoyasıyla bütün muhaliflerini nasıl baskı altına aldığı... Onları ezerek toplumda dehşet iklimi yaratırken el koyduğu altın şamdanların sorulmasına nasıl engel olduğu...

İhbarcıların, iftiracıların bu yemden pay kapabilmek için nasıl ortaya döküldüğü tüm berraklığıyla çıkıyor ortaya...

Lakin başka dersler de var:

Yenilmez sanılan McCarthy birkaç sene içinde devrilip tarihin çöplüğüne gömüldü; Elia Kazan, hâlâ o utancı temizlemeye çalışıyor; Arthur Miller ise, kalemiyle hâlâ savaşıyor despotlara karşı...

Belli ki, bir süre sonra, güneş açtığında da 2010'lar Türkiye'sinin istibdat rejimine dair oyunlar sahnelenecek buralarda...

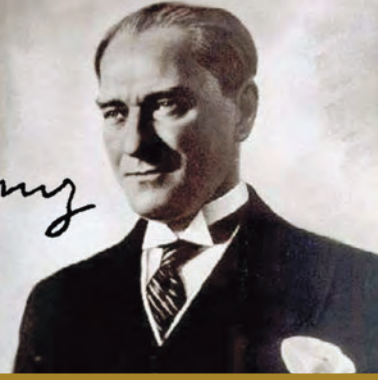
Ve insanlar, o baskıyı kuranları lanetlerken o baskıyı yıkanları, o oyunları yazanları alkışlayacak.

Cadı avcılarının tarihin çöplüğünde buluşacak; her dönemin "cadılar"ı yanarak insanlığın yolunu aydınlatırken...

Biz ise, her gecenin iki gündüz arasında olduğunu bilmenin ferahlığıyla her cadı avında, avcılarının karşısında, cadıların safında olacağız.

Cumhuriyet Gazetesi, 26 Aralık 2014

Beni Hatırlayınız

ATATÜRK'ÜN BUGÜNÜ DE AYDINLATAN ÖZDEYİŞLERİ

Derleyen: GAZİ GÜDER

● *Asla şüphem yoktur ki, Türklüğün unutulmuş büyük medeni vasfı ve büyük medeni kabiliyeti, bundan sonraki inkişafı ile, batının yüksek medeniyet ufkundan yeni bir güneş gibi doğacaktır. Bu söylediklerim hakikat olduğu gün senden ve bütün medeni beşeriyetten dileğim şudur.*

Beni hatırlayınız...

- *Türkiye devletinde ve Türkiye devletini kuran Türk halkında hükümdar yoktur, diktatör yoktur. Çünkü olamaz.*
- *Efendiler, bu millet gerçek eğilimlerine karşı olanlara sempati göstermemektedir. Bununla bugün övünüyorum.*
- *Her şeyden evvel maneviyatın, kalp ve vicdan kuvvetinin yüksek tutulması şarttır.*
- *Türk ordusunu, onun erdemini, değerini ve bu ordu ile neler yapılabileceğini benim kadar anlayan az olmuştur.*
- *Bir devlet ki: halkına koyduğu bir vergiyi yabancidan almaz, gümrük vergilerini ülke ve ulusal isteklere göre düzenlemesi yasaklanmıştır; bir devlet ki: yabancılar üzerinde yargı yetkisinden yoksundur, böyle bir devlete elbette "Bağımsızdır" denemez.*
- *Bir ulus sınıksız birbirine bağlı olmayı bildikçe yeryüzünde onu dağıtabilecek bir güç düşünülemez.*
- *Uygulayan ve yapan, karar verenden daima daha kuvvetlidir.*
- *Yeni Türkiye devleti bir halk devletidir.*

Halkın devletidir.

K Atatürk

Yılmadan Yorulmadan
Dr. Sıtkı Aydınel

Mustafa Kemal Ankara'da

Daha önceki yazılarımızda Mustafa Kemal'in kurtuluş savaşını başlatmak üzere Samsun'a çıkışından itibaren attığı önemli adımları anlatmış; özellikle Erzurum ve Sivas Kongreleri esnasında karşılaştığı güçlükleri belirtmiştik. (*Aralık 2015 ve Ocak 2016 sayıları.*)

Bu yazımızda da büyük önderin mücadelesini takip etmeye devam edeceğiz ve Ankara'ya geldiği günden itibaren gelişen önemli olayları özetle anlatmaya çalışacağız.

Mustafa Kemal'in Ankara'ya geldiği **27 Aralık 1919** gününden BMM'nin açıldığı **23 Nisan 1920** gününe kadar geçen yaklaşık dört aylık süre kendisi ve yakın mesai arkadaşları için kurtuluş mücadelesinin en buhranlı günlerini teşkil eder.

Bu dönemde memleket çapında durum şöyledir:

Mondros Mütarekesi'nin yedinci maddesini kendi çıkarlarına yorumlayan İtilaf Devletleri, mütarekeye aykırı olarak **Urfa, Maraş, Antep, Adana,**

Mersin ve Antalya'yı işgal etmişler, buralarda yaşayan Ermeni vatandaşlarımızı da kendi ordularına katarak Türklerle karşı katliamlar yaptırmaktadırlar.

Yunanistan, yine mütarekeye aykırı olarak **15 Mayıs 1919**'da İzmir'i işgal etmiş, işgal bölgesini Ege'de genişletmektedir. Burada da Rum kökenli bazı vatandaşlarımız, ne yazık ki Yunan ordusu ile işbirliği yapmaktadır.. Buna paralel olarak

Karadeniz kıyılarında yaşayan Rumlar isyan halindedirler ve Türk köylerine baskınlar yaparak buradaki devlet otoritesini zayıflatmak, Karadeniz bölgesinde bir "Pontus Devleti" kurma gayreti içindedirler.

İmparatorluğun başkenti **İstanbul**, önce **13 Kasım 1918**'de denizden; şimdi de **16 Mart 1920**'de karadan işgal edilmiş, 80 bin işgal askeri şehri kontrol etmektedir. Kurtuluş için İstanbul'da ümit kalmamıştır. Tek kurtuluş yolu Anadolu ve onun merkezi Ankara'dan geçmektedir.

Düşmanların işgali yetmezmiş gibi, içeride kutsal din duyguları istismar edilerek aldatılan bazı vatandaşlarımız da padişah ve hükümetlerinin (özellikle Damat Ferit hükümetlerinin) kışkırtmaları ile memleketin her yanında Kuvay-ı Milliye hareketine karşı **isyanlar** çıkartmışlardır. Padişah tarafından İngiliz parası ile "**Kuvay-ı İnzibatiye**" (Hilafet Ordusu) adı

altında örgütlenen isyancılar özellikle Marmara bölgesinde (**Balıkesir, İzmir, Adapazarı, Bolu**) Kuva-i Milliyeçilere zor günler yaşatmaktadırlar.

Bu isyanlardan **Bolu, Gerede, Mudurnu** tarafındakiler, **Beyazırma, Ayaş**, ve **Mudurnu- Kızılcahamam** istikametlerinde gelişme tehlikesi göstererek milli mücadelenin yeni merkezi Ankara'yı tehdit etmektedir. Mustafa Kemal'in ne ordusu ne hazinesi vardır. Padişah onu asi ilan etmiş; önce **görevden almış (22 Hazi-**

Mustafa Kemal'in ne ordusu ne hazinesi vardır.

Padişah onu asi ilan etmiş; önce görevden almış, daha sonra askerlikten tart etmek istemiş ve Mustafa Kemal'in askerlikten istifasına sebep olmuştur.

ran 1919), daha sonra askerlikten tart etmek istemiş ve Mustafa Kemal'in askerlikten **istifasına** sebep olmuştur (**7 Temmuz 1919**). Bununla yetinmeyen padişah hükümeti 20 Temmuz 1919' da Mustafa Kemal hakkında **tutuklama emri** çıkarmıştır. BMM'nin açılmasından 11 gün önce (12 Nisan 1920'de) ise Mustafa Kemal ve arkadaşları hakkında padişahın **idam hükmü** bulunmaktadır.

Sivas'ta teşkil edilen "**Anadolu Ve Rumeli Müdafâ-İ Hukuk Cemiyeti**" **Temsil Heyeti** (Heyet-i Temsili-

ye)'nin Sivas'tan Ankara'ya olan zorlu yolculuğunu geçen yazımızda anlatmıştık. Ankara'ya gelen heyet Keçiören'de bulunan **Ziraat Mektebine** (şimdi meteoroloji enstitüsü ve yıkılarak AVM yapılmak isteniyor) yerleşti.

Ziraat mektebinde yaşayanlar akşamla beraber şehirden kopmuş olurlardı. Orada hele geceleri tam bir karargâh hayatı yaşanır. Ordusu olmayan fakat ordusunu bekleyen bir karargâh hayatı. Bu karargâh hiçbir makama bağlı değildi. Hiç bir yerden emir almazdı. Kudretini ve yetkilerini güttüğü davadan, daha doğrusu kendinden alıyordu. Bu "kendi" dediğimiz varlığın başı gerçi **Anadolu ve Rumeli Müdafai Hukuk Cemiyeti Temsil Heyeti** Reisi idi. Ama hem bu cemiyetin, hem bu reisliğin kudretini bu reis kendi şahsiyetinde geliştiriyordu. (1)

Keçiören karargâhında yemekler aynen bir tabur karagâhı tabldotunun rejimine tabi idi. Öğlen yapılan yemek, akşam yemeğini de teşkil ederdi. En çok uygulanan günlük yemek listesi: Kuru fasulye, bulgur pilavı, üzüm hoşafı idi. Ziraat Mektebi şehirden oldukça uzaktı. Akşamla beraber vadiye ürkütücü bir sessizlik ve karanlık çökerdi. Şehirle karargâhın teması hemen hemen kesilirdi.(2)

Yine aynı günlerinin olaylarını, bir de

Halide Edib Adıvar'ın kaleminden aktaralım:

"Karargâh'ta dıştan sakin görünmekle beraber, güç anlar yaşıyorduk. Ben, daima büromda tercüme ve makine ile meşguldüm. Bazen Mustafa Kemal Paşa gelir, bir kahve ısmarlar, azıcık otururdu. O günlerde bütün enerjisi ile maksat uğruna çalışan dağınık kuvvetleri idare etmeye çalışıyordu. Aynı zamanda, ateşi vardı ve hastaydı. Bu günlerde Dr. Refik (Saydam) ile Dr. Adnan (Adıvar) adeta endişeyle etrafında dolaşır, onunla meşgul olurlardı. Mustafa Kemal Paşa, lambasının ışığı altında kâğıtları karıştırırdı. Miralay İsmet Bey mütemadiyen dolaşır. Cami Bey, dizindeki kâğıtlarla konuşmak fırsatını beklerdi.

İç işlerinde meseleler gittikçe çoğalıyordu. Her yarım saatte bir Hayati Bey, telgrafları getirirdi. Bunların arasında şöyleleri de vardı:

'Ben Hilafet ordusunun yaklaştığını görüyorum. Halkın onlara iltihakından endişe ediyorum. Onlara girip telgraf tellerini kesmeden evvel emirlerinizi bekliyorum.'

Bunlardan biri okunduktan sonra, Hayati Bey askeri selam vererek: 'Teller kesilmiştir', dedi.

İşte ihtilalin manzaralarından biri.

Diğer bir telgraf: 'Ben kasabanın dışında muhabere merkezi tesis ettim. Kaymakam, Hilafetçilerle anlaş-

Halide Edib Adıvar

mak üzeredir. O bir vatan hainidir.” Bu durum her gün böyle devam ediyor, hepimiz bitkin bir hale gelirdik. Sabahın erken saatlerinde aşağıya inerdik. Fakat rahat uyumak da pek mümkün olmazdı. Çünkü Hilafet ordusu mensuplarının, ne zaman bizim yerimizi de basıp yatağımızda bizi boğazlayacaklarını tahmin edemiyorduk.(...)

‘Bütün tellerin kesildiğini (öğrendik) ve dışarıdan silah sesleri gelmeye başladı. Önce herkes heyecanlandı. Mustafa Kemal Paşa ayakta dolaşarak emirler veriyor, hemen herkes ömrünün son dakikasını yaşadığına inanıyordu. Odanın dışında zabitler müdafaa hazırlıkları yapıyorlardı. Sakindiler. Bir tanesi telefon ediyordu. Diyordu ki:

‘Ne dediniz? Ateşi zeybeklerin attığı söylendi. Söyleyin cephaneyi israf etmesinler. Ankara’yı korkutabilirler. Zeybeklerin cepheye gideceklerin atış eğitiminden dolayı olduğu anlaşıldı.’ (3)

Kurtuluş savaşının bu ilk günlerinde savaş karargâhının emniyetini alacak asker bile yoktur. Karagâh emniyeti Refet (Bele) Bey’in Demirci Mehmet Efe’den getirdiği 70 kadar süvari ile zorla alınabilmektedir. Bunları anlatmamızın sebebi Keçiören karagâhında ne kadar zor günler geçirdiğini vurgulamaktır.

Keçiören karargâhını en çok meş-

Mustafa Kemal İstanbul’un işgal edileceğini büyük bir önsezi ile görmüş ve dört gün önceden ilgililere haber vermiştir.

gul eden hadiseler yukarıda değindiğimiz isyanlara karşı, çok sınırlı kuvvetlerle nasıl tedbir alınacağı ve Ankara’da yeni bir meclisi kurma çalışmaları idi.

İsmet İnönü hatıralarında o günlerden bahsederken, “Elimize geçen kuvvetleri her tarafta isyan bölgelerine sevk etmeye başladık.(...) asilerin tazyik edilmesi ve imhası aylarca sürmüştür.” diyerek isyanların ne zorluklar içerisinde bastırıldığını anlatmaktadır. (4)

Milli mücadelenin Keçiören’deki yeni karargâhı isyanlarla uğraşırken İstanbul **16 Mart 1920**’de itilaf devletlerince karadan işgal edilmiştir. Mustafa Kemal İstanbul’un işgal edileceğini büyük bir önsezi ile görmüş ve dört gün önce (**12 Mart’da**) ilgilileri

uyararak, “*Her ihtimale karşı, bilhas-sa Anadolu’da bulunmaları faydalı olan arkadaşların gafil avlanmayarak icabında sürat ve emniyetle Anadolu’ya geçmek için şimdiden tertibat almaları lazımdır*” demiştir.⁽⁵⁾

Başkent’in işgali Kuvay-ı Milliye hareketinin güçlenmesine, halkın gerçekleri görerek Kuvay-ı Milliye’ye katılmasına ve Ankara’da yeni bir Meclis açılmasına yardımcı olmuştur.

O sırada **12 Ocak 1920**’de açılan son Osmanlı Mebusan Meclisi görev

Başkent İstanbul’un işgali Kuvay-i Milliye hareketinin güçlenmesine, halkın gerçekleri görerek Kuvay-i Milliye’ye katılmasına ve Ankara’da yeni bir Meclis açılmasına yardımcı olmuştur

başında idi. Mebusları önemli bir bölümü meclise katılmadan Ankara’da Heyet-i Temsiliye ile görüşmüş ve mecliste bir “**Müdafa-i Hukuk Grubu**” oluşturulması yönünde ikna edilmişlerdi ancak bu grup yerine “**Felah-ı Vatan**” adı altında bir grup kurulabilmiştir. Söz konusu grubun ve son Osmanlı Mebusan Meclisi’nin en önemli kararı Erzurum ve Sivas Kongreleri kararlarına dayanarak hazırlanan ve milli mücadelenin siyasi hedefini tanımlayan **Misak-ı Milli** (Milli Ant)nin **17 Şubat 1920**’de kabul ve ilan edilmesi olmuştur.

Mebusan Meclisi işgal altında

hür olarak çalışamayacağı gerekçesi ile önce toplantılarına fiilen son verilmesi kararını almış (**18 Mart**) daha sonra da **11 Nisan 1920**’de padişahın emri ile kapatılmıştır. Meclisin kapatılmasının yönetimde oluşturduğu boşluk Ankara’da yeni bir meclisin toplanma çalışmalarını hızlandırmıştır.

Misak-ı milli’nin kabul edilmesinden sonra Mustafa Kemal’i üzen bir gelişme yakın mesai arkadaşları arasında “*Artık yeni bir meclis var, vatanperver bir hükümet var (Ali Rıza*

Paşa kabinesi), artık temsil heyetine lüzum var mı?”

görüşlerinin ileri sürülmesidir. Kâzım Karabekir paşa 23 Şubat 1920’de “*İstanbul’da milli mecliste beliren cereyana karşı Temsil Heyeti’nin ve Kuvay-ı Miliye’nin tahakküm edici bir durum almasını doğru bulmuyorum*” şeklinde bir telgraf çekmiştir.⁽⁶⁾ Sadrazam Ali

Rıza Paşa da “Kuvay-ı Milliye’nin ikinci bir hükümet şeklinde görünmemesini, ve hükümetin işlerine karışmamasını” istemişti.⁽⁷⁾

Hem Mebusan Meclisi’nin kapatılması hem de yakın arkadaşlar arasında “Kuvay-ı Milliye’ye ve Temsil Heyeti’ne ihtiyaç kalmadığı” yönündeki düşünceler Ankara’da yeni bir meclisin açılmasını ivedi ve zorunlu bir ihtiyaç haline getirmişti. Mustafa Kemal meclisin resmen kapatılmasını beklemeden işin sonu zaten belli olduğundan İstanbul’un işgali ile beraber Ankara’da bir **müessesan**

(kurucu) **meclis için 19 Mart 1920**'de (işgalden bir gün önce) bütün vilayet ve sancaklara, kolordu komutanlarına "Heyet-i Temsiliye adına" bir tebliğ yayınladı.

Bu tebliğde özetle; "Millet tarafından **fevkalade selahiyete haiz bir meclisin** Ankara'da toplanması için;

- Her sancaktan beş zatın seçilmesi,
- İstanbul meclisinden gelebilecek mebusların yeni meclise katılmaları,

• Seçimlerin nihayet on beş gün içinde (4 Nisan'a kadar) Ankara'da toplanmayı sağlayacak şekilde yapılması isteniyordu.

Nihayet bu tebliğe uygun olarak **23 Nisan 1920**'de Ankara'da BMM açılmış ve milli mücadelenin yeni devleti kurulmuştur.

Özet olarak Mustafa Kemal ve Heyet-i Temsiliye'nin Ankara'daki ilk ayları büyük zorluklarla geçmiş, ziraat mektebindeki ağır çalışma koşulları altında bir yandan isyanlar bastırılmış, diğer yandan yakın arka-

Mustafa Kemal ve Heyet-i Temsiliye'nin Ankara'daki ilk ayları büyük zorluklarla geçmiştir

daşlar arasında görüş ayrılıkları oluşmuş, bunlara rağmen Ankara'da yeni bir meclisin açılması başarı ile gerçekleştirilmiştir.

BMM'nin açılış hikayesini ve faaliyetlerini bir sonraki yazıda ele alacağız. •

sitkiaydineli@butundunya.com.tr

1- Tek Adam, Cilt II, Şevket Süreyya Aydemir, İstanbul, Yükselen Matbaası, 1964, S. 228. age S.227. / 2- Türkün Ateşle İmtihani, Halide Edip Adıvar, İstanbul, Can Yayınları, 1964, s.162. / 3- İsmet İnönü Hatıralar Cilt I, Yayıma hazırlayan Sabahattin Selek, Ankara, Bilgi Yayın- evi 1992.s.200., / 4- Aydemir, age s.231. / 5-Aydemir, age s.213. / 6- Orhan Çekiç, / 7- İmparatorluktan Cumhuriyete III, 1920, İstanbul, Kaynak Yayınları, 2015, S.193.

Atatürk'ün Sözleri

"Bağımsızlık ve hürriyetlerini her ne bahasına ve her ne karşılığında olursa olsun zedeleme ve kayıtlamaya asla müsamaha etmemek; bağımsızlık ve hürriyetlerini bütün mânasıyla koruyabilmek ve bunun için gerekirse, son ferdinin, son damla kanını akıtarak, insanlık tarihini şanlı örnek ile süslemek; işte bağımsızlık ve hürriyetin hakiki mahiyetini, geniş mânasını, yüksek kıymetini, vicdanında kavramış milletler için temel ve ölmez prensip... Ancak bu prensip uğrunda her türlü fedakârlığı, her an yapmaya hazır milletlerdir ki, devamlı olarak insanlığın hürmet ve saygısına lâyık bir topluluk olarak düşünülebilirler."

Atatürk'ün Dünyası
Cengiz Önal

70

Atatürk'ün İnebolu Türk Ocağı'ndaki Konuşması

Hanım ve Bey Arkadaşlarım!

Bana seçkin huzurunuzda söz söylemek fırsatını verdiğinizden dolayı çok mutluyum. Bunun için size özellikle teşekkür ederim. Hemen ardından eklemeliyim ki, İnebolu'nun saygıdeğer halkı beni çok içten kabul ettiler ve hakkımda yürekten gösterilerde bulundular. Bunun bende oluşturduğu mutluluk duygularını Belediye Dairesi'nde ve Hükümet Konağı'nda yeri gelmişken söylemiştim. Fakat burada, önünüzde bir kez daha bu mutluluğumu ve içten teşekkürlerimi söylemek benim için çok zevkli bir görevdir. İzninizle onu açıklayayım:

Arkadaşlar,

Ben sevgili memleketimizin hemen bütün bölümlerini

Atatürk, Kastamonu'da Kıyafet Devirimi konusunda konuşma yaparken

gezdim, gördüm ve inceleme fırsatı buldum. Vatandaşlarımızın büyük kesimleriyle yakından görüş-tüm. Bütün bu candan görüşmelerimin bende bıraktığı silinmez anıları tekrar anarken, söylemeliyim ki bu çevrede, Çankırı ve Kastamonu çevresinde ilk defa geziyorum.

Bu çevreyi yakından görmek

Egemenliğine sahip olan bu milletin başında bir dakika bile olsun bir sultanı bırakmak uygun olabilir miydi?

Bunu sizden soruyorum?

benim için kutsal bir istek haline gelmişti. Bu istek şüphesiz memleket ve millet görevlerini bilerek yerine getirme bakış açısından aynı zamanda da bir görevdi. Onun için il adına Ankara'ya gelen saygıdeğer heyetin yaptığı çağırımı mutlulukla ve hemen kabul ettim. Önemli bir görevin yerine getirilmesinde benden önce harekete geçen, millet olmuştur. Benim şu veya bu nedenle sonraya bıraktığım önemli görevi millet beni uyarak bana yaptırmıştır. Bunu milletin ortak ruhundaki büyüklüğe parlak bir örnek olarak söylemeliyim.

Efendiler,

Bu seyahatimde, geniş ormanlarıyla, çeşitli madenleriyle Türkiye Cumhuriyeti'nin en önemli servet kaynaklarını içine alan bu sahayı yakından görmek benim için çok yararlı oldu. Fakat yüksek sesle söylemeliyimki, bundan daha çok yararlı olanı, bu bölge halkıyla yakından görüşmektir.

Bütün gördüklerim her bakımdan beni çok mutlu etmiştir. Çankırı'da,

Kastamonu'da, Ankara'dan İnebolu'ya kadar bütün bu üçyüz elli kilometrelik yol boyunca, bugün burada içten karşılımlarıyla şeref kazandığım saygıdeğer İnebolulular'da gördüğüm aydınlık, yüksek anlayış ve gelişme derecesi gerçekten övgüye yaraşır ve önemle anılmaya değer.

Bu açık gerçeğin tersini söyleyenlerin de, varlığını düşündükçe acı duyuyorum. Bu gibiler millete, milletin yeteneğine, milletin yüksek amaçlarına ne kadar ilgisizdirler.

Bunlar kendi endişesizliklerini genel sanmanın derin dalgınlığında dırlar. Kendi dar anlayışlarını ölçü olarak milleti her türlü yüksek yenilenmeden mahrum bırakmaya kalkışıyorlar. Milletin medeniyet ve insanlık yolundaki uzun adımlarını durdurmak için adeta çırpınıyorlar. Fakat o gibiler niçin düşünmüyor ki, buna artık imkân kalmamıştır.

Ey memleketini seven ve memleketi, milleti için hayatını vermekten çekinmemiş bulunan kıymetli vatandaşlar!

Hep beraber bütün dünyaya açıkça anlatalım ki, bunca devrimlerin bilinçli kahramanı olan bu millet, medeniyet güneşinin bütün sıcaklığını almıştır. Şüphe etmeye yer var mıdır ki, bu sıcaklığın bolluğu elbette beklenmedik emir halinde verimli olarak fıskırmaktadır.

Gerçi çok kısa zamanda hızlı ve yoğun denilecek kadar siyasal, idari ve sosyal Devrimler yaptık. Bu yaptıklarımızın hız ve yoğunluğundan ancak mutlulukla ve huzurla söz edilebilir. Çünkü bu böyle olmasaydı, kurtuluş imkânı tehlikeye düşebilirdi. Böyle yapmak mecburiyeti olduğu için bunları yaptığımızı güvenmelisiniz.

Artık bu gün her şeyi anladığına inandığım saygı değer vatandaşlar size soru şeklinde bazı söylemlerde bulunacağım.

Egemenliğine sahip olan bu milletin başında bir dakika bile olsun bir sultanı bırakmak uygun olabilir miydi? Bunu sizden soruyorum?

(“Asla! Kesinlikle Hayır!”

sesleri.)

Sevgili Kardeşlerim, Düşünce ve anlayış sahibi olduğunu büyük olaylarla ispat etmiş olan bu millet, Allah'ın gölgesi, Peygam-berin vekili olduğunu iddia küstahlığında bulunan Halife ünvanındaki ger-çekleri göremeyenlere, bilgisizlere, yalancılara vatanında, vicdanında yer verebilir miydi? Bunu sizden soruyorum?

(“Hâşâ! Asla!” sesleri.)

Büyük millet, dünya medeniyet ailesinde saygın yer sahibi olmaya layık Türk ulusu, çocuklarına vereceği eğitimi mektep ve medrese adında birbirinden büsbütün başka iki çeşit kuruma bölmeye halen katlanabilir miydi?

(“Kesinlikle Hayır!” sesleri.)

Eğitim ve öğretimi birleştirmedikçe aynı düşüncede, aynı anlayışta kişilerden oluşan bir millet yapmaya imkân aramak boş şeylerle uğraşmak olmaz mıydı?

(“Elbette Olurdu!” sesleri.)

Efendiler!

Türkiye Cumhuriyetini kuran Türk halkı medenidir. Tarihte medenidir, gerçekte medenidir. Fakat Ben sizin öz kardeşiniz, arkadaşınız, babanız gibi medeniyim diyen Türkiye Cumhuriyeti halkı; düşüncesiyle, anlayışıyla medeni olduğunu ispat etmek ve göstermek zorunluluğundadır.

“Uyarım” diyen Türkiye Cumhuriyeti halkı

aile hayatıyla, yaşayış şekliyle uygar olduğunu göstermek mecburiyetindedir. Kısacası medeniyim diyen, Türkiye'nin, gerçekten medeni olan halkı başından aşağıya dışarıya koyduğuyla bile medeni ve olgun insanlar olduğunu fiilen göstermek zorundadır.

Bu son sözlerimi açık anlatmalıyım ki, bütün memleket ve dünya ne demek istediğimi kolaylıkla anlasın. Bu açıklamalarımı yüce heyetinize, genel heyete bir soruyla yöneltmek istiyorum, soruyorum:

Bizim kıyafetimiz milli midir? -
("Hayır!" sesleri.)

Bizim kıyafetimiz medeni ve milletlerarası mıdır?

("Hayır! Hayır!" sesleri.)

Size katılıyorum. Anlatımımı hoş görünüz. Altı kaval üstü şişhane diye anlatılabilecek bir kıyafet, ne millidir ve ne de milletlerarasıdır. O halde kıyafetsiz bir millet olur mu arkadaşlar? Böyle nitelenmeye razı mısınız arkadaşlar?

("Hayır! Hayır! Kesinlikle!" sesleri.)

Çok kıymetli bir özü çamurla sıvayarak dünyanın gözü önüne göstermekte anlam var mıdır? Ve bu çamurun içinde öz gizlidir, fakat anlayamıyorsunuz demek uygun mudur?

Özü gösterebilmek için çamuru atmak gereklidir, bu da doğaldır. Özün korunması için bir kap yapmak gerekliyse onu altından veya plâtinden yapmak gerekmez mi? Bu kadar açık gerçek karşısında kararsızlık uygun mudur?

("Hayır! Değildir!" sesleri.)

Bizi kararsızlığa itenler varsa onların ahmaklık ve kalın kafalılığına hükmetmekte hâlâ mı kararsızlık edeceğiz?

("Kesinlikle Etmeyeceğiz!" sesleri.)

Arkadaşlar,

Turan kıyafetini araştırıp diriltmeye yer yoktur. Medeni ve milletlerarası kıyafet bizim için çok özlü, milletimiz için yakışır bir kıyafettir. Onu giyeceğiz! Ayakta kundura veya potin, bacakta pantolon, yelek, gömlek, kravat, yakalık, ceket ve doğal olarak bunların tamamlayıcı olmak üzere başta güneş siperli başlık, bunu açık söylemek isterim. Bu başlığın adına "şapka" denir. Redingot gibi, bonjur gibi, smokin gibi, frak gibi... Eski giydiklerini gösterip de; "İşte şapkamız!" diyenler vardır. Onlara diyorum ki çok dikkatsizsiniz ve çok bilgisizsiniz! Onlara şunu sormak isterim. Yunan başlığı olan fesi giymek uygun olur da şapkayı giymek neden uygun olmaz? Yine onlara, bütün millete hatırlatmak isterim ki; Bizans papazlarının ve Yahudi hahamlarının özel elbisesi olan cübbeyi ne zaman, ne için ve nasıl giydiler?

Bu bakış açısına ait demecimi bitirmeden önce birkaç kelime daha söylemek isterim:

Efendiler!

Sosyal hayatın başlangıcı, aile hayatıdır. Aile açıklamaya gerek yoktur ki, kadın ve erkekten oluşmuştur. Kadınlarımız hakkında, erkekler hakkında söz söylediğim kadar fazla açıklamalarda bulunmayacağım. Bu

yüce varlığı özellikle huzurlarınızda görmemezlikten gelemem. İzin verilirse bir iki kelime söyleyeceğim ve siz söylemek istediğimi kolaylıkla anlayacaksınız.

Gezilerim sırasında köylerde değil özellikle kasaba ve şehirlerde kadın arkadaşlarımızın yüzlerini ve gözlerini çok kalın kumaşlarla ve dikkatle kapatmakta olduklarını gördüm. Özellikle bu sıcak mevsimde bu tarzın kendileri için mutlaka acı ve rahatsızlık verici olduğunu tahmin ediyorum.

Erkek arkadaşlar, bu biraz bizim bencilliğimizin eseridir. Çok temiz ve dikkatli olduğumuzun gereğidir. Fakat saygıdeğer arkadaşlar, kadınlarımız da, bizim gibi anlayan ve düşünen insanlardır. Onlara ahlâkın kutsal şeylerini aşlamak, milli ahlâkımızı anlatmak ve onların beyinlerini nur ile temizlikle donatmak esası üzerinde bulunduktan sonra fazla bencillığe gerek kalmaz. Onlar yüzlerini dünyaya gösterebilirler ve gözleriyle dünyayı dikkatle görebilirler. Bunda korkulacak bir şey yoktur.

Arkadaşlar,

Doğru kıyafeti bu meydanda ve hepimizin huzurunda ve şahsınızda

Türk Ulusu'na söylüyorum ki; bu kılık-kıyafet konusundan korkmayınız! Bu zorunlu bir gidiştir. Bu zorunluluk bizi yüksek ve önemli bir sonuca ulaştırıyor. İsterseniz bildireyim ki, bu kadar yüksek ve önemli bir sonuca varmak için gerekirse, bazı kurbanlar da verelim. Bunun önemi yoktur. Önemli olarak şunu uyarırım ki, bu durumun korunmasında inat ve taraftarlık, hepimizi her an kurbanlık koyun olmak alışkanlığından kurtarmaz.

Hanım ve Bey Arkadaşlarım!

Size, bildiğiniz gibi bir gerçeği kısa bir cümle ile tekrar göstereceğim. Bunun için Beni hoşgörünüz. Medeniyetin coşkun seli karşısında direnmek boşunadır ve medeniyet, dikkatsiz olanlar ve uygun davranmayanlar hakkında çok acımasızdır. Dağları delen, göklerde uçan, göze görünmeyen ufak parçalardan yıldızlara kadar her şeyi gören, aydınlatan, inceleyen medeniyetin, güç ve yüceliğiyle yüzleşmek; ortaçağ anlayışlarıyla ve ilkel uydurmalarla yürümeye çalışan milletler için yok olmak veya hiç olmazsa esir ve alçak olmaya mahkûm olmak demektir.

Hâlbuki Türkiye Cumhuriyeti halkı yenilenmiş ve olgunlaşmış bir topluluk olarak, sonsuza kadar yaşamaya karar vermiş, esirlik zincirlerini ise tarihte benzeri olmayan kahramanlıklarla parça parça etmiştir. •

cevizozal@butundunya.com.tr

*Gazi Mustafa Kemal 28 Ağustos 1925 Türk Ocağı
Binası İnebolu-Kastamonu*

**(Gelecek Ay: Kastamonu'da Halkla
Konuşması)**

“Sen benim canlı vericiden karaciğer nakli yaptığım üçüncü hastamdın.”

Prof. Dr. Mehmet Haberal, geçen ay İstanbul’da yanına yaklaşan bir kişinin “Beni tanıdınız mı hocam?” sorusu karşısında önce durakladı, sonra “Hayır tanıyamadım, kimlerdensin?” dedi.

Daha sonra da karşısındaki kişinin 24 yıl önce karaciğer naklettiği üç yaşındaki Erkan Erdoğan olduğunu öğrenince boynuna sarıldı, “Ama sen koskoca adam olmuşsun, Erkan” diyerek hayretini ve sevincini belirtti.

27 yaşındaki Erkan Erdoğan Prof. Haberal’ın

Prof. Dr.
Mehmet Haberal
ve 3 yaşındaki
Erkan Erdoğan

Prof. Dr. Haberal ve
Erkan Erdoğan

elini öptükten sonra cebinden çıkardığı vesikalık boyutundaki çocukluk fotoğrafını gösterdi.

“Eminim üç yaşındaki bu çocuğu hemen tanırsınız.”

Prof. Haberal fotoğrafa uzun uzun baktı, *“Elbette tanıdım Erkan.”* dedi. *“Sen benim canlı vericiden karaciğer nakli yaptığım üçüncü hastam-dın. Annenin verdiği karaciğerden bir bölümü nakletmiştim sana.”*

Prof. Haberal, 24 yıl önce annesinin bağısladığı karaciğerin bir bölümünü naklederek yaşamına yaşam kattığı karşısındaki sağlıklı genç adama hayranlıkla baktı: *“Şimdi neredesin, ne yapıyorsun?”*

Ve Erkan Erdoğan’ın 6 yıldan bu yana Başkent Üniversitesi İstanbul Hastanesi’nin arşiv bölümünde çalışmakta olduğunu öğrenince, hayreti ve sevinci bir kat daha arttı:

“Aynı çatı altında beraber çalışı-yormuşuz Erkan.” dedi ve biraz da sitem etti: *“Daha önce neden haberim olmadı bundan?”*

Erkan Erdoğan başını öne eğdi:

“Benim buradaki işime girdiğim 2009 yılında siz de affedersiniz cezaevine girmiştiniz, hocam.” dedi. *“Orada 5 yıl kaldıktan sonra çıktığınızda da sizi oraya afedersiniz sanki ben göndermişim gibi utanç duydum, suçluluk duydum. Elinizi öpmek için bile yanınıza gelemedim.”* •

Erkan Erdoğan

3 yaşındayken, ailesi Erdoğan’ın karaciğer yetmezliği olduğunu öğrendi ve

İstanbul Cerrahpaşa Hastanesi’ne gitti. Ancak aile uzun süre sevk bekledi. Erdoğan’ın babası tam da böyle bir durumda Prof. Dr. Mehmet Haberal’a ulaştı. Haberal’ın, aileye 3 yaşındaki Erkan’ı direkt getirmelerini söylemesiyle Erkan bebek ameliyata alındı. Annesinden alınan karaciğer parçası ile Erkan Erdoğan yaşama tutunmayı başardı. 2011 yılına gelindiğinde ise Erdoğan böbrek yetmezliği ile karşı karşıya kalmıştı. O dönemde cezaevinde bulunan Prof. Dr. Haberal ameliyatta bulunmuş ancak ameliyat, Başkent Üniversitesi Hastanesi’nde Dr. Hamdi Karakayalı tarafından başarıyla gerçekleştirilmişti. Erkan Erdoğan 2009 yılından bu yana ise Başkent Üniversitesi Hastanesi’nde çalışıyor.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü

Yazan: HİKMET ULUĞBAY

Bir süreden buyana her 8 Mart günü olduğu gibi bu yılın 8 Mart'ında da ülkemizde ve dünyada yine "8 Mart Uluslararası Kadınlar Günü" kutlamaları yapılacak, alışılmış, sıradan ve içeriğine pek de inanılmayan politik mesajlar yayınlanacak, kadın örgütleri çeşitli etkinlikler düzenleyecek, günün anlamı vurgulanacak, kadınlara karşı artmakta olan şiddet olayları kınanacak. Sonra, 9 Mart günü, Türkiye'de ve dünyanın birçok ülkesinde, "7 Mart günü nerede kalmıştık?" anlayışı ile toplumlarda ve ailelerde kemikleşmiş eski davranışlar ve uygulamalar ile kadına yönelik dayatma, hor görme ve zaman

Hikmet Uluğbay, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü nedeniyle "8 Mart Uluslararası Kadın Günü Kutlamalarını Bilgi ve Bilinçle Hak Etmek" konusunda yaptığı geniş kapsamlı çalışmasının özet anlatımını, Bütün Dünya okurları için kaleme aldı.

zaman da cinayetlere varan şiddete geri dönecektir.

Uluslararası Kadınlar Günü'nün tarihçesi konusunda "Wikipedia"nın Türkçe yayınından özet bir alıntı

yaparak başlamak isterim.

“8 Mart 1857 tarihinde ABD’nin New York kentinde 40,000 dokuma işçisi, daha iyi çalışma koşulları iste-miyle bir tekstil fabrikasında greve başladığı, ancak polisin işçileri fabrikaya kilitlemesi, ardından yangın çıkması, işçilerin kurulan barikatlar-dan kaçamaması sonucunda 129 kadın işçi can verdi. 26-27 Ağustos 1910 tarihinde Danimarka’nın Kopenhag kentinde 2. Enternasyonel’e bağlı kadınlar toplantısında Almanya Sosyal Demokrat Partisi önderlerinden **Clara Zetkin**, 8 Mart 1857 tarihindeki tekstil fabrikası yangınında ölen kadın işçiler

Clara Zetkin

anısına 8 Mart’ın Dünya Kadınlar Günü olarak anılması önerisini getirdi ve oy birliğiyle kabul edildi.

Türkiye’de 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü ilk kez 1921 yılında ‘**Emekçi Kadınlar Günü**’ olarak kutlanmaya başlandı. Birleşmiş Milletler ‘**Kadınlar On Yılı**’ programından Türkiye’nin de

etkilenmesiyle “Türkiye 1975 Kadın Yılı” kongresi yapıldı. 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi’nden sonra dört yıl süreyle herhangi bir kutlama yapılamadı. [i]”

Dünyadaki kutlamalara ilişkin olarak da şu bilgileri verebilirim:

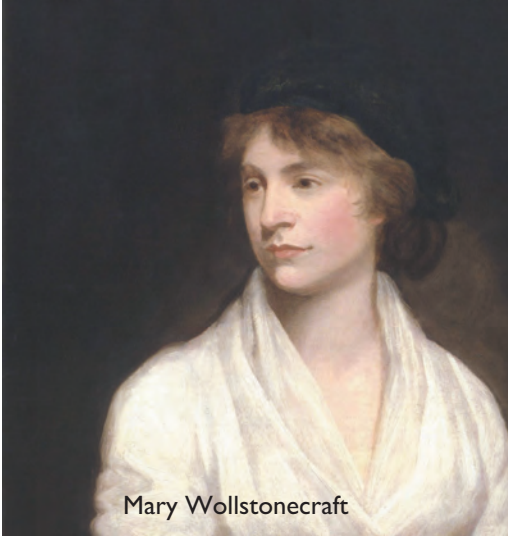
19 Mart 1911 günü Avusturya, Danimarka, Almanya ve İsviçre’de bir milyonu aşkın kişi Uluslararası Kadınlar Günü’nü kutladı. Kutlamalar sırasında sadece Avusturya-Macaristan İmparatorluğu’nda 300 gösteri yapıldı. Bu gösterilerde kadınlar oy ve kamuda görev alma haklarının verilmesini istediler, çalışma yaşamındaki cinsel ayrımcılığı protesto ettiler. [ii]

“Kadın tarihi” konusunda saptayabildiğim ilk kitap, İngiliz feminist **Mary Wollstonecraft** (1759-1797) tarafından, “Vindication of Rights of Women” adıyla 1792 de yayımlanmıştır.

Bu kitap 2015 yılında İş Bankası tarafından “**Kadın Haklarının Gerekçendirilmesi**” başlığı ile Türkçe basılmıştır.

İkincisi ise, ABD’li Doktor William Alexander tarafından 1796 yılında Philadelphia’da iki cilt olarak yayımlanmıştır; “**Kadınların Tarihi-En Erken Antik Dönemden Günümüze.**”

Benim bu yazıda sorgulamak ve okurların da sorgulamasını istediğim husus, ülkemizde Dünya Kadınlar Günü’nü ne denli bilgili ve bilinçli olarak kutladığımızdır. Diğer bir deyişle, Dünya Kadınlar Günü’nü

Mary Wollstonecraft

kutlarken, ülkemiz ve dünya tarihi boyunca kadınların karşı karşıya bıraktığı zorluklar, dayatmalar, haksızlıklar, ayırmacılık, kıyımalar, şiddetler ve zulümleri biliyor muyuz, biliyorsak ne kadarını biliyor ve ne kadarını anımsıyoruz? Bu amaçla, Türkiye ve Avrupa kadın tarihine ilişkin bilgi veren on iki kitabı tanıtmak istiyorum. Tanıtacağım ilk kitap, Prof. Dr. Serpil Çakır'ın yazdığı **“Osmanlı Kadın Hareketi”**dir. Kitaptan alıntılacağım bazı metinleri, genç kuşakların kolayca anlayabilmeleri için, güncel Türkçemize çevireceğim ya da gerekli sözcüklerin güncel dilimizdeki karşılıklarını parantez içinde

vereceğim.

“Biz kadınlar yıllarca kendi geçmişimizden habersiz yaşadık. Geçmişimizdeki bu bilinmezliği neye borçluyuz (!), tarih gerçeği olduğu gibi gösteriyor mu?” [iii]

Bu kitap kadın tarihinin ülkemizde ve dünyada inatla ve ısrarla örtüle gelen örtüsünü aralayan kitaplardan biridir. Çakır'ın kitabında, 1882 yılına kadar kadına Osmanlı istatistiklerinde yer verilmediği de saptanmaktadır.

1868 yılında yayınlanan **“Terakki”** (gelişme) gazetesinin, 1869 yılında haftada bir **“Terakki-i Muhadderat”** (Müslüman Kadının İlerlemesi) başlıklı dergi çıkarmaya başladığı ve bu dergide kadınların mektuplarına da yer verildiği açıklanan Dergi'nin beşinci sayısında **Rabia** imzalı yazıda, bir Osmanlı kadınının çığlığı şöyle yansımaktadır: *“Şurasını iyi bilmek*

gerekir ki, ne erkekler kadınlara hizmetkâr, ne de kadınlar erkeklere cariye olmak için yaratılmıştır. Erkekler hüner ve marifetleri ile hem kendilerini, hem de hepimizi geçindirebiliyorlar da, biz niçin bilgi ve hüner kazanmaya kudretli olamıyoruz? El ve ayak, göz, akıl gibi vasıtalarda bizim erkeklerden ne farkımız vardır? Biz de insan değil miyiz?

Yalnız cinsimizin ayrı

Serpil Çakır'ın kitabı:
Osmanlı Kadın Hareketi

Osmanlı Devletinde toplumsal

konumlarına ve geri bırakılmalarına isyan eden kadınlar, dünyadaki gelişmeleri yakından izlemektedir.

oluşu mu bu halde kalmamıza sebep olmuştur? Bunu hiçbir sağduyu sahibi kabul etmez. Eğer böyle olmak gerekse idi, Avrupa kadınları da bize benzerdi. Bilgiden yoksun kalmamıza meşru örtünmemiz sebep gösteriliyorsa ona da taşrada bulunan kadınlarımızı göstermekle yetinirim. Çünkü onlar erkeklerine her çeşit hizmette yardım etmekte, erkeklerle beraber çalışmaktadırlar.” (sayfa 24)

Osmanlı Devletinde toplumsal konumlarına ve geri bırakılmalarına isyan eden kadınlar, dünyadaki gelişmeleri yakından izlemektedir. 1906’da İsmet Hakkı hanım, Demet Dergisi’ndeki yazısında görüşlerini şöyle açıklıyor:

“...Erkeklerin doğaca aklen kadınlara daha üstün olduğu neden iddia ediliyor? Çünkü onlar daha iyi tahsil ediyor. Doğalarındaki zekâyı, sanat, fen ile tamamlıyorlar. O halde henüz aynı fırsatlardan yararlanmayan kadınları aşağıdır diye hakir görmek pek insaflıca bir davranış olmaz zannederim. ... Madam Küri

bugün Sorbon’da ders veriyor. Fransa hukuk, tıp mektepleri erkek kadar kadın talebe alıyor. Pek beğenilen İngiltere’de oy hakkını savunan kadınların şiddet ve metanetleri pek büyüktür. Bunlar bize aynen göstermiyor mu ki, kadınlar da erkekler kadar gelişmeye ve yükselmeye kabiliyetlidir.” (sayfa 35)

Kitapta yer alan ve 1911 yılında Kadın Dergisi’nde yayımlanan “Kadınların Fikri ve İctimai Terakkisine Çalışır Risale” kesinlikle bir kadın isyanının manifestosudur. Tamamının mutlaka okunması gerekir diye düşündüğüm risaleden iki paragraf alıntulamak isterim. Risalede yer alan ilk kadın çılgılığı şöyledir:

“Akşam bir okka ekmekle hayatı, mukaddesatı (kutsal sayılan her türlü inancı) satın alınan bu biçareler her şeylerini mülevves (kirli, pis) bıyıklarını burarak emreden erkeklere medyundurlar (borçlu hissederler). Onların dini, vicdanı, izzet-i nefsi (onurları), namusu, fikri, hissi yoktur; bir köpek gibi vahşi ağır tekmeler altında inler; ayaklar öper; namusuna söğülür, sükût eder (susar); izzet-i nefsi (onuru), bir kadın için her şeyi demek olan izzet-i nefsi ayaklar altına alınır, ağlamakla mukabele eyler. Hele ses çıkarırsın, Allah’ın söylemek için yarattığı dilini biraz tahrir etsin (hareket ettirsin) bütün bu hakaretlerle, dayaklarla teskin edilemeyen (yatıştırılmayan) vahşetin son şekli ‘Boşsun mel’un’ istifra’ı (sözlerinin kusulması) olur.” (sayfa 68)

İkinci feryat ise şöyledir; “Maa-

Atatürk, Osmanlı kadınının çağdaş birey olma istekleri ve kadın haklarını talep etme feryatlarını da duymuştur.

rif her şey iken daha dün, hepimiz biliriz, leyli (yatılı) bir kız mektebi için söylenmedik söz, edilmedik büh-tan (iftira) kalmadı. Niçin? ... Din mi müsait değildi? Hâşâ, dinimiz, o dini muhterem, noksan kabul etmez. 'Kadınları cahil bırakınız, okutmayınız' diyen bir din (anlayış) bence münkerdir (dini inkâr etmektir). O halde, ... Bu en kuvvetli maniadan (engelden) sonra anlıyorsunuz ki, hanımlar, bunda yine erkeklerin, o hodbin mahlukların bayağı bir rolü ta' assubdan (bağnazlık) ziyade bir müdhikesi (gülünçlüğü) var. Maksat pek açık, pek aşikâr: Bizi mazlum, küflü, sefil bırakmak istiyorlar. Tenevür (aydınlanma) onların işine gelmez. Çünkü zulmetler haydutların hem-razıdır. Çünkü şu gece açılınsın, onların bütün içtimai sirkatlerini (toplumsal hürsüzlüklerini), cinayetlerini göreceğiz. Şimdiye kadar topraklara gömülen kadınlık dirilecek; artık ne mustalayacakları sine (demir parçası ile vuracakları göğüs), ne kıracakları kafa kalacak; artık 'Seni boşarım,

mel'un' diyen mülevves diller kuruyacak, tekmelemek için kalkan ayaklar kırılacak.' (sayfa 70)

Prof. Dr. Çakır'ın nitelikli araştırmasından alıntılıdığım bu birkaç paragraf Osmanlı toplumdaki kadınların Cumhuriyet devrimlerini, nasıl susamışlıkla ve özlemlerle beklediklerini göstermeye yeterlidir.

İnsanın, kadın tarihi konusunda bilgisi arttıkça, Atatürk'ün, Cumhuriyet ile birlikte, öncelikle kadın haklarını çağdaş düzeye taşıma ve hatta onun üzerine çıkarma düşünce ve girişimine duyulan saygı da çok daha güçlü konuma çıkmaktadır. Çünkü O, içinde yetiştiği ve görev yaptığı Osmanlı toplumunda, kadınlara dayatılanlara içinden isyan etmiş ve bunu düzeltme konusunda kararını çok erken bir tarihte vermiştir. Ayrıca, Atatürk, Osmanlı kadınının çağdaş birey olma istekleri ile medeni ülkelerdeki düzeyde kadın haklarını talep etme feryatlarını da duymuştur.

Bizim toplumumuzun başarısızlığının nedeni kadınlarımızın (yetişmesinde) gösterdiğimiz tembellik ve kusurdan doğmaktadır.

Atatürk'ü, kadınların toplumdaki konumu yükseltme kararına sevk eden unsurların en başında, Osmanlı kadınlarının içinde yaşatıldıkları cendereye isyanlarını ve medeni ülke kadınlarının sahip oldukları hakları talep eden istekleri yer almışsa, ikinci olarak, İstiklâl Savaşı'nda cephede ve cephe gerisinde görev üstlenen kadınların sergiledikleri fedakârlıkları, sıkıntıları, başarıları ve bunlara ek olarak da, Paris askeri manevralarına katıldığında, veliâht Vahdettin ile gittiği Almanya gezisinde, tedavi için Avusturya kaplıcalarında bulunduğu ve nihayet Askeri Ateşe olarak görev yaptığı Sofya'da kadınlara verilen önem ve duyulan saygıyı yakından gözlemlemiş olmasının da çok önemli etkisi olmuştur diye düşünüyorum.

Atatürk'ün Erzurum Kongresi'nden hemen sonra, 7-8 Ağustos 1919 gecesi sabaha karşı, kurulacak devletin hangi reformları gerçekleştireceğine ilişkin açıklamaları da, aşağıda bağlantısı verilen bu yazının kapsamlı şeklinde yer almaktadır. Kapsamlı yazının bu çok kısa özetini, Atatürk'ten bir alıntı ile tamamlamak istiyorum.

Atatürk, 31 Ocak 1923 günü İzmir'de halka yaptığı konuşmada,

medeni bir toplumda kadının konumunu şöyle tanımlamıştır:

“Şuna inanmak lâzımdır ki, dünyaya yüzünde gördüğümüz her şey kadının eseridir... Bir toplum, yalnız bir cinsiyetinin çağın gereklerini kazanmasıyla yetinirse, o toplumun yarından fazlası yetersizlik içinde kalır. ... Bizim toplumumuzun başarısızlığının nedeni kadınlarımızın (yetişmesinde) gösterdiğimiz tembellik ve kusurdan doğmaktadır. ...

Bu nedenle bir toplumun bir bölümü (erkek) çalışırken diğer bölümü (kadın) durağan olursa o toplum felç olmuş demektir... Bundan dolayı bizim toplumumuz için bilim ve fen gerekli ise bunları aynı derecede hem erkek ve hem de kadınlarımızın öğrenmesi gerekmektedir.”

Ülkemizin ve Avrupa'nın kadın tarihini anlamamıza yardımcı olacak 12 kitabın tanıtıldığı, **“8 Mart Uluslararası Kadın Günü Kutlamalarını Bilgi ve Bilinçle Hak Etmek”** başlıklı yazıma www.hikmetulugbay.com adresinden ulaşılabilir.

8 Mart'ın ülkemiz ve dünya kadınlarına, bundan sonraki yaşamlarında sağlık, mutluluk, huzur, sevgi ve saygı dolu olarak gelmesini ve şiddetin her türlüşünün onlardan her zaman uzak olmasını dilerim. •

Gençliğin Dünyası
Kaya Boztepe

Kadınlar Günü ve Atatürk

Sadece Türkiye’de değil, tüm dünya’da Mart ayının 8. günü “Kadınlar Günü” olarak kutlanıyor.

İrzina geçilmiş, darp edilmiş, mağdur edilmiş bir kız için, bu saatte sokakta ne işi var diye sorgulanan ülkemizde de kadınlar günlerini görmeye devam ediyorlar. Kadına şiddet olaylarının önüne geçmeye çalışırken izlediğim bir haber takılıyor aklıma. Adam kadını öyle bir dövmüş ki kadının yüzü, gözü kanlar içinde, burnu ve elmacık kemiği kırılmış, kafatasında çatlak var. İrzina geçmiş, işkence etmiş. Sonra da defalarca bıçaklayarak öldürmüş kadını. Sebep? Kadın bu işkencelere maruz kaldığı için boşan-

mak istemiş ve başına geleceklere bilmiş gibi korunmak için savcılığa dilekçe vermiş. Kadıncağızı öldüren ayrı yaşadığı mahlûk gömlek, kravat giyip, traş olup mahkemeye gelip “pişmanım hakim bey” dediği için af’tan yararlanmış ve suçu hafifletilmiş. Bu adalet yorumunu bana kim açıklayabilir?

Elbette sizler bana “madem böyle tayt giyiyorsun o halde sonuçlarına katlanacaksın” diyebilen sözde sanatçılar, kahkaha atan bir kadın üzerine

türlü, türlü yorum yapabilen devlet büyükleri ve düşünürlerin bulunduğu ülkemizde “bundan daha doğal ne olabilir” diye sorabilirsiniz.

Pekiye de bu hep böyle miydi?
Biraz gerilere gidelim.

Hatta önce bayağı bir geriye gidelim. Göçebe Türklerin müslüman olmadan önceki hayatlarında kadının toplum içindeki yerine bakalım. Neden Toprak Ana? Anayurt? Neden Anadil? Ana önemlidir çünkü Türk toplumunda. Evin direği, dirayetidir. Ana gibi yar olmaz, ağlarsa anamız ağlar gerisi yalan ağlar çünkü. Gözüy-

hatun kişiye talip olan erler için oyunlar, yarışmalar düzenlenir, atlar koşulur, ciritler atılır, güreşler tutulurdu. Beğenip de karar veren ise hatun kişi idi, er kişi değil.

Edebali Ertuğrul Gazi’ye nasihat ettiği dönemlerde Nilüfer beldesi “kadın” savaşçılar tarafından korunurdu. Yüreğinin üzerine bebesini koyup, başındaki yemenisiyle yağın yağmurda ıslanmasın diye top mermisinin üzerini örterek Ankara’ya taşıyan, Milli Mücadele’nin “olmazsa olmaz”ı kadınlarımızın ecdatlarıydı onlar.

Yaklaşık dört seçim kadar önce genç bir kadın gazeteci, elindeki

mikrofonu sokaktaki vatandaşa uzatıyor, televizyon için röportaj yapıyor: “Bu seçimlerde kadına da seçme ve seçilme hakkı verilecekmiş, ne dersiniz bu habere” diye sorular yöneliyor sonucu kızımız. Kiminin başı açık kimi ise kapalı olan kadınlar dahil

Edebali Ertuğrul Gazi’ye nasihat ettiği dönemlerde Nilüfer beldesi “kadın” savaşçılar tarafından korunurdu.

le sever analarımız. Evladı yetiştiren anadır. Yemeyip yediren, içmeyip içirendir ana. Hatun kişi Hakan ile beraber mühür basardı eski Türk toplumunda. Ananın rızası olmadan adım atılmaz, duası olmadan işe başlanmaz, sefere çıkılmazdı. İki, üç hatta dört kadınla nikahlı erkekleri duyuyor, görüyoruz bazen. Eski Türk toplumlarında hiç bir zaman çok eşlilik yoktu. Görücü de kız beğenen olmadığı gibi

olmak üzere gelen cevapların hemen hepsi “Aaa ne güzel olur, geç bile kalınmış” şeklinde! Güler misin, ağlar mısın? Oysa Atatürk bu hakkı kadınlarımıza tanıdığında, İtalya’da, İsviçre’de, Almanya’da bile kadının seçilme hakkı yoktu.

Osmanlı’nın özellikle son dönemlerinde Araplaşmaya başlayan zihniyetle beraber gördük kara çarşaf-ları. Yoksa Hazreti Muhammed’in

yaşadığı dönemdeki sıcak ötesi arap çöllerinde “kadınlar her tarafları kapalı kara çarşafarla gezinirdi” diyen biri varsa bilin ki o kişi yalan söylemektedir. Şu an seçilmiş olan Meclis’de, yargıda, bakanlıklarda çoğunluk erkekler yerine kadınlarda, gençlerde, analarda olsaydı, bugünkü irili ufaklı sorunlarımız karşımıza çıkabilir miydi?

Bu düzeye ulaşabilmemiz için yapmamız gereken ilk hareket, ilk adımımızı atmaktır.

İlk adım, atmak yolun yarısıdır. O ilk adım da, “millet” kimliğine kavuşturduğu toplumda kadına, hak

ettiği yeri teslim ederken Atatürk’ün, ileri görüşlülüğünü “yılmadan, yorulmadan” anlatabilmektir.

Türkiye’de Kadınlar Günü hak ettiği anlam ve bilinçle kutlandığında, gerçek bir “Bayram”a dönüşecektir. •

kayaboztepe@butundunya.com.tr

“Şuna inanmak lazımdır ki, dünya üzerinde gördüğümüz her şey kadının eseridir”

“Dünyada hiçbir milletin kadını, milletini kurtuluşa ve zafere götürmekte, Anadolu kadınından daha fazla çalıştırm diyemez”

“Türk kadınının dünya kadınlığına elini vererek, dünyanın barış ve güveni için çalışacağına emin olabilirsiniz”

M. Kemal Atatürk

Evrensel Bakış Açısı
Gürbüz Evren

Osmanlı, Hazar Denizi'ni ve Sapanca Gölü'nü Karadeniz'e Bağlamak İstedi

Son yıllarda gündeme aralıklarla gelen 'Kanal İstanbul' Projesi bana, Osmanlı dönemindeki bazı benzer projeleri anımsattı. İstanbul Boğazı'na alternatif olarak düşünülen ve Karadeniz'i Marmara'ya bir kanalla bağlamayı hedefleyen bu proje aslında ilk kez Romalılar döneminde ortaya atılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nda ise söz konusu proje farklı padişahlar döneminde 5-6 kez gündeme gelmiştir.

Bu yazıda, Osmanlı dönemindeki kanal projelerinden örnekler vereceğiz.

Sokollu Mehmet Paşa, Osmanlı Devletine önemli katkıları olmuş, tarihte büyük yer edinmiş sadrazamlardan biridir. Sokollu, öngörülere ile

dikkat çeken, yeni toprakların fethe edilmesi için adımlar atan, projeler yapan bir devlet adamıdır. Osmanlı Donanması'nın Hint Okyanusu'na en kısa yoldan ulaşımını sağlayarak, yeni ülkelerin fethinin önünü açacak Süveyş Kanalı'nın yapılması için harekete geçilmesi talimatını vermiştir. Ama Sokollu, bundan çok daha önemli olduğuna inandığı bir başka projeye öncelik vermiştir.

Sokollu Mehmet Paşa

Osmanlı'nın, Sokollu Mehmet Paşa dönemindeki önemli rakiplerinden biri de İran'dır. Sadrazam, İran'a deniz yoluyla saldırmanın bu ülkeyi zayıflatacağını düşünmektedir. Ayrıca kanal aracılığı ile güçlenmekte olan Rusların güneye inişini engellemek, bölgedeki Türk Hanlıkları

nı güçlendirmek, Orta Asya'daki Türk topluluklarla yakınlaşmak, önemini kaybetmiş İpek Yolu'nu canlandırmak da, Sokollu'nun planları arasındadır. Bu düşüncesini önce padişaha ardından da Divan'da açtığına proje heyecanlı karşılanmıştı. Sokollu, amacının Karadeniz ile Hazar Denizi arasında bir kanal açarak, Hazar Denizi'ne inmek olduğunu anlatınca, büyük takdir almıştır.

Proje, Karadeniz'e dökülen Don Nehri ile Hazar Denizi'ne

dökülen Volga Nehri'nin en çok yakınlaştığı Volgograd bölgesinde açılacak kanalla 2 nehrin birleştirilmesini içeriyordu. Söz konusu projenin fikir babasının defterdar Çerkez Kasım Bey olduğunun iddia edildiğini de belirtmekte yarar var. Projedeki tek sorunun ise, kanalın geçtiği

bölgedeki hava şartları nedeniyle yılda sadece 4-5 ay kullanılabilir olmasıdır. Bu soruna da çare bulunduğu belirtilir. Öyle ki, inşa edilecek büyük taşıma kapasiteli atlı kızaklar, kanalın donacağı aylarda devreye girecektir. Böylelikle, yararlanma oranı düşse bile kanaldan hizmet vermeye devam edecektir.

Sokollu işe, Kırım Yarımadası'nın güneyinde yer alan Kefe'ye beylerbeyi sıfatıyla atadığı Çerkez Kasım

Beyi, 1568 yılında kanal projesinin başına getirmekle başladı. Bölgedeki Rus Prensi Srebiyanov'un komutasındaki güçleri kontrol altına almak için 20 bin süvari ve 3 bin yeniçeri gönderildi. Ağustos 1569'da ise gemilerle Azov'a 5 bin yeniçeri ve 3 bin amele taşınmıştır. Bu güçlerin de yeterli olmayacağını düşünen Sokollu Mehmet Paşa, Rus güçlerini kuşatması ve kanalın kazılması işlerinde yardımcı olunması için 30 bin Tatarın da yeniçerilere yardımcı olması emrini vermiştir. Ancak Prens Srebiyanov'un yakla-

Proje, Karadeniz'e dökülen Don Nehri ile Hazar Denizi'ne dökülen Volga Nehri'nin en çok yakınlaştığı Volgograd bölgesinde açılacak kanalla 2 nehrin birleştirilmesini içeriyordu.

şık 15 bin askerden oluşan birlikleri saldırıya geçerek, hem kuşatmayı kırmış hem de kanal için getirilen işçileri dağıtmıştır. Rusların Tatar ordusunu yenmesi üzerine dengeler değişmiş, ayrıca bölgede Türklere kılavuzluk yapan Tatarların da yanlış yönlendirmesi kesin bir yenilgiye yol açmıştır.

Bozgundaki önemli etkenlerden biri de, Kırım Hanı Devletgiray'ın, kanala karşı olmasıdır. Devletgiray, bunu açıkça göstermemiş, ama Osmanlı güçlerinin direncini kırarak söylentiler yaymıştır. Bölgede dokuz ay süren kışın zor geçtiği, kısa geçen yaz mevsiminde ise gecelerin 3 saat sürdüğü, bu nedenle de çalışma koşullarının dayanılmaz olduğu, güneş batımından sonra yatsı, doğumundan önce de sabah namazlarını kılma şansının bulunmadığı, böylelikle dinin

gereklerinin yerine getirilemeyeceği söylentileri Osmanlı askerlerini etkilemiştir. Asker arasındaki memnuniyetsizlik bir süre sonra isyan başlangıçlarına yol açtı.

Durumu Sadrazam Sokollu Mehmet Paşa'ya bildiren Çerkez Kasım Bey, gelen onay üzerine Osmanlı askerlerini Azov'a götürdü. Bir süre burada bekleyen askerleri daha sonra İstanbul'dan gelen Osmanlı kadirgaları aldı. Çıkan fırtına ve Karadeniz'in azgın dalgaları bazı gemilerin batmasına yol açtı. Bu yolculukta Osmanlı Donanması büyük zarar gördü. Osmanlı belgelerine göre, kanal projesi için gidenlerden sadece yaklaşık 7 bini geri dönebildi.

Bazı tarihçiler, Hazar Denizi ile Karadeniz'i birbirine bağlayacak kanalın, uzun ve sert kış koşullarından ötürü askeri açıdan çok yarar sağlamayacağını bilen Osmanlı Devletinin gerçek niyetinin, Rusya'nın zenginliklerini bu yolla İstanbul'a getirmek olduğunu yazmaktadır.

Kanal Projesi, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği döneminde, 1952 yılında hayata geçirilmiştir. Yaklaşık 100 kilometre uzunluğundaki bu kanal, Sovyetlerin artan gemi taşımacılığı ihtiyacını karşılayamaz hale gelmiş ve ikinci bir kanal inşası için harekete geçilmiştir. Sovyetler Birliği'nin dağılması nedeniyle ikinci kanal projesi tamamlanamamıştır.

Sokollu Mehmet Paşa, Kanuni Sultan Süleyman döneminde bir kanal projesi daha gündeme getirmiştir. Karadeniz'in bir kanal ile Sapanca Gölü'ne bağlanmasını öngören bu

projenin gerçek sahibi ise Sokollu'nun oğlu Kaptan Hasan Paşa'dır. Kanuni soğuk baktığı için bir süre rafa kaldırılan proje, Padişah 3. Murat döneminde, 1591 yılında tekrar gündeme getirilmişti. Bu tarihte, İstanbul ve çevre bölgelerden yaklaşık 30 bin amele, kanal kazma çalışmaları için İzmit'te toplandı. Çalışmaları başlatmak ve bizzat yerinde izlemek üzere Kaptan Hasan Paşa da bölgeye geldi ve bir süre burada kaldı. Kanal, sadece kereste taşımak için değil, Karadeniz bölgesinin kalkınması için de önemliydi. Ancak padişahın çevresindeki bazı kesimler ise kanalın, bir savaş halinde düşmanların Anadolu içlerine inmesine yarayacağını düşünüyordu. Sultan 3. Murat'ı bu yönde ikna eden bu kesimler, kanalın inşasını engelledi. *"Kanal açmaktansa gemi yapmalıyız. İstanbul'a kereste nakli ise bugüne kadar yapıldığı haliyle devam edebilir"* diyen 3. Murat, çalışmaların durdurulması emrini vermiştir.

Gerek Karadeniz ile Hazar Denizi arasında gerekse Sapanca Gölü ile Karadeniz arasındaki kanallar açılmış olsaydı, sadece ezeli düşmanlara karşı kullanılmasına ve ticaretin artmasına değil Osmanlı denizciliğinin gelişip büyümesine de büyük katkı sağlayacaktı.

Bir başka önemli kanal projesi ise Akdeniz'i Kızıl Deniz ile birleştirmeyi amaçlıyordu. Osmanlı Donanması'nın Hint Okyanusu'na inişini hedefleyen Süveyş Kanalı projesini de ayrıca değerlendireceğiz. •

gurbuzevren@butundunya.com.tr

3 Mart 1924:
Yüzüncü
Yılın Eşiğinde

Devrimin 3 Yasası

Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerini oluşturan devrimlerden üçü, TBMM'nin 3 Mart 1924 günlü oturumunda, oybirliğiyle kabul edilen üç yasayla yürürlüğe girmiştir.

Bunlar;

1- Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğretim Birliği Yasası).^[i]

2- Şeriyeye ve Evkaf Vekaleti'nin Kaldırılması; yerine *Diyanet İşleri Reisliği* ile *Evkaf Umum Müdürlüğü*'nin kurulması,

3- Hilafetin kaldırılması yasalarıdır.

3 Mart 1924 günü TBMM'de kabul edilen bu yasalar, daha sonra, 1961 Anayasası'nın "*Devrim Kanunlarının Korunması*" başlıklı 153. Maddesi kapsamında hükümleri anayasaya aykırı olduğu şeklinde anlaşılabilir ve yorumlanamaz olduğu bildirilen kanunlar arasında yer almıştır. 1982 Anayasasında da "*İnkılap Kanunları*"

nun Korunması" başlıklı 174. Madde ile anayasaya aykırı olduğu şeklinde anlaşılabilir ve yorumlanamaz olarak ifade edilen kanunlardandır.

Dergimizin Ağustos, Ekim, Kasım, Aralık 2014, Ocak 2015 sayılarında Hilafetin kaldırılması konusunu işlemiş; bunun hangi nedenlerle gerektiğini ayrıntılı biçimde göstermiştik. Tevhid-i Tedrisat (Öğretim Birliği)'nin neden gerekli olduğunu ise, ilk olarak Ziya Gökalp'in yazılarından öğreniyoruz.

Ziya Gökalp, 1916'da İttihat ve Terakki Cemiyeti Kongresi'ne sunduğu bildiri ve 1917'de Muallim (Öğretmen) dergisinde "Maarif Mes'e-

Ziya Gökalp

lesi" (Eğitim-Öğretim Sorunu) başlığı ile yayımlanan iki yazısında^[ii] Osmanlı'nın son dönemindeki eğitim ve öğretim karmaşasını şöyle tanımlıyor:

"Türkiye'yi diğer ülkelerden ayıran bir özellik var. Başka milletlerde en seciyeli ve ahlâklı kimseler tahsilde en ziyade ileri gitmiş kimseler

arasından çıktığı halde, bizde çoğunlukla bunun tersi gerçekleşiyor. Türkiye'de vatan için en zararlı adamlar medrese veya mektepten nasip alanlardır. Meşrutiyetin ilanından (1908'den) beri gördüğümüz birçok olgular bu çelişik gerçeği teyit etmektedir."

"Türkiye'de medrese ve mektep, terbiye ettiği kişilerin ahlâk ve seciyesini bozuyor. Bizi diğer milletlerden ayıran bu özelliğin nedeni nedir? Bence bunun bir tek nedeni var: Diğer milletlerin maarifi millî bir nitelikte olduğu halde, bizim maarifimizin kozmopolit (milli olmayan, karışık) bir durumda bulunmasıdır."

"Maarifimizin kozmopolit olduğunu anlamak için derin incelemelere gerek yoktur. İstanbul'daki kitapçı dükkânlarıyla ders yerlerine tasnifkâr bir bakışla bakmak yeterlidir.

İstanbul'da üç tür kitapçı vardır:

1-Sahaflar, 2-Beyoğlu, 3-Babiâli caddesi kitapçıları...

Sahaflardaki eğitim-öğretim Arap ve Acem'e; Beyoğlu'ndaki eğitim-öğretim, Avrupa'ya aittir. Babiâli

Muallim Dergisi, Tevfik Fikret özel sayısı / 1917

caddesindeki Tanzimat eğitim-öğretimi ise bu öncekilerin perişan çevirilerinden ve aceмесine aşırma ve taklitlerinden oluşmaktadır.

Millî eğitim öğretimin ise ne kitapları ne kitapçıları henüz vücudada gelmemiştir."

"Ders yerleri de kitapçı dükkânları gibi üç türdür:

1- Medreseler, 2- Yabancı mektepleri, 3- Tanzimat mektepleri...

Sahafların kitapları, medreselerde; Beyoğlu'nun kitapları, yabancı mekteplerinde; Babıâli caddesinin kitapları, Tanzimat mekteplerinde okutulur. Ders okutulan bu üç yerin farkları birbirinden o kadar açıktır ki; herhangi bir Türk ile on dakika görüşmemiz onun hangisinden yetiştiğini anlamamıza yeter. Aralarındaki bu derin farklarla beraber bu üç ders yeri ortak bir özellik taşır: Oralarda yetişen, Softa, Levanten ve Tanzimatçıların üçünde de kişilik göremezsiniz. Memleketimizin en büyük hastalığı budur."

* * *

Ziya Gökalp'in bu saptamalarından 4 yıl sonra, M. Kemal, 16 Temmuz 1921'de Ankara'da toplanan Maarif Kongresi'ni açış söylevinde: "Şimdiye dek uygulanan öğretim

Eğitim öğretime çok önem veren Atatürk, okul incelemesinde.

ve eğitim yöntemlerinin milletimizin gerileme tarihinde en önemli bir âmil olduğu kanaatindeyim. Onun için bir millî eğitim programından bahsederken eski devrin hurâfelerinden ve fikrî vasıflarımızla hiçbir ilgisi olmayan yabancı fikirlerden, Doğu'dan ve Batı'dan gelebilen bütün tesirlerden tümüyle uzak, millî seciye ve tarihimize uygun bir kültür kastediyorum. Çünkü, millî dehamızın bütünüyle gelişmesi ancak böyle bir kültür ile sağlanabilir. Gelişigüzel bir yabancı kültür, şimdiye kadar takip olunan yabancı kültürlerin yıkıcı sonuçlarını tekrar ettirebilir" diyordu.

31 Ocak 1923'te, İzmir'de, medreseler konusunda sorulan bir soruyu: "Milletimizin, memleketimizin irfân yuvaları bir olmalıdır. Bütün memleket evlâdı, kadın ve erkek aynı surette oradan çıkmalıdır" diyerek yanıtlayan M. Kemal, 8 Nisan 1923'te

yayınladığı "Dokuz Umde" (ilke) programında, öğretim birliği sağlama amacına da yer vermişti.

* * *

Cumhuriyet döneminde, 3 Mart 1924 günü yasallaşan Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğrenim Birliği Yasası), Osmanlı döneminde üç tür eğitimin yol açtığı, birbirine yabancı-

Yıl 1932 - Manisa Salihli İlkokulu öğrencileri.

Yıl 2013 - Ardarda açılan sayıları belirsiz "Sıbyan Mektebi"nden birinin öğrencileri.

laşmış üç tür insan yerine; hepsi aynı akılcı-bilimsel eğitim-öğretimle donanmış yurttaşlardan oluşan bir ulus oluşturmayı amaçlıyordu.

1945'e dek uygulanan Öğretim Birliği, II. Dünya Savaşı sonrası, Soğuk Savaş yıllarında, ABD öncülüğünde "Dinsiz Sovyet Rusya'ya karşı Dindar Blok" oluşturma siyaseti nedeniyle örselenecek; ve Ziya Gökalp'in, Osmanlı'nın son dönemi için tanımla-

dığı üç tür eğitime geri dönüş başlayacaktı. Öğretim Birliği'nden geri dönüş sürecinde gelinecek nokta; Osmanlı'daki "Sıbyan Mektepleri"nin yeniden kurulmasıdır.

Öğretim Birliği'nin parçalanması demek; yurttaşların, birbirlerine kültürel olarak yabancı öbeklere ayrılması; ve farklı eğitimler yoluyla yabancılaştırılan toplumsal öbeklerin birbiriyle sürtüşmesi, çatışması demektir. Bir ülke için bundan daha acı bir son olabilir mi? •

cengizozakinci@
butundunya.com.tr

Kaynakça: [i] Tevhid-i Tedrisat Kanunu. (Öğretim Birliği Yasası) Kanun Numarası : 430 Kabul Tarihi: 3 Mart 1340 (1924)

Madde 1. Türkiye'deki bütün bilim ve öğretim kurumları Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlıdır.

Madde 2. Şer'iyeye ve Evkaf Vekaleti veya özel vakıflar tarafından yönetilen bütün medrese ve okullar Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanmıştır.

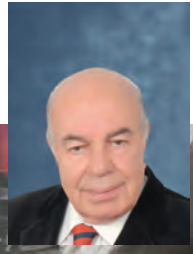
Madde 3. Şer'iyeye ve Evkaf Vekaleti bütçesinde, okullara ve medreselere ait olan birikimler, Milli Eğitim Bakanlığı bütçesine devredilecektir.

Madde 4. Milli Eğitim Bakanlığı'nca, yüksek din uzmanları yetiştirmek için, Üniversitede bir ilahiyat fakültesi açılacak ve imam ve hatiplik gibi dini hizmetlerin görülebilmesi için de ayrı okullar açılacaktır.

Madde 5. Bu yasanın yayımı tarihinden başlayarak genel eğitim ve öğretimle görevli olup, şimdiye kadar Milli Savunmaya bağlı olan askeri ortaokul ve liseler ile, sağlık bakanlığına bağlı olan yetim yurtları bütçeleri ve eğitim kadroları ile birlikte Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanmıştır. Bu ortaokul ve liselerde bulunan eğitim gruplarının bağlantıları, bundan sonra ait oldukları bakanlıklar arasında değişiklik suretiyle düzenlenecek ve o zamana kadar orduya bağlı olan öğretmenler orduya bağlılıklarını sürdüreceklendir.

Madde 6. Bu yasa yayımlandığı tarihten itibaren itibaren geçerlidir.

Madde 7. Bu yasanın yürütülmesinden hükümet sorumludur. [ii] "Maarif Mes'alesi", Muallim Mecmuası, Birinci Cilt, 1 Haziran 1917, Sayı: 11, ss.322-7 ve 1 Temmuz 1917, Sayı:12, ss.353-9.

Göç ve MÜLTECİLER

Ülkelerindeki iç savaştan kaçarak göç etmek zorunda kalan milyonlarca Suriyelinin durumu küresel ve uluslar arası toplumu ilgilendiren bir insanlık sorunudur. 2011 Nisan ayından sonra Suriye iç savaşından kaçıp Türkiye'ye gelenlerin sayısı artmaya devam ediyor.

Suriye ile İlişkilerin Bozulması

2000 li yıllarda İki ülke arasında iyi dostluk ilişkileri ile vize zorunluluğu kaldırılmış, ortak Bakanlar Kurulu toplantısında yeni işbirliği projeleri konuşulmuştu. Suriye'de rejim karşıtı gösteriler başladığı zaman Başbakan Erdoğan

Dışişleri Bakanı Davutoğlu, Esad'a, reform yapmasını önerdiler. Esad rejimi, genel af ilanı, olağanüstü hâlin kaldırılması, Kürtlere kimlik verilmesi, anayasa, seçim yapılması gibi bazı adımlar attı. Fakat Rejim karşıtı gösteriler arttı ve Nisan 2011'den sonra Suriye'den Türkiye'ye mülteciler gelmeye başladı. Bunlar kayıtları yapılarak "mülteci" statüsünde, sınıra yakın illerde kurulmuş mülteci kamplarına alındı.

Türk Hükümeti kısa sürede Esad'sız bir Suriye rejimi öngörüsündeydi. Suriye muhalefetinden yana bir politikaya yönelerek Suriye Ulusal Koalis-

yonu'nu Suriye halkının temsilcisi kabul etti. Dostluk bitmiş, ipler kopmuş, temaslar kesilmişti.

“Açık Kapı Politikası”

Mültecilerin, Uluslararası Hukuki Statüsüne İlişkin temel düzenleme 1951 Cenevre Sözleşmesi'dir. Türkiye, isabetli bir dış politika anlayışı ile sözleşmeyi coğrafi kısıtlama hakkını kullanarak imzalamıştı. Türkiye, yalnız Avrupa'dan gelecek mültecileri kabul edebilecekti.⁽¹⁾

Suriye'den gelen büyük göç dalgası karşısında Türkiye, “açık kapı” politikası uygulamaya başlamış ve

gelenleri “geri göndermeme” koşuluyla kabul etmiştir. Girip, çıkan, tekrar girenlerle Suriye'den gelenler 2,5 milyona ulaşmış ve bütün ülkeye dağılmıştır.

Kimler, nerede, kaç kişidir, içlerinde teröristler de var mıydı? Belirsiz.

Başbakan Yardımcısı Bütçe komisyonunda beş yıl sonra “Şimdi Suriyelileri mahalle mahalle tesbit ediyoruz” diyor. (28 Ocak 2016)

Mültecilerle ilgili dünyada tek yetkili kuruluş Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği’dir. Mülteci statüsü ve sayıları kaydedilir. Ülkelerin kayıtları ile paralel

olması gerekir. “Açık kapı”dan dolayı o konuda belirsizlik ve aksaklıklar olduğu anlaşılıyor. Türkiye açık kapı uygulamasına son vermiştir. Şubat 2016’da kayıt düzeni ile mülteci alırken AB sözcüsü, Türkiye’nin açık kapı politikasına geçmesini istemiştir!

Avrupa Birliği Geri Kabul Anlaşması

Avrupa Birliği (AB), Suriyeli göçmenleri durdurmak için Türkiye ile bir geri kabul anlaşması yaptı. (Aralık/2015). “Karşılıklılık” (mütekabiliyet) ilkesine göre düzenlenmiş olsa da anlaşmanın esası, Türkiye’den Avrupa’ya giden diğer ülke vatandaşlarının, Türkiye’ye iade edilebilmesidir. Yani hepsine biz bakacağız, AB istediği kadarını seçip alacak. Karşılığında Türkiye’ye 3 milyar euro verecekler. Bir de Türk vatandaşlarına vize kolaylığı

veya muafiyeti sağlanacaktır. Kendi aralarındaki serbest geçiş, Schengen’i kaldırırken TC vatandaşlarına vizesiz geçişi 2016 yılında AB uygulayacak mı? Yoksa üyelik konu-sunda olduğu gibi, yeni bahanelerle işi, aşamalı bir “vize kolaylaştırmasına” mı dönüştürecek, göreceğiz.

Sorunlar Yumağı

Çeşitli kamuoyu araştırmalarına göre sığınmacıların bulunduğu yerlerde şiddet, hırsızlık, kaçakçılık ve fuhuş gibi suçların toplumsal ahlak ve huzuru bozduğunu düşünenlerin oranı % 70’dir. Halkın % 67’si devletin göç politikasını onaylamıyor.

Halkın %77’si sığınmacılardan kaygı duyuyor. % 86’sı göç artık sınırlansın diyor. Sığınmacılardan dolayı, çok eşliliğin ortaya çıkması, boşanmaların artması, kadın ve çocuk istismarı, çarpık yapılaşma,

Halkın %77’si sığınmacılardan kaygı duyuyor. % 86’sı göç artık sınırlansın diyor.

kayıt dışı, kaçak işçi çalıştırma problemleri artıyor. Etnik ve mezhepsel kutuplaşmalar ve gerginliklerin artmasına da neden oluyor. Bazı şehirlerin demografik yapısı değişiyor.⁽²⁾

Türkiye Nüfusu 2016 başında 78,7 milyondur.⁽³⁾ Dış Göçlerle devamlı konuklarımız ise 4,5 milyondur.⁽⁴⁾ Milli Gelir'imizi şimdi toplam 83,2 milyon kişi paylaşıyor. Halkımızın fert başına ortalama geliri azalmıştır. Üstelik düşük büyüme oranları ve enflasyon ile dar gelirli kesimin geçim derdi artarken fakirleşiyoruz.⁽⁵⁾

Cumhurbaşkanı, Peru'da "Dünya'da en çok mülteci barındıran ülke olduğumuzu iftiharla belirtmeliyim" derken, ertesi gün bir bakanımız ise "biz artık bu yükü taşıyamayız" diyor.

Orta Doğu'da liderlik hevesi ve ardından gelen "değerli yalnızlık" şimdi göç yükünü, sürekli olarak "değerli yalnızlığımızla", "tek başımıza taşımaya" dönüşmüştür.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Batı'ya

sitemlerinde haklıdır. Ama "hem suçlu, hem güçlüler" dünyasında yaşadığımız yeni bir olay değildir. Herkesin, dosdoğru, dost olmadığı siyasal tarihin bilinen gerçeğidir.

"Yurtta barış, dünyada barış" ilkesi unutulurken komşunun iç işlerine karışıp, taraf olmak ne derece doğrudur? Komşularla "sıfır sorun"dan, "sıfır sorun"a nasıl geldik? Sosyal, kültürel, siyasal, ekonomik açmazlar ve sorunlar yumağı ile bu, öngörülü bir strateji olabilir mi?

Suriye politikamız sizce nasıl? Başarılı mı?•

ogutyazman@butundunya.com.tr

1-1951 Cenevre sözleşmesi, daha sonra 359 sayılı kanunla da kabul edilmiş ve buna ekli deklarasyonda " coğrafi sınırlama"koşulu korunmuştur. Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, No.1994/6169, 30 Kasım 1994, ve diğer düzenlemelerle devam etmiştir.

2- Hacettepe Üniversitesi, Metropol, 2014 Trans Atlantik Eğilimler, EDAM, GLOBAL, USAK araştırma ve kamu oyu anketleri. **3-**TUİK, 31.12.2015 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, Bülten: 28.Ocak.2016

4-Kamu Denetçiliği Kurumu Başkanı (Başombudsman), Yozgat açıklaması. **5-**Giderler, genel olarak AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'na) bütçeden verilen ve her yıl birkaç misli artan ödeneklerle karşılanmaktadır. Ayrıca bir çok bakanlığın buna yönelik harcamaları da kendi bütçelerinden ayrıca ödenmektedir.

İstanbul'da, bir ilköğretim okulunun 6. sınıf öğrencisi **Zeynep Kaya**'nın yaptığı "Göç" ana konulu resim, yaşlılar arasında düzenlenen bir yarışmada birinci seçildi. Zeynep Kaya bu resmi yaparken duyumsadıklarını şöyle açıkladı: "Bu resmi yaparken, insanların ve kuşların daha iyi yaşamak için buldukları yerden başka bir yere gitmelerini düşündüm. Resimimde bir çocuğun ve bir kuşun ayak izlerini çizdim. İnsan gitse de arkasında izler bırakır. Mesajını vermeye çalıştım."

"GÖÇ"ten Kalan İzler

Fırçalayarak
Serdar Gnbilen

Bilginizi Denetleyin

1-1503-1506 yılları arasında Da Vinci tarafından yapılan Mona Lisa tablosu Paris'te hangi müzede sergilenmektedir?
a-Louvre
b-Musee d'Orsay
c-l'Orangerie
d-Rodin

2-Mimarlıkta duvar içine bırakılan oyuk bölüme ne ad verilir?
a-Tonoz
b-Şehim
c-Niş
d-Mihrap

3-12 Eylül' de beş deli kuyuya bir taş attı,60 milyon insan çıkaramıyor diyen yazarımız kimdir?
a-Oktay Akbal
b-Aziz Nesin
c-Çetin Altan
d-Yaşar Kemal

4-Kent soylu ne anlama gelir?
a-Sosyete
b-Azilzade
c-Aristokrat
d-Burjuva

5-Baş garsona ne ad verilir?
a-Metrdotel
b-Uşak
c-Kurbancı
d-Sofracı

6-Hiç bir bireysel özgürlüğe yer vermeyen ve bireyin yaşamını her yönüyle devlet otoritesine tabi kılmayı amaçlayan yönetim biçimine ne ad verilir?
a-Komünizm
b-Oligarşi
c-Totaliter yönetim
d-Meşrutiyet

7-Hangisi müslümanlarca kutsal sayılan ve Kâbe'de bulunan herkesin dokunmaya, öpmeye çalıştığı parlak siyah taşın ismidir?
a-Kabl Esat
b-Zemzem
c-Mine
d-Hacerü-l Esved

8-Akdeniz ülkelerinde görülen, en çok keçi sütü ile bulaşan ateşli hastalığın adı nedir?
a-Talasemi
b-Lösemi
c-Hodgkin
d-Malta humması

9-Bıçak bilemeye yarayan, çubuk biçimindeki çelikten alete ne ad verilir?
a-Masat
b-Tokmak
c-Rended
d-Testere

10-Film montajı ve kağıt kesiminde kullanılan özel bıçağa ne ad verilir?
a-Sustalı
b-Kelebek
c-Gretuar
d-Knife

11-Kendilerini evrenin yurttaşı sayan insanların benimsediği görüşe ne denir?
a-Solculuk
b-Kozmopolitizm
c-Bolivarcılık
d-Optimizm

Büyük Yapıtlarımız
Konur Ertop

Reşat Enis'in
Kaleminden
1930'larda

İşçiler, İşverenler Kadınlar

Günümüz
postmodern
romanı yaşama
tanıklık etmek,
toplumsal
sorumlara çözüm
getirmek gibi
kaygıları bir yana
bırakmıştır.

Toplumsal gerçekçi roman ise tam da böyle bir tanıklığı ve çözümü amaçlıyordu. Edebiyatımızın Yakup Kadri'den Yaşar Kemal'e, Sadri Ertem'den Orhan Kemal'e uzanan serüveni, bu amacı türlü yönleriyle gerçekleştirmiştir. Reşat Enis de aynı yolu izleyenlerdendi.

ONUN “SARI İT” ROMANI

1960’larda işçilerin ağır çalışma koşullarını, aile ilişkilerini, günlük yaşamlarını göz önüne serer. Emeğin karşılığını alamamak için girilen savaşı anlatır. İşçi haklarını savunması beklenen sendika ise işverenin yanındadır. Romancının “Sarı İt” dediği de bu sarı sendikadır!

Reşat Enis deneyimli bir gazeteci-ydi. İstanbul’da, bir ara da Adana’da sürdürdüğü çalışma yılları, onun siyaset dünyasını, halkın yaşamını, toplumun sorunlarını yakından tanımasını sağladı.

“Ekmek Kavgamız” romanında deniz emekçilerinin geçimlerini sağlama yolunda karşılaştıkları güçlükleri gösterdi. Anlattığı gemicilere işverenin yaptığı haksızlıklar, denizdeki en korkunç doğa engellerini kat kat aşılıyordu. Reşat Enis toplumcu bir aydıydı. Roman kişilerinin dünyasına, onların sorunlarına bu görüşle bakılıyordu.

“Toprak Kokusu” romanında Çukurova’da tarım emekçi-

lerinin sorunlarını, ağa baskısını, hükümetin çıkaracağı yasayla yoksul çiftçiyi topraklandırmasının zorunluğunu dile getirdi.

“Despot” romanı, Kurtuluş Savaşında kendi çıkarlarını korumak için düşmanla işbirliği yapan bir köy ağasını anlatıyordu.

Son yapıtı “Kırmızı Karanfil”, ölümünden yıllar sonra yayınlanabildi. Orada, çocukluk yıllarından başlayan kendi yaşam deneyimlerinin ışığında 1980’ler Türkiye’sini konu edinmişti. Duyarlı bir aydının anlatımıyla sokaklarda ölümün kol gezdiği dönemin apacı gerçekleri aktarmıştı:

"Günler birbirini kovalıyor. Ne olup bittiğini bilen yok. Tabur tabur yakalanıyormuş 'teröristler.' Sağcısı da, solcusu da... Çarpışmalar sürüp gidiyor. Ve, üçer beşer ölü olarak ele geçiriliyor delikanlılar... Televizyon yüzlerce sol teröristin tutuklandığını duyuruyordu. Uyuyamadım o gece."

Reşat Enis, “Afrodit Buhurdanında Bir Kadın” romanında ise dokuma ve kömür işçilerinin ağır çalışma

koşullarını ele almıştır. İşçilerin çalışma, yaşama güçlüklerine eşlik eden öteki alan, toplumda kadına yönelik cinsel sömürüdür.

Romandaki olaylar Osmanlı devletinin son yıllarından Cumhuriyet’in ilk yıllarına uzanan dönemde yaşanmıştır.

Reşat Enis

Bir dışişleri görevlisinin kızı olan Yıldız öksüz kalınca amcasının yanında büyümüş, liseyi bitirmiştir. Yetiştığı ailenin yanından ayrılmak zorunda kalınca yaşamını çalışarak kazanmak istemiş, ancak girdiği her iş yerinde yöneticilerin taciziyle karşılaşmıştır. Haliç kıyısındaki bir fabrikada dokuma işçiliğine başladığında kendisinden yaşlı, yoksul ancak sevecen, iyi yürekli işçi Osman'la yaşamını birleştirmiştir. Bir de oğulları doğmuştur.

OSMAN, İŞ KAZASI sonunda geçici körlük nedeniyle çalışamaz olunca ailenin yükü Yıldız'ın omuzlarına biner. Cinsel taciz nedeniyle fabrikadan ayrılmak zorunda kaldıktan sonra işe başladığı bankada şefin cinsel saldırısı nedeniyle orayı da bırakır.

Reşat Enis deneyimli bir gazeteciydi.

Çalışma yılları, onun siyaset dünyasını, halkın yaşamını, toplumun sorunlarını yakından tanımasını sağladı.

Ancak cinselliğin pazarlandığı dünyaya sürüklenmekten kurtulamaz.

Yıldız'ın lise arkadaşı Müzehher'le karşılaşması yaşamını değiştirir. Müzehher eski bir din adamı olan Murtaza'nın kızıdır. Modaya uyarak sarığını atıp sakalını bıyığını kesen Murtaza kadın ticareti yapmağa başlamıştır. Ankara'daki eğlence dünyasına İstanbul'dan hayat kadınları bulup göndermektedir. Yıldız da bu çarka kapılarak gelişmekte olan yeni başkente sürüklenir. Eşine orada bir resmi dairede çok elverişli iş bulduğunu anlatmıştır.

Ankara'da fırsatçı işadamları, sivrilmeye çalışan politikacılar kaynaşmaktadır. Yıldız yüksek dereceli devlet memurlarıyla, paralı işadamlarıyla düşüp kalkarak yaşamını sürdürmekte, kazandıklarını kocasına göndermektedir.

Çocuğuna fabrikadayken arkadaş olduğu Melek bakmaktadır. Sürdürdüğü yaşamın utancı Yıldız'ın ailesine geri dönmesine engel olur. İyileşip Melek'le evlenen Osman yeniden fabrikada çalışmaya başlamıştır.

Romanın sonunda Osman, artık delikanlı olan oğlu ve ikinci eşi Melek'le, Zonguldak'tadır. Baba-oğul maden ocağında işçidir. Sevdiği kız o yakınlarda veremden ölmüş acılı delikanlı, bir meyhanede tanıştığı, hep siyahlar giyen hayat kadınıyla düşüp kalkmaya başlar. Bu kadın Yıldız'dır! Yaşadığı acı olaylardan sonra bu genç insanın sevgisine sığınmıştır.

OĞLUNUN BİR HAYAT kadınıyla gitgide derinleşen bir ilişkisi olduğunu öğrenen Osman, siyahlı kadının çalıştığı meyhaneye uğrar. Kadın piyano çalmakta, herkes kendinden geçmiş onu dinlemektedir. Yaşlı adam, kadının yüzünü görünce acı gerçekle karşılaşır: Siyahlı kadın, öldü

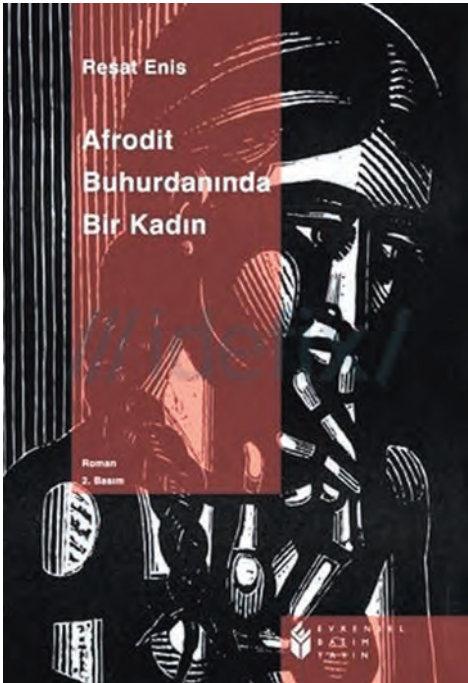
bildikleri eski karısı Yıldız'dır. Oğlunun, öz annesiyle sevişmesinin yarattığı umarsızlığı, utancı kimseye açamayan Osman on beş gün sonra oğluyla birlikte grizu göçüğü altında kalır.

Siyahlı kadın ise yine yapayalnızdır, aklını kaçırmışçasına maden ocağı çevresinde dolaşmaktadır...

Beklenmedik raslantıların birbirini izlediği, iyilerin çok iyi, kötülerin çok kötü gösterildiği "Afrodit Buhurdanında Bir Kadın" romanının eski Yeşilçam filmlerini andırdığı söylenebilir. Yapıta önem kazandıran yanı, anlattığı olaylardan, canlandırdığı kişilerden çok yazarın 1930'lar toplumuna ilişkin gözlemleri, değerlendirmeleridir.

Reşat Enis işçilerin yaşamını, ağır çalışma koşullarını büyük dikkatle, doğru biçimde, ayrıntılarıyla anlatmıştır. Haliç kıyısındaki dokuma fabrikasını, Zonguldak'taki kömür ocağını canlandıran sayfalar belge değerindedir. Kadınına yönelik cinsel sömürü, ana izlektir. Romanın adı da bu içerikle ilgilidir. Yazarın açıklamasında tarihle güncel yaşam birbirini bütünlemektedir:

"Çok eski dönemlerde, Tanrının temsilcisi olduklarına inanılan rahiplerle evlenmiş kadınlar vardı. Ve onlara Tanrıyla elenmiş gözüyle bakılırdı. Tanrının eşi, bütün erkeklerin ortak malı demekti. Babilli her kadın Afrodit'in buhurdanında oturup cinsel ilişkide bulun-

makla kutsallaşırđı. Ve buna zorunlu-
du da... Bugün patron, Tanrının tem-
silcisi değil, bir gölgesidir. Fabrikası-
na, iş yerine bağladığı kadın önce
kendisinin ve sonuç bakımından bütün
erkeklerin ortak malıdır. Bugün de,
her kadın Afrodit'in buhurdanında
oturup cinsel ilişkide bulunmak
zorundadır. Yalnız, fark şurada: Dün
bu kadına tanrısal bir gözle bakarlardı!
Yaptığı iş tapınmaydı. Bugünkü kadın
ise, nefrete layıktır; zina işliyor!”

Reşat Enis kadınların uğradığı
cinsel sömürünün yanı sıra işçilerin
ağır çalışma koşulları, eğitimden uzak
kalmış insanların boş inançları, onları
bu zayıf yönlerinden sömürenler,
bilgisizliğin ihmalciliğın etkilediğı
sağlık sorunları, çocuk yetiştirmenin
güçlükleri üzerinde uzun uzadıya
durur.

PARASINA GÜCÜNE dayanarak
halkı ezen, yöneticilerin desteğini
sağlamış zorba/mütegalibe takımını
ağır sözlerle eleştirir:

“Hükümetten yana olur; halkı
yaralar. Çoğu defa halktan -sureti
haktan- görünerek hükümeti zarara
sokar. Onun düşüncesi, kesesini
doldurmaktır.”

Eski bir kaymakamdan görevine
halka hizmet amacıyla başladığını,
nasıl yenilgiye uğradığını öğreniriz:

“Cehaletle, kör taassup ve softa-
lıkla çarpışacaktım; köylünün iliğini
emen ‘eşraf’ı ortadan kaldıracaktım.
Mütegalibenin köküne kibrit suyu
dökecektim.”

Genç kaymakam Halkı için canla
başla çalışmaya başlayınca çıkarla-

Halkı boş inançlara yöneltenler, eleştirenler romancının eleştirisi oklarının hedefidir.

rından olan mütegalibeden Kılıçoğlu,
yalan dolanla, iftira ile onu mesleğinin
dışına sürüklemekte gecikmeyecektir.

Halkı boş inançlara yöneltenler,
eleştirenler romancının eleştirisi okları-
nın hedefidir: “Hocalar ve papazlar
her çağda, ahlaksızlığın en büyük
rehberleri olarak görülür. Roma İmpa-
ratorluğu’ nun rezaletlerini ortalığa
yayanlar papazlardı. Rahatlık ve
bolluk içinde ense şişiren ak sakallı
hocalar, Osmanlı saltanatının son gün-
lerine kadar, camilerin en baş köşesin-
deki kürsülerini kadın avlamak için
bir ökse haline getirmişlerdi; rezaletin,
ahlaksızlığın sembolüydü kara cübbe.”

Yazıldığı dönemde romanın
toplumsal içeriğini gözeten Nazım
Hikmet yapıtı, “Türk edebiyatının
temel taşı” diye nitelemiş, Suat Derviş,
de “Türk dilinde yazılmış olan roman-
ların en güzellerinden biri” demişti.

Fethi Naci yapıtı, “gerçeklik
duygusu uyandırmayan, inandırıcı
olamayan” bir roman sayıyor, “ancak
yazınsal açıdan değil, ele aldığı konu
dolayısıyla, yazın tarihi açısından
önemli” buluyordu.

“Afrodit Buhurdanında Bir
Kadın”, üzeri hep örtülmüş, unutturul-
maya çalışılmış acı gerçekleri gözüpek
bir yazarın kalemiyle ilk kez ortaya
serdiği için önem taşır. •

konurertop@butundunya.com.tr

Şimdiki Zaman
Can Pulak

Turizmde Yeni Ufuklar

Turizmdeki krizi atlatmanın ilk şartı, ülkede huzur ve güvenliğin sağlanmasıdır.

Hastalığın teşhisini doğru koyarsak, duygusallık yerine mantık çizgisine sadık kalırsak ve önümüzdeki krizin dünyanın sonu olmadığına inanarak akılcı çözümler üretirsek, problemi en az zararla göğüsleyebiliriz.

Bunun birinci ve en önemli maddesi, ülkede huzur ve güvenliğin sağlanmasıdır. Bu olmadıkça, ağızımızla kuş tutsak turizmimizi kurtara-

mayız. Kimse terör ortamına çoluğunu çocuğunu alıp tatile çıkmıyor.

Bunun için, sektörün sesini yükseltmesi, Cumhurbaşkanı ve Başbakanla ortak bir toplantı istemesi, özellikle muhtarları bile dinleyen Erdoğan'a krizin ciddiyetini anlatması ve önlem beklediğini iletmesi gerekir.

Dikkat edin, böylesine önemli ve ciddi meselede, Parlamento'nun sesi çıkmıyor. Ümidini fuarlara bağlamış olan sektörün fotoğraf olarak en önemli adamları, ciddiye alınabilecek çözüm önerileri göstermiyor. Taşın

Novartis firmasının,
Kanada ve Avrupa'nın
ihtiyarlık fonlarıyla
Türkiye'de büyük
bir proje üzerinde
çalıştığı söyle-
niyor.

altına elini sokmaya kimse yanaşmıyor. Herkes, her zaman olduğu gibi armudun pişip ağzına düşmesini bekliyor. Bu hayali bir beklentidir. Böyle bir beklentiyle, turizmin çıkmazdan kurtulacağına kimse inanmasın.

İç turizm dinamiklerini patlatalım, çalışanlara devlet uzun vadeli kredi açsın, hayatında hiç tatil yapmayanlar için sosyal fonlar kullanılsın, özel sektör de bir miktar fedakârlık yapsın, bu işi aşarız demiştim. Türk turizmi başarısını Rusya'ya borçlu değil. Rusya olmazsa, Türk turizmi iflas mı edecek yani? Diğer ülkeler için çalışmalar devam ederiz, akıntıya kürek çeksek bile, iç turizmle sektörü yere düşürmeyiz.

Bunun ince hesaplarını hemen yapmaya başlamamız lazım. Önce gelecek yabancılara "hayat sigortası" yapabiliriz.

Seyahat acentaları, bu işi organize edebilirler. TÜRSAB'ın elinde büyük mali kaynak var, sigorta şirketleriyle anlaşıp, nasıl uçakların yolcularına sigorta yapılıyorsa, bize gelecek turisti de sigortalayabilir. Turizm yatırımcıları, dev otelleri, tatil köyleri ve belki devlet de buna katılabilir.

Geçmişte krize düşen ülkeler, bu ve buna benzer önlemleri devreye sokmuşlardı. Bu açıdan biz de "tatil sigortası"ni düşünebiliriz.

Öyle anlaşılıyor ki, bu yıl Ege ve Güney'deki büyük otellerimizi dolduramayacağız. Bu yüzden bazıları hiç

açmama, bazıları da satma kararı aldılar. Üzülerek ifade edeyim ki, Türkiye genelinde satışa çıkan otel ve tatil köyü sayısı, neredeyse bine yaklaştı. Çok korkutucu ve ürkütücü bir tablo bu. Ama her şeyin bir çaresi var. Nasıl demokrasilerde çare tükenmiyorsa, turizmde de öyle. Vardır mutlaka bir çaresi. İşte size bir çare:

Yıllar önce Avusturya'dan Türkiye'ye yabancı turist gelişinin kapısını açan ve bunu uzun zaman sürdüren THY'nin efsane yöneticilerinden Uçal Dalgıç'la Engin Armay, çok önemli bir çalışmayı müjdelediler.

Dünya ilaç sanayinin yüzde 70'ini elinde tutan dev NOVARTIS firmasının, Kanada ve Avrupa'nın ihtiyarlık fonlarıyla Türkiye'de büyük bir proje üzerinde çalıştığı söyleniyor.

Buna göre ülkemizde, yaşlıların gelip uzun devreler kalacakları hem rehabilitasyon ve hem de sağlıklı yaşam için “yaşlı bakım merkezleri” kurulacak. Alaçatı-Dalaman - Manavgat Baraj gölü başta olmak üzere, Ege ve Akdeniz sahil bandındaki bazı tatil köyleri ile oteller satın alınıp, projeye uygun hale getirilecek.

Ilk etapta, tıbbi bakıma muhtaç yaşlılarla refakatçileri için 300 bin yatak düşünülüyor. Ayrıca 4 adet 1000 yataklı geriatri ve rehabilitasyon hastanesi ile 4 adet eğitim hastanesi yapılacak. Buralarda 100 bin bakım elemanı yetiştirilecek. Senede 6 milyon yaşlının, bu fonlar ve sigortalarla ülkemize gelip, bakım merkezlerinde kalacakları ve Türkiye’ye ayda 10-15 milyar dolar bırakacakları hesaplanmış. Eğer hedefine ulaşırsa (ki, ulaşmaması mümkün değil), turizm kapısının ardına kadar açılması sağlanmış olur. Turizmde çare tükenmez... Benden duymuş olun, proje büyük bir gizlilik ve sessizlikle sürüyor. İzinleri büyük gayretler ve pazarlıklar sonucu alınabildi. Başbakan’ın (yatırımlar için yabancı sermaye ile konuşuyoruz) diye ipucu verdiği projelerin başında bu geliyor. Bu ayın sonuna doğru altyapı çalışmalarını başlıyor ve şimdi gerekli şirketlerin kurulmasına çalışılıyor.

Yine Novartis, benzer bir projeyi 60 bin yatakla Dubai’de yapıyor.

Oradaki altyapılar da tamamlandı, inşaata başlanacak hale geldi bile. Sektörün tüm kuruluş ve temsilcilerinin, bu projenin bir yerinde yer almak için, hemen Başbakan ve Cumhurbaşkanı’ndan randevu almaları ve ortak bir politika oluşturmaları gerekir. Böylece, Türk turizminin yeni ufuklara yürüyüşünün yolunu devlet-özel sektör birlikte döşeyebilir.

Sağlık turizmini küçümsemeyin. Dünyanın en önemli ülkelerinden, göz-diş-estetik ameliyatları ve saç ekimi için çok sayıda turist Türkiye’ye geliyor. Amerika’dan ülkemize diş tedavileri için uçak kaldırılıyor. Avrupa’dan estetik için,

erkekler bile gelmeye başladı. Ameliyatlar bizde çok ucuz. Modern hastane ve cihazlarla, uluslararası üne sahip doktor ve uzmanlarımız var.

Geçenlerde Kuveyt ve Dubai’deydim. Arap turistler, saç ektirme turları için birbirini çığnıyor. Şaka değil bunlar gerçek.

Hep kötüyü görmeye alışmış gözlerimiz, ülkemizdeki iyi gelişmeleri farketmiyor bile. İnanyorum ki, sağlık turizmi Türkiye’nin geleceğinde ve döviz girdisinde çok önemli bir yere oturacaktır.

Bunu görmek için fazla bekleme-yeceğiz. Novartis projesinden yeni haberler aldıkça, sizlere de duyurmaya devam edeceğiz. •

canpulak@butundunya.com.tr

“ALLAH’IN DEDIĞİ OLUR”

Yazan: METE AKYOL

Yazısında anlattığı olayı Mete Akyol, 29 Ocak 2016 akşamı Ulusal Kanal’da, Mustafa Mutlu’nun “Kral Çıplak” programında ve 4 Şubat 2016 akşamı Halk Tv’de, Bilgin Gökberk’in “Köyün Delisi” programında yineledikten sonra izleyicilerin bir bölümü, röportaj konusu fotoğrafa kendilerinin de “sahip olabilmeleri” isteklerini bildirmişlerdir. Mustafa Mutlu, “Allah’ın Dediği Olur” konulu fotoğrafı ve çekilişi öyküsünü 31 Ocak 2016 tarihli Aydınlık gazetesinde kendi köşesinde yayımlayarak izleyicilerinin isteklerini yerine getirmiştir. Bütün Dünya da aynı fotoğrafı ve öyküsünü, aynı nedenle bu sayısında bir kez daha yayımlamaktadır.

“Haydi İnönü’ye gidelim. Aday listesini imzalayacak...”

Bir an düşündüm, hemen dudaklarımı büktüm:

“Dokunma bana, sen kendin git Hüseyin Abi” dedim. “Aday listesini imzalaması o kadar önemli bir olay değil ki... Bizim gazeteye girmez. Boş yere rahatsız etmeyeyim Paşa’yı...”

Cumhuriyet Halk Partisi’nin o günlerdeki yayın organı Ulus gazetesinin foto muhabiri rahmetli Hüseyin Ezer koluma girdi, beni sürüklercesine otomobile götürdü.

“Ben bir fotoğraf çeker, işimi

bitiririm” dedi. “Ondan sonra da oturur, Paşa’nın sütlü kahvesini içeriz.”

İsmet Paşa’nın sütlü kahvesi, İsmet Paşa’nın kendi gibiydi. Sıcaklıkları, yumuşaklıkları ve tatlarından başka dördüncü ortak yanları, ikisinin de “dayanılmaz” olmalarıydı. Yine dayanamadım:

“Haydi gidelim” dedim.

Onunla, Pembe Köşk’ün kapısına vardığımızda Ali İhsan Göğüş ve Nizamettin Neftçi’nin, “Ulus’tan gelecek fotoğrafçıyı” beklediklerini gördük.

Ali İhsan Göğüş o günlerdeki CHP’nin Merkez Yönetim Kurulu üyesi, Nizamettin Neftçi ise parti

hukuk danışmanı idiler. Ali İhsan Göğüş, Pembe Köşk’ün kapı ziline bastı. Kapıyı, İsmet İnönü’nün kızı Özden Toker açtı ve Ali İhsan Göğüş’e, hiç de hoşuna gitmeyecek bir haber verdi:

“Paşa babam uyuyor, Ali İhsan Bey” dedi. “Sizi maalesef kabul edemeyecek.”

Ali İhsan Göğüş, randevusu olduğunu hatırlattı ve Paşa’yla mutlaka görüşmesi gerektiğini söyledi.

“Fakat Paşa babam sizi galiba saat 2’de bekliyordu” dedi Özden Toker. “Kararlaştırdığımız saatte gelmediğinizi görünce de ‘Ben yatmaya gidiyorum. Beni saat beşe kadar uyandırmayın’ diyerek, yatak odasına çekildi.”

Saat tam iki buçuktu. Ali İhsan Göğüş, “Elimizde olmayan nedenlerden ötürü geç kaldık, Özden Hanım. Paşamızdan özür dileriz. Fakat bu

listeyi saat beşten önce kesinlikle imzalaması gerekiyor” dediyse de Özden Toker, Paşa kızı gibi değil, Paşasının bir eri gibi karşılık verdi:

“Paşa babamın emrine karşı hareket edemem” dedi. “Saat 17’den önce kendisini asla uyandıramam...”

Partinin hukuk danışmanı Nizamettin Neftçi girdi araya:

“Özden Hanım, Sayın Paşamıza imzaya getirdiğimiz liste, partimizin aday listesidir” dedi. “Sayın Paşamız, partimizin Genel Başkanı olarak bu listeyi saat 5’ten önce imzalamazlarsa, biz de partimizin bu aday listesini

Yüksek Seçim Kurulu'na teslim edemeyiz. Biliyorsunuz, seçimlere katılacak partiler, aday listelerini bugün en geç saat 5'e kadar Yüksek Seçim Kurulu'na teslim etmezlerse, önümüzdeki senato yenileme ve ara seçimlerine giremezler.”

Özden Toker, işin ciddiyetini anlayınca, “Biraz bekleyin bakalım” diyerek kapı önünden ayrıldı ve kısa bir süre sonra yeniden görüldü kapıda.

“Paşa Babam çok sinirlendi. Tavsiyem, listeyi hemen imzalatıp yanından bir an önce ayrılmanızdır” dedi ve bizi içeri aldı.

Üst kata çıkıp yatak odasına girdiğimizde İsmet İnönü'yü yatak odasındaki bir sehpanın karşısındaki koltukta, pijamasının üstüne geçirdiği “oda ceketi” ile gördük.

Kızgınlık ve kırgınlık şimşekleri fıskıran gözleriyle partisinin “randevu saatine uymayan” bu iki yöneticisini tokatlıyor gibiydi.

“Getir bakayım, Göğüş”

dedi sert bir sesle ve kendinde özür dileyecek kadar bile kuvvet ve cesaret bula-mayan Ali İhsan Göğüş'ün elleri titreyerek uzattığı dosyayı aldı.

1968 Senato üçte bir yenileme ve ara seçimine katılacak senatör ve milletvekili adaylarının listesinin bulunduğu dosyayı alır almaz imzalayıp, “Haydi bakalım, tamam...” demesini beklediğimiz İsmet İnönü, dosyayı açtı, listedeki adayların isimlerini tek tek denetlemeye başladı.

Ali İhsan Göğüş ve Nizamettin Neftçi'ye, yanına yaklaşmaları için

arada bir işaret ediyor, sonra da listedeki aday isimlerinden birine parmağını basıp, o kişi hakkında ek bilgi istiyordu. Hüseyin Ezer, fotoğraf üstüne fotoğraf çekiyor, ben de o güne kadar ilk kez girebildiğim “İsmet İnönü'nün yatak odası”nı göz ucuyla seyrediyor, kendi kendime de söyleni-yordum.

“Büyük adamların yatak odaları, galiba, kendi büyüklükleriyle ters orantılı oluyor” diyordum. “Koskoca İsmet Paşa'nın şu yatak odası, birinci dereceden emekli bir memurun bile

yatak odasından daha mütevazı döşenmiş...”

Karyolasının ayak ucu yönünde, duvarın iki pencere arasında kalan bölümü önündeki iki çekmeceli, iki kapaklı ve yan yatırılmış yumurta biçimli orta boy bir aynadan oluşan eski bir, sözümona tuvalet masası vardı ve...

“Hışt, hışt, Hüseyin Abi... Baksana şuraya... Tuvalet masasının üstüne baksana... Aynanın üst tarafına baksana bir...”

Hüseyin Ezer, aynanın üst tarafın-

da, duvara asılı çerçeveli yazıyı görünce, elinde olmadan sadece gözlerini aç-makla kalmadı, ağzını da açarak biraz yüksekçe bir sesle okudu gördüğünü:

“Allah’ın dediği olur.”

Dirseğimle karın boşluğuna vurup onu uyarmak istedim:

“Sus... Paşa duymasın” dedim.

Hüseyin Ezer, Paşa’nın duymaya-acağı bir sesle konuştu bu kez:

“Ben bu yazının fotoğrafını çekirim arkadaş” dedi. Hüseyin Ezer’i bir kez daha uyarmak gereği duydum:

“Dikkat... Paşa görmesin” dedim.

Fotoğraflarını genellikle flaş ışığı yardımıyla çeken Hüseyin Ezer, Paşa’nın hiç de hoşlanmayacağını bildiği bir fotoğrafı çekmek niyetinin verdiği çekingenlikle, bu kez flaşını kullanmadan çekti, istediği fotoğrafı. Mesleğin kırk yıllık ustası Hüseyin Ezer’in, o an, mesleğin ilk basamağındaki bir turfanda gazeteci heyecanı ile titrediğini gördüm.

“Bizim işimiz tamam” dedi. “Gel çıkalım.”

Biz, Paşa’nın huzuruna çıkacağız ve elini öpmeden ayrılacağız oradan ha? Pöf!..

“Sabret biraz, Hüseyin Abi” dedim. “Elini öpmeden çıkacak değiliz ya...”

İsmet İnönü, Yüksek Seçim Kurulu’na verilecek aday listesini imzaladı. Önce Hüseyin Ezer, sonra ben elini öptük, yatak odasından ayrıldık. Birlikte Ulus gazetesine doğru giderken, otomobilde bana dert yandı Hüseyin Ezer.

“Parti gazetesinde çalışmanın pisliği de işte böyle anlarda ortaya çıkıyor” dedi. “Yıllardan beri, karşı-sındaki politikacıların bilir bilmez bir biçimde ona ‘dinsiz’ diye, ‘Allah’ı tanımaz’ diye dil uzattıkları İsmet Paşa’nın, gece yatarken son gördüğü, sabah kalkınca ilk gördüğü yerde, koskoca bir ‘Allah’ın dediği olur’ levhası asılı duruyor. Uçan sineğin bile giremeyeceği bu odada ben bu yazının fotoğrafını çekiyorum ve gelip gazetemde yayımlayamıyorum bu fotoğrafı. Nasıl yanmayayım şimdi, bir parti gazetesinde çalıştığımı...”

Ulus gazetesinin fotoğraf odasında Hüseyin Ezer, filmi banyo edip fotoğrafı kâğıda basınca gözleri dolu dolu oldu:

“Bu fotoğrafı Ulus gazetesinde yayımlayacak bir kişi elbette bulunmaz ya, bulunsa bile ertesi gün onu da, beni de kovarlar gazeteden” dedi. “Biliyorsun, dinsel inancının sadece Allah’la kendi arasında olduğunu savunur ve bu inancının kendinden başka kimseyi ilgilendirmediğini söyler hep Paşa... Ben bu fotoğrafı yayımlarsam, başta ben olmak üzere Ulus gazetesinin tüm sorumlularını keser Paşa, kıtır kıtır keser...”

Hüseyin Ezer’in yakınmasını dinledikten sonra, elimi uzattım:

“Haydi ben gidiyorum artık” dedim. “Ver o fotoğrafı da gideyim.”

Hüseyin Abi, yüzüme hayretle baktı:

“Niye verecekmişim bu fotoğrafı sana?” diye sordu. İstifimi bozmadan sürdürdüm:

“Hadi Hüseyin Abi, ver şu fotoğrafı da gideyim...” dedim bir kez daha. “Ulus nasıl olsa yayımlayamayacak bu fotoğrafı... Ver de biz yayımlayalım...”

Elindeki fotoğrafı birden geri çekti:

“Sende makine yoktu ki bugün orada” dedi. “Bu fotoğrafı benim çektiğimi hemen anlar, Paşa... Keser beni sonra...”

Yine dayattım: “Paşa bir şey sorsarsa, benim gelip fotoğrafı odandan gizlice aldığımı yani Türkçesi, çaldığımı söylersin” dedim. “Sen bütün suç bana at...”

Hüseyin Ezer’i güçlkle razı edebildim ve elinden alabildiğim fotoğrafı ilk uçakla İstanbul’a Milliyet’e postalamdım. Bir gün sonra Milliyet’in en göze çarpan yerinde bu fotoğraf yayımlanınca, Hüseyin Ezer soluk soluğa bana geldi.

“Paşa beni köşke çağırtmış, şimdi oraya gidiyorum” dedi. “Niye çağırdığını söylemediler ama gerek de yok söylemelerine... Hadi sen de gel.”

Hüseyin Ezer’le birlikte, İsmet İnönü’nün Pembe Köşk’üne gittik. Cumhurbaşkanlığı’ndan ayrıldığı gün bile İnönü’nün yüzü herhalde böyle asık, böyle kızgın, böyle üzgün değildi.

Hüseyin Ezer’i “özel” olarak azarlamak istiyor olmalıydı ki, yanında beni görünce hoşlanmadı:

“Sen niye geldin?” diye sordu bana, sert bir sesle. “Ben onunla hesaplaşacağım. Onun suçunu mu hafifleteceksin sen şimdi?”

Sigara içerken babası tarafından

yakalanmış bir delikanlı gibi başımı öne eğdim, ellerimi önümde birbirine kavuşturdum:

“Hüseyin Abi’nin bir suçu yok, Sayın Paşam” dedim. “Bütün suç bende... İzin verirsiniz her şeyi kendi anlatsın da, asıl benim suçumu o hafifletsin...”

Hıh... Kandırabildik sanki, Paşa’yı... İsmet Paşa’nın, ona da bana da o gün orada neler söylediğini, bizi nasıl utandırdığını, şimdi burada tekrarlamaktan utanıyorum. Taa o günden bu yana, kulaklarımda birer küpe zerafetiyle değil, birer pranga ağırlığıyla asılı durdu onun, o gün bize söylediği sözler.

İsmet İnönü’nün, tüm yaşamı süresince, bir kıskançlık duygusu bağışlamazlığıyla ve üzerine toz kondurmaktan sakındığı bir özenle koruduğu dinsel inancının, yıllar sonra bu ülkede yönetime bile gelebilen kimi kişilerin kulaklarının ötesinden birer sinek vızıltısı hafifliğinde gelip geçtiğini gördükçe, kulaklarımdaki prangaların ağırlığını daha çok duyumsadım.

İnanç özgürlüğüne onun duyduğu saygıyla ve onun duyduğu kıskançlıkla ve onun dinsel inancının toz kondurulmamış berraklığıyla ve içtenliğiyle bugün, biz de aynı sözü yineliyoruz:

“Allah’ın dediği olur...” diyoruz ve bu sözün kendi taşıdığı öz anlamı dışında, siyasal anlamlar ve amaçlar için kullanıldığını gördükçe de, aynı sözü bir kez daha tekrarlıyoruz, öz anlamının yüceliğini bir kez daha savunmak gereksinimi duyumsayarak:

“Allah’ın dediği olur...” •

Kurtuluş Savaşı'ndan

Zeki Sarıhan

Fevzi Çakmak Kurtuluş Savaşı'na Nasıl Katıldı?

Bütün
ömrü boyunca
memleketine hizmet
eden Paşa, memleket
elden giderken
Beykoz'da paşa paşa
oturacak mıydı?

Kurtuluş Savaşı hükümetlerinin Genel Kurmay Başkanı, Harbiye Nazırı Fevzi Paşa, bazı subay arkadaşlarının tersine ihtilâlcı bir ruha sahip değildi. Ne İttihat Terakki hareketine ne de başka bir siyasi akıma katılmış olan Fevzi Paşa, tam bir bürokrattı. Verilen görevleri yapardı. Bununla birlikte ahlâklı, dürüst, çalışkan bir subaydı.

Fevzi Paşa, Damat Ferit hükümetlerinde de görev yaptı. Damat Ferit Paşa, 5 Nisan 1920'de Dördüncü Hükümetini kurduğu zaman Harbiye Nazırı Fevzi Paşa'yı yeni kabinesine almadı. O da Beykoz'daki evine çekildi.

Bütün ömrü boyunca memleketine hizmet etmiş, savaşmış, ordu kumandanlığı, Harbiye Nazırlığı yapmış olan Paşa şimdi ne yapacaktı? Memleket elden giderken Beykoz'da paşa paşa oturacak mıydı? İtilaf Devletleri 16 Mart 1920'de İstanbul'u işgal etmişlerdi. İngilizler, Padişah'la el ele vererek Türkiye'yi bir yangın

yerine çevirmişlerdi. Koskoca bir imparatorluğun kalıntıları da tarihe karışmak üzereydi. Buna karşılık Ankara'da hummalı bir faaliyet vardı. Mustafa Kemal Paşa, İstanbul'da çalışmalarını tatil eden Meclis'in üyelerini Ankara'ya çağırmış, Anadolu'da yeni seçimler yaptırmıştı. Memleket kayınıyordu.

İşte bu şartlarda Fevzi Paşa, birçok yurtsever insanın yaptığı gibi Anadolu'ya gidip Milli Mücadeleye katılmaya karar verdi. İstanbul'dan Anadolu'ya geçmek

Mustafa Kemal Paşa, İstanbul'da çalışmalarını tatil eden Meclis'in üyelerini Ankara'ya çağırmış, Anadolu'da yeni seçimler yaptırmıştı. Memleket kayınıyordu.

isteyenlere bu olanağı hazırlayan teşkilatla bağ kurdu. Üsküdar Jandarma kumandanı Binbaşı Remzi Bey'i çağırarak kendisini Anadolu'ya geçirmelerini istedi.

17 Nisan 1920 günü Jandarma Teğmeni Salih Kılıç bir müfreze ile onu evinden aldı, Kandıra'ya, oradan da Geyve Boğazı'na getirdi.

BİRAZ GEÇ OLDU AMA...

Geyve boğazını Ali Fuat Paşa'nın başında bulunduğu Milli Kuvvetler bekliyordu. Meclis açıldıktan bir gün sonraydı. 24/25 Nisan gecesi Ali Fuat

Ali Fuat Paşa

Ali Fuat Paşa yerinden sevinçle fırladı; Fevzi Paşa'yı kapıda karşıladı. Elini sıkıttı...

Paşa'nın odasına giren yaveri:

"Fevzi Paşa hazretleri teşrif ettiler, görüşmek istiyorlar," dedi.

Ali Fuat Paşa olsun, diğer Kuvayı Milliye önderleri olsun onu beklemiyorlardı. Bu nedenle Ali Fuat Paşa daha *"Hangi Fevzi Paşa?"* diye

sormaya kalmadan yaver:

"Eski Harbiye Nazırı Ferik Fevzi Paşa efendim," diye açıkladı.

Ali Fuat Paşa, anılarında yerinden sevinçle fırladığını yazıyor. Fevzi Paşa'yı kapıda karşıladı. Elini sıkıttı:

"Dağ dağa kavuşmaz, insana kavuşur!" dedi.

Fevzi Paşa mahcuptu.

"Birbirimize kavuştuk ama galiba biraz geç oldu," yanıtını verdi.

Fevzi Paşa Kuvayı Milliyecilere karşı neden mahcuptu? Çünkü o, İstanbul işgal edilince yayımladığı bir bildiriye Kuvayı Milliye'nin aleyhinde bulunmuş, komutanların Mustafa Kemal'in emirlerini dinlememelerini emretmişti. Bu nedenle Kuvayı Milliyeciler üzerinde kötü bir etki bırakmıştı.

Acaba bu iş nasıl düzeltilebilirdi? Ali Fuat Paşa, Kurmay Başkanı Saffet Bey'e hemen telgrafhaneye gitmesini, önemli bir sorun nedeniyle Ali Fuat Paşa'nın Mustafa Kemal Paşa'yı telgraf başına çağırıldığını, gelince de Fevzi Paşa'nın Lefke'ye geldiğinin haber verilmesini emretti. Kendisi, Fevzi Paşa'yı yalnız bırakmamak için telgrafhaneye gitmedi. Verdiği bu emirden Fevzi Paşa'nın da haberi yoktu.

Ali Fuat Paşa adına çekilen telgrafta Fevzi Paşa'nın Ankara'ya kabul edilmesinin doğuracağı siyasi faydalar da anlatılmıştı. Ali Fuat Paşa'ya, sanki Mustafa Kemal'in Fevzi Paşa'yı Ankara'ya kabul etmeyeceği doğmuş gibiydi.

Nitekim Mustafa Kemal Paşa'dan: *"Fevzi Paşa'yı geldiği yere iade edersiniz,"* yanıtı geldi... Bu yanıtta belki Fevzi Paşa'nın kendisinden büyük ve rütbesinin de daha yüksek olmasının etkisi vardı. Fakat bu özellikleri taşıyan bir kişinin Ankara'ya gelip onun emrine girmesi, Mustafa Kemal'in konumunu güçlendiren bir durumdu.

ALİ FUAT PAŞA MUSTAFA KEMAL PAŞA'YI NASIL İKNA ETTİ?

Ali Fuat Paşa bu yanıtı üzüldü. Bir bahane ile Paşa'nın yanından ayrılarak telgrafhaneye gitti. Mustafa Kemal Paşa'ya telgrafında Fevzi Paşa hakkındaki görüşünü tekrarladı. Eski bir arkadaşı olarak bu ricasını geri çevirmemesini Mustafa Kemal'den istedi.

Mustafa Kemal Paşa, ikna oldu. Fevzi Paşa'nın kendisine hissettirmeden nezaret altında Ankara'ya gönderilmesini istedi. Fevzi Paşa'ya da şu telgrafı gönderdi:

"Anadolu'ya geçtiğinize memnun olduk. Hoş geldiniz. Ankara'ya teşrifinize intizar ediyoruz.

Hürmetlerimizle."

Olan bitenden habersiz olan Fevzi Paşa, Mustafa Kemal Paşa'nın telgrafı kendisine verince, Anadolu'ya geldiğini Ankara'dan nasıl haber aldıklarına şaşıtı. Ali Fuat Paşa güya, bir gün önce yaverinin bu geliş haber aldığını, durumu Mustafa Kemal Paşa'ya bildirdiğini, Mustafa Kemal Paşa'nın da bu notu gönderdiğini söyledi.

Fevzi Paşa çok memnun oldu. Yola düştü. 27 Nisan'da Ankara'ya ulaştı. Sırf onu karşılamak için Meclis oturumuna ara verildi. Kozan mebusu seçtirildi.

Fevzi Paşa, kürsüye çıkarak konuştu:

"İstanbul'un esaret çevresinden kurtularak Anadolu'nun hür çevresine girdiğim için hamd ederim. Padişah 'enkazın altında kaldık' diyor.

Fevzi Paşa, kürsüye çıkarak konuştu:
"İstanbul'un esaret çevresinden kurtularak Anadolu'nun hür çevresine girdiğim için hamd ederim. Padişah 'Enkazın altında kaldık' diyor

İngilizler bizi birbirimize düşürerek İngiliz kanı akıtmaksızın Anadolu'yu istila etmek istiyorlar," diye konuştu.

nun konuşmasının özeti, telgrafla bütün yurda yayıldı. 3 Mayıs'ta kurulan ilk bakanlar kurulunda da Milli Savunma Bakanlığı'na getirildi. Bakan veya Genelkurmay Başkanı sıfatlarıyla Mustafa Kemal'in ölümüne kadar ona sadık kaldı.

Ne demişler:

İnsanoğlu bir kuş misali. Daha bir ay kadar önce Kuvayı Milliye'yi kanun dışı ilan eden Ferik Fevzi Paşa, şimdi onun içinde ve en önemli mevkilerinden birinin başındadır.

Siz siz olun, kimseye değişmez gözüyle bakmayın...•

zekisarihan@gmail.com

Kaynaklar: Ali Fuat Cebesoy, Milli Mücadele Hatıraları, İstanbul, 1953, Vatan Neşriyat, s. 368 Süleyman Külçe, Mareşal Fevzi Çakmak, 2. baskı, İstanbul, 1953, s. 141. Sabahattin Selek, Milli Mücadele, Ulusal Kurtuluş Savaşı, C. 2, İstanbul, 1971.

İlk Dersimiz: Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

- 1 Popülasyon** (Fr.)
a-Varlık kartı
b-Nüfus
c-Resimleyici
d-Uzunluk
- 2 Jüpon** (Fr.)
a-İç etek
b-Sabit fikir
c-Pilot
d-Bir gezegen
- 3 Penye** (Fr.)
a-Öndelik
b-Parçacık
c-Resimleme
d-Tarama kumaş
- 4 Manevra** (İta.)
a-Biçimleme
b-Hareket,
gidişgeliş
c-Bezenti
d-İz düşümü
- 5 Kadük** (Fr.)
a-İyimser
b-Züppe
c-Önemsiz,
değersiz
d-Kesin uyarı
- 6 Protez** (Fr.)
a-Takyapçı
b-Takma
c-Kümelenme
d-Nitelikli
- 7 Nötralize** (Fr.)
a-Uyuşturma
b-Öfkelenendirici
c-Bir element
d-Etkisizleştirilmiş
- 8 Dezenfor-
masyon** (Fr.)
a-Organ
aktarımı
b-Engelleme
c-Eksiltmek
d-Bilgi çarpıtma
- 9 Minimize** (Fr.)
a-Bilgilendirme
b-Küçültülmüş
c-Biçimsel
d-Basit, bayağı
- 10 Lokal** (Fr.)
a-Değişim
b-Eğlence yeri
c-At gezdirmeliği
d-Duş kabini
- 11 Korelasyon** (Fr.)
a-İlk örnek
b-Yeni dalga
c-İlgileşim
d-Yer hizmetleri
- 12 Sinerji** (Fr.)
a-Bitki nakli
b-Eş zamanlı
c-Görevdeşlik
d-Eşitlemek
- 13 Etap** (Fr.)
a-Üst düzey
b-İntihal
c-Konak
d-Eleme
- 14 Optimist** (Fr.)
a-Dedikodu
yapan
b-Köktendinci
c-Mini gösterici
d-İyimser
- 15 Monitör** (Fr.)
a-Mini
gösterici
b-Kümelenme
c-Kısa koşu
d-Nicelik

İzmir'de Edilen Ant

Misak-ı İktisadi

Yazan: Prof. Dr. KEMAL ARI

İzmirliiler artık gurur içindeydiler. Her gün gelip geçtikleri Konak Meydanı'nda, Hükümet Konağı'nda işte artık ay yıldızlı Türk bayrağı gururla dalgalanıyordu.

Oysa aynı yerde daha dün kadar dalgalanan Yunan bayrağını gören yüzler, utançla yere bakıyorlardı. Çoktandır bekledikleri süvarilerin altlarındaki atların nallarından, şu meydanı kaplayan kesme taşlara çarptıkça çıkan kıvılcıklar nasıl güzel günleri muştulamıştı, nasıl! Artık denizin mavi dalgaları Kordonboyu'na doğru çok

daha coşkulu çarpıyordu. Ve kentin çokça zamandır semalarını kaplayan hüznün bulutları o sihirli elin, Yunan bayrağını gönderden indirip yerine ay

Atatürk'ün
İzmir'e girişi

İzmir Basmane yangını (1922)

yıldızlı Türk bayrağını çek-mesiyle birlikte bir anda dağılıver-mişti. Şimdi hüznü ve acı dolu türkülerin ve ağıtların yerini coşkulu marşlar almıştı:

*İzmir' in dağlarında çiçekler açar,
Altın gümüş orda sırmalar saçar.
Bozulmuş Yunan, yel*

gibi kaçar,

*Yaşa Mustafa Kemal
Paşa, yaşa!*

Mustafa Kemal Paşa adı her gönülde büyük coşkular yaratıyor, gururları şahlandırıyor. O 10 Eylül 1922 günü Nif'ten (Kemalpaşa) Halkapınar'a doğru arabasıyla hareket ettiğinde, çok yerde coşkulu gösterilerle karşılanmıştı. Mustafa Kemal Paşa'nın adı bağımsız bir yurt ve özgür bir birey kavramıyla kaynaşan sihirli bir anlam taşıyordu.

Aradan üç gün geçti. Eylül 1922 günü kentte büyük bir yangın başladı. Yangın Basmane'den Frenk Mahallesi'nin bütününe kapsayacak biçimde hızla yayıldı. Üç gün sonra yangın hızını almaya başladığında,

kentin hayalete dönüşmüş karanlık yüzü belirmeye başladı. Artık her tarafta yıkıntılar vardı. Ortalık yangından arta kalan moloz yığınlarıyla doluydu. Bu yıkıntılar arasından kimi yağmacı tipler para ve başka değerli eşyalar arıyorlardı. Bunların çoğunun

kim olduğu bile belli değildi. Kentten Türk süvarilerin önu sıra Rum Ortodoks nüfus göç edince, iç bölgelerin yanıp yıkılan yerlerin yoksul insanları sefil bir halde İzmir'e doğru akmışlardı.

Onca gurura, coşkuya ve sevince karşı, işte sonuçta kentin içine düştüğü ağır görüntü böyleydi. Kaldı ki bu görüntü, aslında büyük

bir fotoğrafın yalnızca bir parçasıydı. Yunan askerinin çeklişi sırasında pek çok önemli yer yakılıp yıkılmıştı. Ülke yoksuldu. Türkiye'den Rum-Ortodoks kitlenin göç etmesiyle, ülkenin kimi zanaat kollarında en hünerli kişileri gitmişlerdi. Pek çok mesleki alanda önemli boşluklar ortaya çıkmıştı. Örneğin terzi, kunduracı, araba

**ÜLKENİN
TÜCCAR SINIFI
KOPUP GİTMİŞ,
ORTAYA ÇIKAN
NÜFUS BOŞLUĞU**

**ZATEN
SINIRLI OLAN**

**ÜRETİMİN
BOYUTLARINI EN
ALT DÜZEYE
ÇEKMİŞTİ.**

tamircisi, yapı ustası, berber, tenekeci, peynirci gibi meslekten kişileri bulmak büyük bir sorundu. Ülkenin tüccar sınıfı kopup gitmiş, ortaya çıkan nüfus boşluğu zaten sınırlı olan üretimin boyutlarını en alt düzeye çekmişti.

Ülkede büyük bir ekonomik boşluk yaşıyordu. Üstelik aynı anda Lozan'da Barış görüşmeleri yapıyor ve kapitülasyonları kaldırma uğraşı veren Türkler'in nasıl bir ekonomik model izleyecekleri merak ediliyordu. Türkiye'nin batı dünyasından kopup, sosyalist bir ekonomik ve siyasi düzene yönelebileceği kuşkuyla yaşanmaktaydı.

Şimdi kimileri çıkıp, ülkenin en çok yanıp yıkılmış bir köşesinde bir ekonomi kongresinin toplanmasını önermekteydiler. Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın yanı sıra özellikle iki kişi daha bu konuda çok hevesliydi. Biri Kazım Karabekir Paşa, öteki de o tarihlerde İktisat Vekili olan Mahmut Esat Bey (Bozkurt)...

Pekâlâ, ülkenin ekonomik kaynakları kapsamlı raporlarla ortaya konular, imkânlar belirlenir; bu potansiyel belli olunca da ekonomik hedefler saptanabilirdi. Böylece Türkiye, küllerinden yeniden doğacağı bir mücadeleye gideceğine göre, bu veriler onun yolunu çizmede son derece önemli katkı sunabilirdi.

Mustafa Kemal

Paşa, İzmir'de bir iktisat kongresi toplanmasını uygun bulunca bunun gerekli çalışmalarını yapmak için İktisat Vekili Mahmut Esat Bey'i görevlendirdi. Esat Bey İzmir'de kongrenin hazırlığı için büyük bir çaba gösterdi. Kongrenin başkanlığına Kâzım Karabekir Paşa getirildi. Ayrıca bir de Kongre heyeti oluşturulmuştu. Kongre'nin yeri İzmir'de Alsancak'ta bulunan tarihi bir handı. Han baştan aşağı gözden geçirildi, her tarafı ipek Türk halılarıyla donatıldı. Her tarafta Türkiye'de üretilen ürünler için küçük sergiler açıldı.

17 Şubat 1923 günü İzmir'de bambaşka bir heyecan vardı. Gazi Mustafa Kemal Paşa annesinin ölümünden sonra ilk kez İzmir'e geliyordu. Annesinin mezarının başında dualar okuduktan sonra Paşa, açılacak kongrenin hazırlıklarının gözden geçirilmiş, çalışmalara nezaret etmişti. Kongre başkanlığına Kazım Karabekir Paşa seçilmişti. İktisat Vekili Mahmut Esat Bozkurt, kongrenin açılışı sırasında Anadolu Ajansı'na şu açıklamayı yaptı: *"Bu kongreyi millet ve memle-*

ketimizin yetenek ve ekonomik ihtiyaçlarını elbirliği ile araştırarak ona göre bir yöntem belirlemek ve aynı zamanda ülkemizin çeşitli ve şimdiye kadar birbirine yabancı kalmış olan iktisat kesimlerini birbiri ile tanıştırmayı sağlamak için toplanmıştır."

Mahmut
Esat
Bozkurt

Aynı gün kongre başkanlık divanının yerini almasından sonra, Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın belleklere kazınan ve hemen hiç unutulmayacak konuşmasıyla başladı. Alkışlarla kürsüde yerini alan Gazi Paşa şunları söylüyordu:

“Yeni Türkiye’yi layık olduğu sağlam bir düzeye ulaştırmak için, kesinlikle ekonomimize birinci derecede önem vermek zorundayız.”

Gazi tarihten örnek vererek, fütühat peşinden koşan koskoca bir ulusun ekonomiden uzak kalarak ne büyük bedeller verdiğini anlattı.

Sonradan çalışma kollar halinde sürdü. Ülkenin değişik yerlerinden gelen çok sayıda uzman, hazırladıkları raporları bu toplantılarda sunuyorlardı. Raporlar üzerine tartışmalar yapıyor, sorunlar irdeleniyordu. Kredi, kaynak, nakliye, üretim, vergi; bağıcılık, üzümçülük, balıkçılık, kömür üretimi, madenler gibi sayısız konu ele alınarak tartışıldı.

Varılan ortak kanı şuydu: Türkiye kendi ulusal ekonomisini kurtarmalı, kapitülasyon sarmalından sıyrılmalıydı. Hammadde üretimine ağırlık vermeli ve üretilen hammadde sanayide kullanılabilirdi. Devlet ekonomik yatırımlar yapmalı ve yatırımlarda öncü olmalıydı. Yabancı sermaye

karştı olunmadığı ortaya konmalıydı. Ancak bunun da bir koşulu olmasıydı: O da yabancı sermayenin ülkedeki yatırım düzeyi, ülkenin bağımsızlığını tehlikeye düşürecek boyuta ulaşmamalıydı.

Birinci Türkiye İktisat Kongresi'nde ulus, ekonomik sorunların

çözümünde ulusal bir birlik ortaya koymaktaydı. O, o ana dek ulusal konularda olduğu gibi, ekonomik konularda da bağımsızlığa yönelmeliydi. Kongreye toplam 1135 üye katılmıştı. Yapılan çalışmaların sonunda, oluşturulan bir kurul tarafından bir rapor hazırlandı. 23 Şubat 1923 günü yayınlanan bu metnin başlığı şuydu:

“Misak-ı İktisadi

Esasları” Misak-ı İktisadi?

Bu başka bir deymi anımsatıyordu: Misak-ı Milli...

28 Ocak 1920 tarihli bu metin, Türkiye'nin siyasi bağımsızlığının ana reçetesi, yani yol haritasıydı.

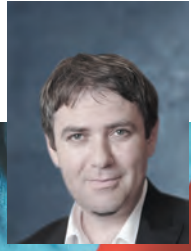
Şimdi de Misak-ı İktisadi...

Ya o neyi amaçlıyordu?

Ekonomik bağımsızlığı... Evet, Türk Ulusu tam üç yıl önce kendisini siyasi bağımsızlığa götüren Misak-ı Milli'den sonra yeni bir metin üzerine yemin ediyordu. O da kendisini ekonomik bağımsızlığa götürecekti Misak-ı İktisadi idi... •

TÜRKİYE KENDİ **ULUSAL** **EKONOMİSİNİ** KURMALI, KAPİTÜLASYON SARMALINDAN KURTULMALIYDI

Saklı Tarih
Sinan Meydan

Kavrayıcı ve Birleştirici Ulus Anlayışı

“Cumhuriyet’in Kuruluşunda
Türklük ve Türkiyelilik Tartışmaları”

1913 Balkan Savaşları, 1914-1918 I.Dünya Savaşı ve özellikle Çanakkale’de düşmana karşı kenetlenme, kardeşlik, birliktelik, 1919-1922 Kurtuluş Savaşı’yla taçlanmıştır.

11 yıllık yorucu yıpratıcı savaşlar, Anadolu’da kol kola emperyalizme karşı mücadele eden insanları tüm farklılıklarına rağmen bir araya getirip kaynaştırmıştır.

1913-1922 yılları arasındaki 11 yıllık savaş süreci ve hemen sonrasındaki **Lozan Antlaşması** ve **Mübadele** ile Hristiyan etnik unsurların Anadolu’ dan ayrılması, buna karşın özellikle Balkanların kaybedilmesinden sonra oradan ayrılan Türklerin Anadolu’ya

gelmesi Anadolu’daki Türk nüfus oranını arttırmış, bu durum **Türk ulus devletine** giden yolu açmıştır. Ancak yine de Türkiye Cumhuriyeti kurulurken Anadolu’da Türkler homojen değildir, hala Anadolu’da Hristiyan, Müslüman başka etnik unsurlar vardır. Bu nedenle Türkiye Cumhuriyeti kurulurken ırka/soya veya dine, mezhebe dayalı değil, aidiyet duygusunu esas alan “vatandaşlık bağına” dayalı bir millet tanımı yapılmıştır. İşte tam

da bu nedenle **1924 Anayasası**'nın 88. Maddesinde "*Türkiye ahalisine din ve ırk farkı olmaksızın vatandaşlık itibariyle (Türk) utlak olunur*" denilmiştir.

Hiç şüphesiz çok uluslu bir imparatorluktan ulus devlete geçiş süreci çok kolay olmamıştır. Bu geçiş sürecinde büyük sancılar, çetin tartışmalar yaşanmıştır. Bu süreçte kimi çevrelerce çok abartılan bazı yanlışlar da yapılmıştır. Ancak burada gözden kaçırılmaması gereken nokta, bu değişimin ve dönüşümün (imparatorluktan ulus devlete geçişin) **tarihin bir zorlaması** olduğu gerçektir. **Türk ulus devleti**, 11 yıllık emperyalist paylaşım savaşlarıyla dağılıp parçalanan bir imparatorluktan geriye kalan Türklerin, (Osmanlıdaki diğer uluslar çoktan bağımsızlıklarını kazanıp kendi devletlerini kurmuştur) ana yurt Anadolu'da varlığını devam ettirme savaşının zorunlu bir sonucudur.

Türk ulus devletinin kurucu metni **1924 Anayasası**'dır. 1924 Anayasası hazırlanırken Meclis'te "Türk milleti"nin nasıl tanımlanacağı bir hayli tartışılmıştır. Milleti tanımlayan **88. Madde** görüşmelerinde öncelikle "milliyetin" mi yoksa "tabiiyetin" mi dikkate alınması gerektiği tartışılmış, daha sonra **Bozok Mebusu Ahmet Hamdi Bey**, "*Türk ahalisinden olup Türkiye harsını kabul edenlere Türk utlak olur*"

denilmesini önermiş, **Celal Nuri Bey**, Lozan Antlaşması'nın 39. Maddesi nedeniyle böyle bir tanım yapılamayacağını belirtmiştir. Daha sonra söz alan **Hamdullah Suphi Bey**, sınırlarımız içinde yaşayan herkese Türk demek amacıyla olduğumuzu ancak, Mübadele ile gayrimüslim azınlıkların ülkeden çıkarılmakta olduklarını, bu süreçte bu unsurlara da Türk denilmesinin sorun yaratacağını, ülkemizde kalan Ermenilerin ve Rumların da bu durumu kabul etmeyeceklerini belirtmiştir. **Hamdullah Suphi Bey** devamla, eskiden, ayrı terbiyeleri, ayrı okulları, ayrı dilleri olmayan, Türk şiirleri yazan, Türk ninnileri söyleyen

Hamdullah Suphi Bey

Ermenilerin araya giren propaganda, nifak sonunda edebiyat, müzik, kilise ve okullarla bizden ayrılmaya başladıklarını, kalplerinin artık farklı atmaya başladığını, bu nedenle bu insanlara Türk demekle Türk olmayacaklarını ifade etmiştir. Hamdullah Suphi Bey sözlerini şöyle sürdürmüştür:

"Başka ülkelerde başka azınlıkların yaptığını kabul ediniz. Fransa'da yaşayan Musevi nasıl Fransız gibi başka mektepten vazgeçmişse, nasıl başka lisan konuşmuyorsa, nasıl Fransa'yı benimsemiş ise, mekteplerinizi kapatınız, Ermeniliği terk ediniz, Türk harsını kabul ediniz, ondan sonra size Türk deriz. Fakat siz, dil ayrılığını, okul ayrılığını, devlet ayrılığını güdünüz, ondan sonra geliniz ve bana deyiniz ki, bizi Türk telakki et! Eğer

böyle muhalif iseniz elimden gelmez. Çünkü ruhumun inanmasına imkân yoktur. O halde arkadaşlar madde bizim aleyhimizde kullanılabilir. İzahata muhtaçtır. Türk diye geçerse bizim aleyhimize kullanırlar buna emin olunuz.”

Celal Nuri Bey

Daha sonra söz alan **Celal Nuri Bey**, eskiden

bir Osmanlı sıfatının olduğunu, bu sıfatın herkesi kapsadığını, bu sıfatı ortadan kaldırıp yerine Türkiye Cumhuriyeti'ni kurduğumuzu, ancak bu Türk cumhuriyetinin de tüm bireylerinin Türk ve Müslüman olmadığını belirterek *“Bunları ne yapacağız? Ortada bir Rum var, bir Ermeni var, bir Yahudi var, türlü türlü anasır var. Çok şükür ki azınlıktır. Bunlara eğer Türklük sıfatını vermeyeceksek ne diyeceğiz?”* diye sorunca *“Türkiyeli!”* sesleri yükselmiştir.

Bunun üzerine **Celal Nuri Bey**, *“İstirham ederim Türkiyeli hiçbir manaya gelmemektedir. Ayrıca Lozan Antlaşması'nın 39. Maddesi gereği hiçbir fark olmayacaktır.”* demiştir.

Ahmet Hamdi Bey, *“İsimce değil de hukukça”* diye seslenmiştir. Buna **Celal Nuri Bey** şu karşılığı vermiştir:

“Müsaade buyurun fark olmayacaktır. Fark olmayınca şu Türk'tür, şu Türkiyelidir demek ikiye ayırmak mümkün değildir. (...) Lozan Antlaşması'nın 39. Maddesi gereğince

Müslümanların yararlandıkları aynı medeni ve siyasi hukuktan istifade edecekler denildiği için hiçbir fark yoktur. Binaenaleyh Hamdullah Suphi Bey'e soruyorum, bunlara Türklük sıfatını vermeyelim de ne yapalım? Elimizde ikinci bir imkân var mıdır?”

Bunun üzerine

Mazhar Müfit Bey, *“Buraya, yalnız ‘din ve ırk farkı olmaksızın tabiiyet bakımından’ desek nasıl olur?”* diye sormuştur. Bu “tabiiyet” konusu bir süre tartışıldıktan sonra reddedilmiştir. **Hamdullah Suphi Bey**, maddenin *“Türkiye ahalisine din ve ırk farkı olmaksızın vatandaşlık itibariyle Türk utlak olunur”* şeklinde düzeltilmesini istemiştir.

Madde bu şekilde oya konulup kabul edilmiştir. (TBMM Zabıt Ceridesi, s. 908-911).

Görüldüğü gibi 1924 Anayasası hazırlanırken “milliyet” tartışmaları sırasında **“Türklük”** ve **“Türkiyelilik”** kavramları da tartışılmıştır. Sonuçta **Celal Nuri Bey**'in ifadesiyle

1924 Anayasası hazırlanırken “milliyet” tartışmaları sırasında **“Türklük”** ve **“Türkiyelilik”** kavramları da tartışılmıştır.

“*Türkiyelilik hiçbir anlama gelmiyor*” denilerek “*Türklük*” kavramı kabul edilmiştir. 1924 Anayasası’nın 88. Maddesi gereğince “vatandaşlık bağı” durumundaki **Türklük** anayasada sıkça kullanılmıştır.

Örneğin, anayasanın 10. 11. maddeleri milletvekili seçme ve seçilme hakkının erkek Türklere ait olduğunu belirtmiş, 5. faslı “*Türklerin Hukuku Ammesi*” başlığını taşımış. 68. Maddede “*Her Türk hür doğar, hür yaşar*” denilmiş; 69. Maddede “*Türklerin kanun nazarında eşit oldukları*” belirtilmiştir. (Bkz. Karlık-1, s. 33-45)

Türk ulus devletine giden süreçte “*Türkiye Devleti*” ve “*Türkiye Hal-ki*” kavramları da kullanılmıştır.

Örneğin, 1924 Anayasası’nın 1. ve 2. Maddelerinde “*Türkiye Devleti*” ifadesi kullanılmıştır. Daha önce 1921 Anayasası’nın (Teşkilat-ı Esasiye Kanunu) 3. Maddesinde de “*Türkiye Devleti*” ifadesi yer almıştır. **Prof. Bülent Tanör**’ün ifade ettiği gibi burada geçen “*Türkiye Devleti ibaresi, etnik kökeni, dini ve kültürü ne olursa olsun belli bir siyasal coğrafya içinde yaşayan insanların siyasal birleşmesinin en üst noktası olan yeni bir devleti bütün kucaklayıcılığıyla ifade ediyordu.*” (Tanör, s. 244)

Ayrıca bu anayasanın birçok maddesinde (m.1, m.2, m.4, m.12, m.18,) kullanılan “millet” ve “halk” kavramlarının önünde herhangi bir etnik kimlik ifadesi yoktur. (Bkz. **Karlık-1**, s. 15-18).

Kurtuluş Savaşı’nın olağanüstü

koşullarında anayasa koyucu, “Türk milleti”, Türk halkı” gibi tanımlamalar yapmamış, sadece “millet” ve “halk” ifadelerini kullanmıştır. Ayrıca 23 maddelik 1921 Anayasası’nın 14 maddesi yerel yönetimlerle ilgilidir. 11. Maddede vilayetlerin “muhtariyetinden” söz edilmektedir. Kurtuluş Savaşı’nın en zor zamanında hazırlanan bu olağanüstü anayasada ısrarla “Türklük” ve “merkezi yönetim” vurgusundan uzak durulmasının nedeni tamamen stratejiktir.

Atatürk, işgale karşı oluşturduğu **etnik bağlaşmaya**, birlik ve bütünlüğe zarar vermemek için çok dikkatli bir **kurtuluş stratejisi** izlemiştir. Atatürk, Kurtuluş Savaşı yıllarında sürekli bu stratejiyi güçlendirmeye çalışmıştır.

Örneğin, 1 Kasım 1920’de Meclis’te yaptığı konuşmada “*Burada ifade edilmeye çalışılan Meclis-i alinizi teşkil eden zevat yalnız Türk değildir, yalnız Çerkez değildir, yalnız Kürt değildir, yalnız Laz değildir, fakat hepsinden mürekkep bir İslam topluluğudur, samimi bir bütündür.*” diyerek bu etnik bağlaşmaya dikkat çekmiştir. Kurtuluş Savaşı kazanılıp Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra hazırlanan **1924 Anayasası**’nda ise Türk ulus devlet inşasının bir gereği olarak “Türklük” ve “merkezi yönetim” vurgusu yapılmıştır.

1921 Anayasası, Atatürk’ün 13 Eylül 1920’de Meclis’e verdiği, 18 Eylül 1920’de Meclis’te okunan ve 18 Kasım 1920’de Meclis’te bir komisyonda görüşülmeye başlanan

Atatürk, işgale karşı oluşturduğu etnik bağlaşmaya, birlik ve bütünlüğe zarar vermemek için çok dikkatli bir kurtuluş strateji izlemiştir.

Halkçılık Programı'na dayanmaktadır. İşte bu Halkçılık Programı'na göre hazırlanan **Halkçılık Beyanamesi**'nin metninde halk "**Türkiye halkı**" olarak tanımlanmıştır:

"*Türkiye Büyük Millet Meclisi, (...) hayat ve bağımsızlığını yegâne ve mukaddes emel bildiği Türkiye halkını emperyalizm ve kapitalizm tahakküm ve zulmünden kurtararak irade ve hâkimiyetinin sahibi kılmakla gayesine ulaşacağı kanaatindedir.*"

(**ABE**, C. 10, s. 102).

Atatürk sadece 1921 Anayasası'na temel oluşturan **Halkçılık Beyanamesi**'nde değil, 1930 yılında hazırladığı "**Vatandaş İçin Medeni Bilgiler**" kitabında da Türk milletini tanımlarken "**Türkiye halkı**" ifadesini kullanmıştır. Atatürk burada **Türk milletini**, 1924 Anayasası'nın 88. Maddesine benzer şekilde "**Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkı**" olarak tanımlamıştır.

Sonuç olarak Türkiye Cumhuriyeti kurulurken imparatorluktan ulus devlete geçiş sürecinde "millet" konusu enine boyuna tartışılmıştır. Bu gün Türkiye Cumhuriyetiyle kavgalı çevrelerin dillerine pelesenk ettikleri "Türkiyeli" kavramı 90 yıl önce bu ülkenin kurucu meclislerinde, anayasa görüşmelerinde tartışılmış ve "*Hiçbir anlama gelmediği*" sonucuna varılarak reddedilmiştir. Sonuçta Türkiye'deki hiçbir etnik unsuru dışlamayan, ırka ve dine dayanmayan "vatandaşlık bağı" esas alan son derece demokratik bir **Türk milleti** tanımlanmıştır. Dolayısıyla **Türkiye Cumhuriyeti**, 1924 Anayasası'ndaki şekliyle "*Türkiye ahalisini*", Atatürk'ün *Medeni Bilgiler*'deki ifadesiyle "*Türkiye halkını*" tüm unsurlarıyla "Türk milleti" olarak adlandırılan **çok kavrayıcı ve birleştirici bir ulus anlayışı** üzerinde yükselmiştir.

sinanmeydan@butundunya.com.tr

Kaynaklar

Atatürk'ün Bütün Eserleri (ABE), C.10, İstanbul, 2003.
TBMM Zabıt Ceridesi, Devre II, İftima Senesi II, C. 8/1, 20.4 1340 Yücel Karlıklı, **Türk Devriminin Temel Belgeleri**, İstanbul, 2010 Bülent Tanör, Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri, İstanbul, 2007

“Osmanlı İmparatorluğu modern dünya ve milliyetçilik karşısında yıkılan son Roma’dır. Bu tip bir imparatorluk bundan sonra olamaz.”

Osmanlı’ya Bakmak kitabında Haçlı birliğini diriltten Fetih’ten, Osmanlı tarihinin tartışmalı pek çok olay, kavram ve kurumu ele alınıyor. Mohaç’tan Kırım Savaşı’na, Osmanlı tarihi boyunca hep bir muamma olarak kalan Ortadoğu’dan Mısır ile olan ilişkilere, Kavalalı Mehmet Ali Paşa sorunundan sürgündeki Şehzade Cem Sultan’a, kadınlar saltanatının en güçlü ve simge ismi Kösem Sultan’dan II. Abdülhamid’e,

Osmanlı’daki milletler ve dinler mozağinden Balkanlar’daki milliyetçilik hareketlerine... Osmanlı Batılılaşması, diplomasi, dışişleri, Tanzimat ve Meşrutiyet dönemine kadar pek çok konu İlber Ortaylı’nın akıcı kalemiyle bu kitapta.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Güselleme...

Güsel Bilal'i ne zaman tanıdım emin olun hatırlamıyorum. Sanırım 70'li yılların sonlarıydı. Her ilk duyan gibi adının güzel olup yanlışlıkla Güsel diye yazıldığını düşünmüş; o zamanlar "Hazreti Google" henüz yaşamımıza girmediğinden sözlüğe bile bakmıştım.

Güsel diye bir sözcük yoktu sözlüklerde. Hâlâ da yok. Ama sanırım yakın gelecekte olacak. Karşısında da iyi, doğru, dürüst, güzel,

çalışkan, şefkatli, vefalı gibi anlamlarla ...

Güsel Bilal denince aklıma hep bu birbirinden anlamlı tanımlar geliyor.

Bir de Türk Eğitim Vakfı... Öylesine özdeşleşmiştir Güsel Bilal, ülkemizin yetenekli gençleri ile eğitimine saymakla bitmeyecek bunca katkısı olan Türk Eğitim Vakfı ile... Dile kolay, kurulduğu yıldan başlayarak 49 yıldır emek vermekte bu eğitim kurumuna.

Türk Eğitim Vakfı, 4 Mayıs 1967 tarihinde, Birleşmiş Milletler'in ulusların gelişmişlik düzeyini İnsani Gelişmişlik Göstergesi [1] ile ölçümlemeye başlamasından tam yirmi altı yıl önce merhum Vehbi Koç'un önderliğinde kuruldu. 1993 yılından bu yana ülkelerin insani gelişmişlikleri belirlenirken başlıca üç konu:

1. Uzun ve sağlıklı bir yaşam ortalaması.
2. Bilgi düzeyi. (*Okuryazarlık; ilkokul, lise ve üniversite eğitimi oranları*)
3. Ölçünlü / standart yaşam düzeyi.

Amerikan Doları olarak kişi başına düşen gelir ve alım gücü göz önünde tutulmaktadır.

Atatürk devrim ve ilkelerine yürekten bağlı, onun eğitime verdiği önemin bilincinde bir iş adamı ve sanayici olarak Vehbi Koç bu gerçeği, eğitim düzeyinin bir ülkenin gelişimindeki önemini, Birleşmiş Milletler İnsani Gelişmişlik Göstergesi'nin kabulünden çok önce kavramış. Ülkemizin önde gelen, kendisi gibi aydın ve hayırsever

dostları ile birlikte kurmuşlar Türk Eğitim Vakfını. Amaç: Atatürk ilke ve devrimlerinin önemi, değeri ve gereği konusunda hâlâ kuvvetle ihtiyacımız olan bilinci arttırmak; eğitim görmek isteyip de buna gücü yetmeyen, bu alanda her türlü ilgi ve yardıma değer gençlere eğitim ve öğrenim süreçlerinde destek olmak; eğitimde fırsat eşitliğinin bir ölçüde de olsa sağlanabilmesine katkıda bulunmak.

Kurucuları arasında Vehbi Koç'un yanısıra kimler yok ki! Dr. Nejat Eczacıbaşı, Ord. Prof. Sulhi Dönmez, Aydın Bolak...

Türk Eğitim Vakfının kurulmasıyla çizilmiş Güsel Bilal'in kaderi: Vehbi Bey, vakfa yönetici ararken keşfetmiş çiçeği burnunda bir genç kız olan Güsel Bilal'i... Vakfa müdür yardımcısı yapmış. "*Müdürler gelir gider, sen yardımcı sıfatıyla hep yerinde kalır, buraya göz kulak*

Vehbi Koç ve Güsel Bilal

Güsel Bilal işe
başladığı yıllarda

olursun." demiş; dediği gibi de olmuş. Bugün de vakfın genel müdür yardımcısı. Kuruluşuna maddi katkı sağlamamış -olanağı olsaydı eminim onu da seve seve yapardı- ama yüreğini koymuş temelinin harcına... Hâlâ aynı

Türk Eğitim Vakfı tarafından bugüne kadar verilen yurt içi burs sayısı 223.600'e yurt dışı burs sayısı da 1665'e ulaşmış.

heyecan, coşku ve sevinçle atıyor o yürek vakfın merkez binasının sekizinci katında; görenlerin şaşırıp kalacağı kadar mütevazı makam odasında.

Güsel Hanım'ı her ziyarete gidişimde, bir yaz günü Erdek yolunda karşılaştığım Vehbi Bey gelir gözümün önüne beyaz kasketi ile

Anadol marka kırmızı otomobilinin direksiyonunun başında... Güsel Hanım'ın aracılığı ile yıllar sonra tanıştığımda şaşırıp kaldığım Vehbi Bey'in alçak gönüllü, her türlü gösteriş ve şatafattan uzak yaşamını anımsarım. Bir akşamüstü İstinye'deki mütevazı apartman dairesinde sohbet ederken, kendisini ilk gördüğüm o yaz günden söz etmiş ve Anadolu'ya biniyor olmasına şaşıttığını söylemiştim. Bana: "*Ben kendi üretip sattığım otomobile binmezsem başkaları neden satın alıp binsin?*" deyişini de hiç unutmam.

Türk Eğitim Vakfı kurulduğunda vakfın adı Türk Eğitim Tesisi. Vakıflar Kanunu henüz kabul edilmemiş. [2] Bir müdür, bir hukuk müşaviri, bir müdür yardımcısı, bir sekreter, bir muhasebe görevlisi ve bir de odacı olmak üzere altı çalışan ile çıkmış

Türk Eğitim Vakfı'nın temelini atanlardan biri olan Güsel Bilal 1971 yılında Vakfın genel kurul toplantısında

yola. Aradan geçen 49 yıl boyunca çok şey değişmiş. Vakfın gücü de itibarı da güvenilirliği de artmış. Mal varlığı milyonlarca dolara, destekçisi yüzlerce kişiye, bugüne kadar verilen yurt içi burs sayısı 223.600'e yurt dışı burs sayısı da 1665'e ulaşmış. Çiçeği burnunda müdür yardımcısı genç kız da genç yaşlı on binlerce kişinin sevgili Güsel Ablası, Güsel Annesi olmuş. Güsel Hanım diye söz ettiğime bakmayın. Kendisi, tüm yaşamı boyunca eğitime ve gençlere verdiği önem, gösterdiği özen ve gerçekleştirdiği çalışmalar nedeniyle benim de Güsel Ablam hanidir.

Bir gün Vehbi Bey, Güsel Hanım'a. "Kız sen çok zenginsin." diye takılmış. Güsel Hanım, "Neden?" diye sorduğunda da "Her gittiğim yerde senden söz ediyorlar." demiş. Doğru. Vakfın çalışmalarını yakından bilen herkesin hiç çekinmeden içten-

Yılın İş Kadınları Ödül Töreni'nde (2004)

likle katılacağı bir tanım bu. Layık görüldüğü onca ödül de bunun kanıtı. Güsel Bilal'in zenginliği yazımın başında da belirttiğim gibi gerçek gönül zenginliği. Örnek mi? Örnek çok:

Yıl 2002... Türk Eğitim Vakfı tarafından 1980'li yıllarda Güneydoğu

Anadolu'da yapılmış olan 3 ilköğretim okuluna vakıf yönetim kurulu üyesi Dr. Şahap Kocatopçu'nun da katıldığı bir ziyaret gerçekleştirilir. O yıllarda Batman'da genç kızlar arasında

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği kurucusu Prof. Dr. Türkan Saylan ile (1999)

intihar olayları oldukça yaygın. Batman valisi İsa Parlak ile görüşen ve intiharların nedenini sorgulayan Güsel Hanım bir rapor hazırlayarak edindiği bilgi ve izlenimleri TEV yönetimine sunar. Batman’da çok amaçlı bir eğitim merkezi açılması için hemen bir proje geliştirir. Bakın bu konuda Güsel Hanım ne diyor:

“Kızlarımıza beceri kazandırır- sak, hem bir şeyler öğrenirler, hem bir gelir elde edebilirler, ailelerinin yanında kendilerini daha güçlü hissederek kendi istedikleri şeyleri elde edebilir diye düşündüm. Batman’da çok amaçlı bir toplum merkezi açmak için hemen harekete geçtik. Sadece bu proje için sağladığımız maddi ve manevi desteklerle projeyi kısa sürede hayata geçirmeyi başardık.”

“Türk Eğitim Vakfının 35. Kuruluş yıl dönümünde vakfın yönetim kurulu başkanı Ömer Dinçkök’ün önerisi ile yönetim kurulu tarafından bu merkeze Güsel Bilal Eğitim Merkezi adın verildi ve bu beni çok mutlu etti. Ayrıca vakıftaki 35 yıllık emeğimin, her yıl yurtdışına yüksek lisans eğitimi için gidecek bir gence benim adıma bir burs tahsis edilerek taçlandırılmış olması da bu mutluluğumu bir kat daha artırdı. 2002 yıldan başlayarak her yıl bir gencimiz Güsel Bilal eğitim bursundan yararlanarak yurtdışında yüksek lisans eğitimi yapma olanağına kavuştu.”

Yıl 2003... Güsel Bilal, bu kez de Dünya Gazetesi tarafından pilot Nezihe Viranyalı, tiyatro sanatçısı Suna Pekuysal ile birlikte Başarılı İş

Yıl 2003... Güsel Bilal, bu kez de Dünya Gazetesi tarafından pilot Nezihe Viranyalı, tiyatro sanatçısı Suna Pekuysal ile birlikte Başarılı İş Kadınları Onur Ödülü ile ödüllendirilir.

Kadınları Onur Ödülü ile ödüllendirilir. Çok önemli sağlık sorununun bile hızını kesemediği eğitime hizmet yolunda yaptığı çalışma ve sağladığı katkılar Alman Akademik Değişim Servisi (DAAD), Amerikan Türk Kadınlar Birliği ile burada sayılamayacak çok sayıda gönüllü toplum kuruluşu ve kişi tarafından teşekkür ve ödüle layık görülür.

Ama... Sanırım Güsel Bilal için en büyük ödül Türk eğitimine ve gençlerine halen katkıda bulunabiliyor olmak. Teşekkürler Güsel Abla!•
tekinozertem@butundunya.com.tr

[1] Human Development Index, 1990 yılında Pakistanlı ekonomist Mahbub ul Haq tarafından geliştirilmiş olup 1993 yılından bu yana Birleşmiş Milletler Gelişme Programı kapsamında yer almaktadır. Türkiye, 2014 yılında bu sıralamada 188 ülke arasında 72. sıradadır. Türkiye’nin en iyi olduğu alan uzun yaşam ortalaması en zayıf olan alan ise bilgiye erişim ve ömür boyu eğitim olanağı.

[2] Kanunun Kabul Tarihi: 13.07.1967; Kanun No:903

Wolfgang Amadeus Mozart

Yazan:
MÜMTAZ IDİL

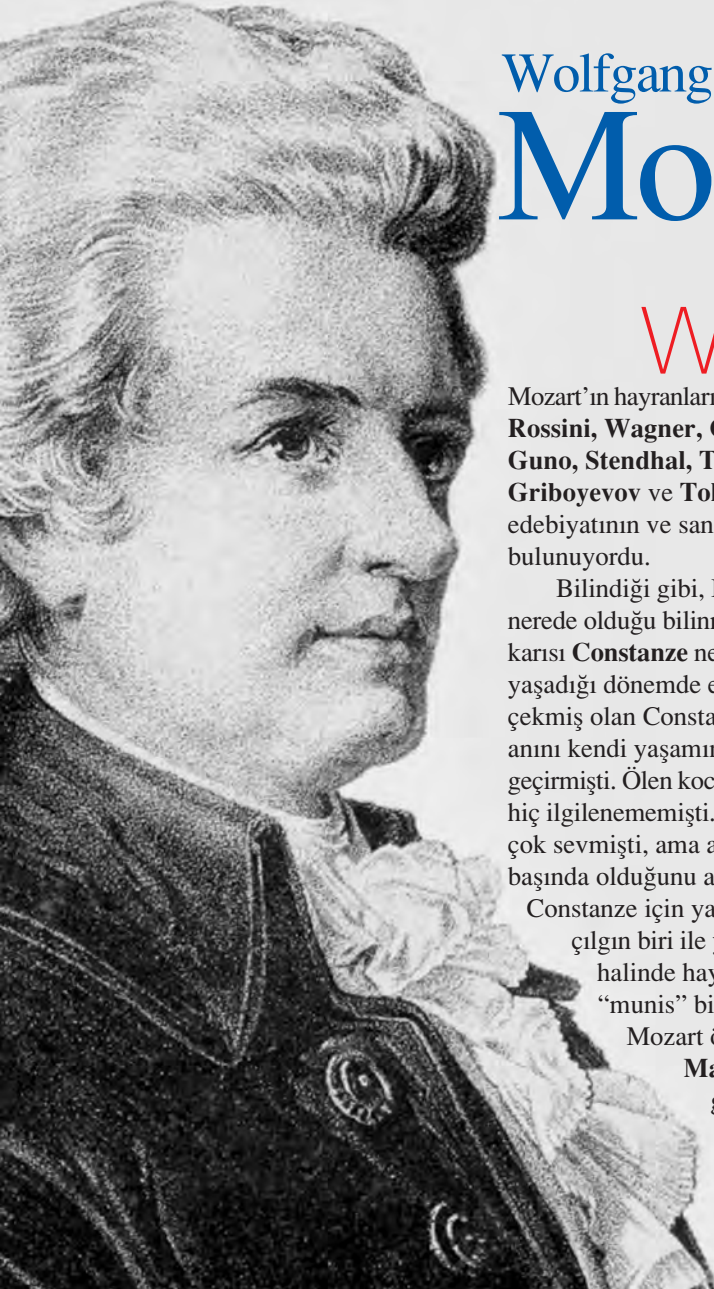
W

olfgang Amadeus Mozart'ın hayranları arasında **Beethoven, Rossini, Wagner, Chopin, Brahms, Guno, Stendhal, Turgenyev, Herzen, Griboyeov ve Tolstoy** gibi dünya edebiyatının ve sanatının dev isimleri bulunuyordu.

Bilindiği gibi, Mozart'ın mezarının nerede olduğu bilinmiyor. Buna biraz da karısı **Constanze** neden oldu. Mozart ile yaşadığı dönemde epey mali sıkıntı çekmiş olan Constanze, hayatının tüm anını kendi yaşamını korumakla geçirmişti. Ölen kocası Mozart ile hemen hiç ilgilenememişti. Mozart'ı sevmesine çok sevmişti, ama asla bir dehanın yanı başında olduğunu anlayamamıştı.

Constanze için yaşam Mozart gibi çılgın biri ile yaşamaktansa, kendi halinde hayatını sürdüren “munis” bir adamla yaşamaktı. Mozart öldüğünde onu **St. Marxer** mezarlığına gömmüşlerdi.

Yeniden hatırlayıp da mezarını bulmak

Öldüğünde Mozart'tan geriye 3 bin guldenlik borç kalmıştı.

için aradan tam 18 yıl geçmişti ve Mozart'ın nereye gömülü olduğunu bulmak artık imkânsızdı.

Öldüğü gün öğleden sonra üç sularında Mozart'ı son yolculuğuna uğurlamak isteyenler **St. Stephen Katedrali**'nde toplandılar. Çok az gelen olmuştu. Üstelik gelmeyenler arasında Mozart'ın bestesi olan “**Sihirli Flüt**” operası sayesinde servet kazanan **Schikaneder** de vardı.

Öldüğünde Mozart'tan geriye sadece 200 gulden nakit ve 400 guldenlik eşya, ama buna karşılık da 3 bin guldenlik borç kalmıştı.

Hemen herkesin bildiği gibi Mozart Salzburg'da doğdu.

Şöyle anlatıyor biyografi yazarı **Boris Kremnev**:

“Adam, başındaki şapkasını çıkarıp üzerinde biriken suyu silkti ve tekrar kafasına geçirerek, ta kaşlarına kadar çekti. Sonra ayağa kalktı ve hızla yürüdü. Adam, önüne çıkan

küçük taşları bastonuyla kenara itiyor, taşlar gürültüyle aşağı doğru yuvarlanıyordu. Uzun boylu, endamlı, geniş omuzlu adam, sanki taşlarla yarışmış gibi hızla yokuş aşağı iniyordu. Hızlı yürüdüğü için yanakları kıpkırmızı kesilmişti, gri gözleri ise sanki açık maviymiş gibi görünüyordu. Dudak çizgileri net olan ağız hafif açılmış, ince dudaklarının kenarları aşağıya doğru sarkmış, kartal burnundan sert ve iradeli çenesine uzanan keskin çizgiler ise daha da belirgin hale gelmişti.

Üzerindeki giysiler karşılaştığı bekçinin pek hoşuna gitmemiş olacak ki, kimliğini istedi. Kimlikte şöyle yazıyordu:

*Adı: **Johan Georg Leopold Mozart**, Mezhebi: **Katolik**. Özgür imparatorluk şehri **Augsburg** 1719 doğumlu, zanaatkâr.”*

İşte ileride dünyanın en büyük müzisyenlerinden biri olacak Wolfgang Amadeus Mozart'ın dedesi

Leopold Mozart buydu. Amadeus Mozart'ın geleceğin en büyük müzisyenlerinden biri olmasını sağlayacak adam da mesleğini zanaatkâr olarak seçmeyen Leopold'du. Oğlunun yeteneğini fark etmese, onu Avrupa'nın her köşesine sırtında taşımasa, belki de Mozart, tüm yeteneğine rağmen bir saray müzisyeni olarak kalacaktı.

Nitekim 1756 yılında Leopold Mozart, yani Amadeus'un babası, ismini tüm Avrupa'da duyuran, "Keman Çalmanın Temellerini Öğreten" bir kitap yayınladı ve bu kitabı Rus, Fransız, Hollanda ve daha birçok dillere çevrildi, ders kitabı olarak okutuldu.

Amadeus Mozart'ın en büyük şansı da böylesine inatçı ve hırslı bir

Amadeus Mozart'ın en büyük şansı da böylesine inatçı ve hırslı bir babası olmasıydı.

Aslında Georg Leopold üç oğlunun da zanaatkâr olmasını istiyordu. Küçük olanları, Joseph Ignats ve Franz Aloiz baba mesleğini seçtiler ve iyi birer çiftçi oldular. Büyük oğlu Leopold ise, başka bir mesleği seçti: "Güç bilimdedir!"

Bu güç işte, Amadeus Mozart'ı yaratmıştı.

babası olmasıydı.

Wolfgang Amadeus Mozart, belki de hakkında en çok yazı yazılan, eserleri irdelenen, çalınan bir dehadır.

Hakkında her türlü bilgi küçük bir araştırma ile bulunabilir, ama Leopold Mozart'ın onun hayatındaki yeri en az onun dehası kadar önemlidir. •

İnsanlar sanatının bana çok kolay bir biçimde geldiğini düşünerek büyük hata ediyorlar. Hiç kimse besteciliğe benim kadar zamanını ve düşüncelerini adamamıştır. Geçmişten şimdiye kadar yaşamış hiç bir büyük besteci olmasın ki, onun eserlerini defalarca kere çalışmış olmayayım.

Wolfgang Amadeus Mozart

Ben de Salieri Olsam Mozart'ı Öldürürdüm

Daha altı yaşını
doldurmamıştı
Wolfgang Amadeus
Mozart, babası
Leopold'un yanına
geldi ve söylediği
şeyleri notaya
geçirmesini istedi.
Mozart orgun başına
geçti ve küçük bir
müzikal çaldı.

Bu, fa majör formatında çalınmış basit bir eserdi, basit bir temposu vardı ama nereden bakılırsa bakılsın minuet türünde bir eserdi ve o güne kadarki ezgilere, benzerlerine yakın bile değildi. Beste Mozart'a aitti. Ufak tefek yanlışlar vardı, ama baba Leopold bu yanlışları hemen düzeltilti.

Mozart o yaşlardayken, yani daha altı yaşına bile gelmemişken müzikle ilgili düşüncelerini notaya aktarmıyordu, ama artık bir müzisyen gibi düşündüğü de babası tarafından fark edilmişti. Sık sık oğluyla ilgili notlar düşünüyordu:

Bunlardan biri inanılmazdı,
"Wolfgang, yukarıda yazılı bu
eseri dört yaşındayken öğrendi..."

Ardından da bir süre sonra şu notu düştü: “*Wolfgang Mozart, 11 Mayıs 1762-16 Temmuz 1762.*”

Aslında çevresindekiler Leopold’un çocuğunun müzik yeteneğini abarttığını düşünüyor, hatta kimi zaman oğlu yerine kendisinin bestelerini yaptığını düşünüyorlardı. Aslında Leopold oğlunun yeteneğinin farkındaydı ve onun, kendisinin başaramadığı işleri başaracağından emindi. Bu nedenle de dışarıdan gelen seslere hiç kulak vermiyordu. Wolfgang’a ne kadar çok şey öğretiyorsa fazlasıyla aldığından da farkındaydı. Kararlıydı ve oğlunu dünyanın en büyük müzik dehalarından biri yapacaktı.

Nitekim öyle de oldu...

Piyano derslerinden sonra Leopold oğluna org dersleri aldirmaya başladı. Mozart, org çalma tekniğinin hemen tümünü babasından almıştı. Bir babanın oğlu ilgilenmesinin bu düzeyde olması gerçekten çok şaşırtıcıydı.

Aslında çok yumuşak ruhlu bir adam değildi Leopold. Wolfgang’a sert ve ciddi bir tavır gösteriyordu. Sürekli onun daha zor ve karmaşık meseleleri çözmesini istiyor, Mozart da bundan hiç yüksünmüyor, babasının kendisine yüklediği aşılması güç işleri tek tek hallediyordu. Bu da Leopold’un daha da hırslanmasına ve sertleşmesine neden

Mozart çocukluk günlerinde

oluyordu.

Anton Schachtner adında renkli bir müzisyen bir anısında şöyle anlatıyor: “Günün birinde kiliseyi ziyaret ettikten sonra Leopold ile birlikte evinize geldiğimizde (Anton Schachtner bunu Marianna Mozart’a söylediği için ‘sizin evinize’ diyor) Wolfgang’ı elinde kalemle bir şeyler yazarken bulduk.

“Ne yazıyorsun,” diye sordu babası.

“Piyano için konçerto. Biraz sonra birinci bölümü hazır olacak.”

“Göster bakayım. Eserin ne kadar güzel olduğunu tahmin edebiliyorum.”

Babası kâğıdı aldı ve bana, mürekkep lekeleri arasında yazılmış notalardan oluşan eseri gösterdi.

Leopold Mozart

Salieri

Leopold, oğlunun yeteneğinin farkındaydı ve oğlunu dünyanın en büyük müzik dehalarından biri yapacaktı.

Küçük Wolfgang, bilmediği için kaz tüyünü mürekkep okkasının ta dibine kadar sokarak yazdığından, kâğıda leke bırakıyordu. Daha sonra da kaz tüyünü eliyle siliyor ve yazmaya devam ediyordu. İlk önce saçma gibi görünen bu yazılara güldük ama daha sonra babası notaları incelemeye başladı. Leopold, uzun bir süre aptal aptal kâğıda bakakalı. Nihayet iki gözünden iki damla yaş boşaldı. Hayranlık ve sevinç gözyaşları...”(*)

Leopold şaşkındı.

“Bunu kimse orgla çalamaz,”

lıdır.”

Ve çalmaya başladı...

Mozart'ın bundan sonraki hayatı hep başarılarla geçti, ama onun en önemli özelliği, gelmiş geçmiş en küçük piyano tuşlarını seslendiren ve en genç (çocuk) besteci olması. Daha ileri yaşlarda da inanılmaz şeyler yapmıştır. Örneğin, piyanonun başında oturan Salieri'yi kaldırıp, “o eser öyle çalınmaz, böyle çalınır,” dediği anlatılır.

Mozart 5 Aralık 1791'de gece yarısına biraz geçte öldü. Ölümüne birkaç dakika kala ünlü eseri “Requiem”den mırıldanmaya çalıştı. Gece yarısına doğru, yani ölümüne bir saat kadar kala yatağında aniden doğruldu, donuk gözlerle etrafına baktı, sonra yan yattı ve uyudu...

Aslında ölmüştü...

mumtazidil@butundunya.com.tr

(*) Mozart, Boris Grigoryeviç Kremnev, Çev: Eldar Rüstemzade, Etkin Yayınevi, s.36)

Dünya Döndükçe
Sabriye Aşır

Gazeteciliğin
yeni boyutu:

SANAL GERÇEKLIK

Eski Newsweek muhabiri **Nonny de la Peña**, insanların haberi yalnızca zihinle-riyle değil, tüm bedenle-riyle algılamalarını sağla-mak, haberin kişi üzerindeki etkisini artırmak ve haber öyküsünü fark yaratan bir biçimde sunmak için, sanal gerçeklikle gazeteci-liği bir araya getirdi.

Çevremizde, ülkemizde ve dün-yamızda neler olup bittiğini anlamak için her gün haberleri izliyoruz, oku-yoruz ve dinliyoruz. Her birimizin her

İzleyicilerin ve okurların haberi "hissetmelerini" sağlayacak yeni bir yöntem üzerinde çalışılıyor.

gün tükettiği haberler, teknolojinin gelişmesi-ne paralel olarak, hem daha kolay ulaşılabilir hale geldi hem de yer aldıkları mecralar çeşit-lendi. Haberlerin izleyicile-re ve okuyuculara özellikle sosyal medya platformları ve akıllı telefon uygulamaları gibi yeni araçlarla da ulaşır hale gelmesi, beraberinde yalnızca bilgi kirliliğini değil, ayrıca haberlere karşı "hissizleşmeyi" de getirdi. Güney Kaliforniya Üniversitesi Gazetecilik Okulu'ndan **Nonny de la**

Peña, izleyicilerin ve okurların haberi “hissetmelerini” sağlayacak yeni bir yöntem üzerinde çalışıyor. **Nonny de la Peña**, insanların özellikle “haber sağanağına” maruz kaldığı günümüzde, bireylerin haberi birebir hissetmelerini sağlayan yeni bir yöntemin öncülüğünü yapıyor: Gazetecilikle sanal gerçekliği birleştiriyor.

Nonny de la Peña, 6 yıl önce Los Angeles’taki açlık sorununa dikkat çekmek için bir haber hazırlamak istiyordu. Ancak aradığı, haberi yazmak ya da görüntülü olarak sunmanın ötesindeydi. Görenlerin gerçek anlamda etkileneceği ve dikkate alacağı bir öykü hazırlamak istedi. Stajyeriyle birlikte gıda bankalarına giden ve burada yiyecek alabilmek için sıra bekleyen insanların arasına karışan Nonny de la Peña, günler boyunca sesleri kaydetti ve fotoğraflar çekti. Bir gün bu görev için ofisten ayrılan stajyeri döndüğünde ağlıyordu. Elinde “Çok fazla insan var!”, “Sıra çok fazla!” diye haykıran insanların sesleri, uzunca bir süre aç kaldığı ve zamanında yiyeceğe ulaşamadığı için

kan şekeri düşen ve bir anda yere yığılarak komaya giren bir adamın fotoğrafları vardı.

Gıda bankaları önündeki kuyruklarda karşılaşılanları bir prodüksiyon çalışmasıyla sanal gerçeklik projesine dönüştürmeye karar veren **Nonny de la Peña**, sırada bekleyen insanları modelleyerek işe başladı. Ardından da, o gün orada neler olduğunu seslerle ve insan hareketleriyle tam bir gerçekliğe kavuşturacak biçimde kurguladı:

“Sanal gerçeklik gözlüğünü taktığımızda siz de artık sırada bekleyen insanlardan birisi oldunuz. Önünüzde ve arkanızda sizinle birlikte sıra bekleyen pek çok insan var. Bir kadın ‘Çok fazla insan var, çok fazla insan var’ diye bağılıyor. Bir diğeri ‘Sıra çok fazla’ diyor onu destekleyerek. Çevrenizdekilerin yakınmaları, bağırtıları ve zaman zaman da iniltilerini duyuyorsunuz. Ve önünüzdeki yaşlı bir adam bir anda yere yığıyor. Şeker hastası ve uzun süredir aç. Yiyeceğe zamanında ulaşamadığı için bir anda

komaya giriyor ve yerde çırpınmaya başlıyor. Sıradaki diğer insan panikliyor, 'yardım çağırın, kriz geçiyor' diye bağıyorlar."

Davos'taki Dünya Ekonomik Forumu'nda da gösterilen çalışması ile ilgili Nonny de la Peña, sanal gerçeklik gözlüklerini takarak bu haberi deneyimleyen insanların tanık olduğu tepkilerini de anlatıyor: "Laboratuvar ortamında bu

“Kendisini öykünün tam da ortasında bulan bazı insanların bu deneyimin sonunda gözyaşlarını tutamadıklarını gördük.

deneyimi yaşayan kişilerin, ayağının dibinde uzandığını düşündükleri adamın -gerçekte orada olmadığını bilmelerine karşın, üzerine basmama-ya özen gösterdiklerine, hareketleriyle istemsiz biçimde yardımcı olma çaba-

sında bulunduğu ve orada, sırada bekleyen insanlarla birlikte olduğunu hissettiğine tanık olduk. 2012'de Sundance'a götürdüğümüz bu eser, ilk sanal gerçeklik filmiydi ve tedirginlik ama insanlardan inanılmaz tepkiler aldık. Kendisini bu öykünün tam da ortasında bulan insanların bazılarından bu deneyimin sonunda gözyaşlarını tutamadıklarını gördük. Bazıları da orada, ayaklarının dibinde yerde uzanan adama yardım edemedikleri için oldukça gerildiler."

Nonny de la

Peña, sanal gerçeklikle gazeteciliği bir araya getirdiği bu ilk projesinin ardından hemen ikincisi için kolları sıvadı. Yeni çalışması ise,

Suriye'deki iç savaş ile ilgili oldu. Mülteci kamplarında ses, video kayıtları ve fotoğraf çekimleri yapılması için ekibini görevlendirdi. "Proje: Suriye" ismini verdikleri ikinci çalışmalarında, küçük bir kız sokağın

ortasında şarkı söylüyordu. Kızın şarkı söylediği sırada kulakları sağır eden bir gürültüyle, birkaç metre ileride bir bomba patlıyor ve etrafı bir toz bulutu sarıyordu. Toz bulutunun azalmasıyla, çevrede koşuşturan insanları, yerde yatan yaralıları görmek mümkün oluyordu. Sokakta insanların bağırıışları, inlemeleri ve çığlıkları, araçların korna seslerine karışıyordu.

Nonny de la Peña ve ekibi, “Proje: Suriye”yi insanlara sunmaları için Londra’daki Victoria ve Albert Müzesi’nden davet aldılar. Müzenin ziyaretçileri sanal gerçeklik gözlüğünü takarak, kendilerini iç savaş yaşanan bir ülkenin topraklarında, birkaç metre ötelinde bombanın patladığı bir sokakta buldular. Nonny de la Peña, bu çalışmalarını, bu “üç boyutlu haber”lerini deneyimleyen insanların tepkilerini de şöyle anlatıyor:

“Küçük bir kızın şarkı söylediği ve bir bombanın patladığı sokağı canlandırmamızı deneyenler, o seslerin ve yaralananları görmenin inanılmaz korkutucu ve gerçekçi olduğunu

söylediler. Gerçek bombalama yaşayan kişiler buna benzer bir korku uyandırdığını söylediler. Birçok insan denedi ve beş günlük sürenin sonunda 54 sayfalık ziyaretçi defteri yorumları

aldık. Oradaki küratörler böyle bir akını daha önce görmediklerini söylediler. Yorumlarda, ‘Çok gerçekçi’, ‘Kesinlikle inanılmaz’, ‘Normalde TV haberlerinde göreceğimiz bir şeyin tam ortasında olduğumu hissettim’ gibi ifadeler vardı. Gerçekten işe yarıyordu, insanlar etkileniyorlardı, akılda kalıcıydı.”

Nonny de la Peña, üçüncü çalışmasında da **Trayvon Martin**’in öldürülmesini ele aldı. 17 yaşındaki genç Trayvon Martin’ın Florida’da bir dükkandan abur cubur alıp evine dönerken, **George Zimmerman** isimli bir semt bekçisi tarafından öldürülmesi olayıyla ilgili tüm ayrıntıları, polis görüşmelerini ve hatta mimari çizimleri bile gözden geçiren Nonny de la Peña, gerçeğe tümüyle uygun bir sanal gerçeklik projesi hazırladı. **Nonny de la Peña**, gazeteciliğin bütün kurallarına bu çalışmalarını hazırlarken de sadık kaldıklarını ve tüm sahneleri dürüst bir biçimde oluşturduklarını anlatıyor ve ekliyor:

“LA’de Açlık, bence gelecekte diğer tüm normal platformları birleştirecek yeni bir tür gazeteciliği başlat-

maya yardımcı oldu. İnsanlar, ister bir adamın açıklıktan yere yıkıldığını görsün, isterse bir bombalama sahnelerinin ortasında olduklarını, bu içinde buldukları ortamı hissettiler. Amaçım tam olarak bu idi. Habercilik alanında, gerek belgesel, gerek, televizyon gerekse de gazetede çalışırken hep fark yaratacak; insanların dikkat kesileceği şeyler üretmeye çalıştım. Ama sanal gerçeklik projelerinde, insanlardan inanılmaz kuvvetli ve içten tepkiler almaya başladım. Çünkü sanal gerçeklikte siz, haberin, sahnenin tam ortasında yer alıyorsunuz. Başınızı ne yöne çevirirseniz, ortamdaki o yönü görüyor ve fiziksel anlamda orayı, ortamda bulunan insanların durumunu hissediyorsunuz.”

Gerçek görüntüleri ve bilgisayar grafiklerini birleştirerek, yaşanmış olayları yeniden yaşama olanağı sunan üç boyutlu gazetecilik alanındaki öncü

isim De la Peña, “Teknoloji geliştikçe inanıyorum ki, haberler 360 derece ve üç boyutlu çekim yapan kameralarla kaydedilecek. Ve gelecekte gazeteciler, haberlerini üç boyutlu yapacaklar.” diyor.

Belki de De la Peña'nın söylediği gibi üç boyutlu gazetecilik sayesinde, bugünün okur ve izleyicileri gelecekte kendilerini haberin tam da ortasında bulabilecekler. Böylece bize uzak coğrafyalarda yaşananları, kendimize uzak ve ilgisiz hissedişimiz, -kimbilir, belki de tarih olacak. Kendimizi Irak'taki bir çatışmanın, Suriye'deki iç savaşın, denizin ortasındaki bir mülteci botunun, bir protesto gösterisinin, bir suikastın içinde ya da soğuk bir gecede bir diğer evsiz arkadaşımızla geceyi sokakta geçirirken bulacağız. •

sabriyeasir@butundunya.com.tr

Garip Derviş

Garip dervişin biri büyük bir köşkün önünden geçerken evin 'av meraklısı ve zalim' olan beyi, yardımcıları ile ava gitmek için evden çıkarken yolunun üzerindeki dervişle selamlaşır. Aksilik bu ya o gün akşama kadar hiç bir şey vuramazlar. Dönerken Bey çok sinirlidir:

“Sabah ava giderken karşılaştığımız o dervişini bulup çabuk! Onun yüzünden işlerim ters gitti. Uğursuzu getirin bana!”

Yardımcıların hemen dervişini bulup beyin huzuruna çıkarırlar. Bey kükrer:

“Bre uğursuz adam! Senin yüzünden elimiz boş geldik! Hiçbir şey vuramadık! Tiz vurun kellesini!”

Derviş, beye şöyle der:

“Beyim sabah selamlaştık. Siz hiçbir şey vuramadınız. Ben ise kellemi kaybediyorum. Siz söyleyin, hangimiz daha uğursuzuz?”

Sporun Dünyası
Metin Gören

YAŞAMIN ENERJİ DEPOSU SPOR

Dünyanın neresine giderseniz gidin, koşan, zıplayan ve egzersiz yapan insanları görürsünüz, yediden yetmişe.

Yaşam denilen sürece biraz daha takviye yapabilmek, ya da o süreci dinç olguları içinde sürdürebilmek hedefidir bunun adı. Amerika başkanları arasında geleneksel bir etkinliktir, Central Park'ta ve de halkıyla birlikte ter dökmek. Siyasal yanı ağırlıkla olmasına karşın sonuçta; zinde kalabilmenin ana çizgisidir, ter akıtmak.

Şili; Santiago Üniversitesi'nde uzun yıllar ders veren bilimsel spor uzmanı **Al-Salvaro Domingo**; Yaşam adlı kitabının önsözünü şu tümceyle doldurmuştur; *"Yaşam Tanrı'nın emrettiği sayı yaşının tam çizgisinde son nefesini verir.. Ancak; spor yapabilen zinde yaşayabilen ve bunun için emek harcayan insanları tanrı korur, daha fazla yaşaması için, tarif edilemez bir özveride bulunur.."*

Yaşamın enerji deposu sporun, her açıdan bilinçli yapılması, kontrollü ve program içerikli uygulanması gereği vardır. Yetmiş yaşının üzerindeki bir insana ağır bir program uygulamak yanlışır..Ve aynı insana “Sabahları yürü, sonra denizde ya da havuzda yüz öğleden sonra da bisiklete bin” şeklinde bir program, aynı kişinin ömrünü kısaltmaktır. Kış aylarında kapalı alanlarda spor yapmanın sağlık açısından puan değeri, açık havada

ve sistemli bir şekilde yapılan spordan biraz daha düşüktür. Oksijen alımı bilindiği gibi açık alanlarda daha fazladır.

Bunun yanı sıra açık alanlarda ve özellikle, “Eğlence içerikli” halı saha futbol oyunlarında, kontrol ve sağlık taraması mutlaka yapılmalıdır. Ani kalp krizleri ve buna benzer sağlık sorunları, bu taramayı yaptırmayan en azından, keyifli bir futbol karşılaşması için, hazır olmayan vücut yapısını zor ve sıkıntılı bir süreç

sokmak anlamındadır.

Özellikle kırk yaşının üzerinde olan kişilerin, halı saha futbol oynama hevesi hüüzünle bitmektedir. Ayrıca, okuduğu ya da bir antrenmanda izlediği hareketleri bilinçsiz bir şekilde kendi yapısında uygulamakta çok tehlikelidir.

Bir futbolcunun onlarca antrenman serisinden sonra yakaladığı kondisyon yapısını, birkaç gün içinde uygulayarak hazırlık sürecini tamamladığını sanan insanlar, tehli-

kenin sinsice kendi etrafından döndüğünün ayırında olmalıdır.. Böylesine bir hazırlık öncesi, yani; antrenman veya maç oynama hazırlı öncesi de çok önemlidir. Beslenme konusunda çok dikkatli hareket edilmelidir. Yaşam koşullarına program içerikli yaklaşımların kuşkusu önlerinde, beslenme listeleri de vardır.

Özellikle eğlence içerikli halı saha futbol oyunları öncesinde, beslenmeye dikkat

edilmelidir.

Yıllar öncesini anımsadım. Kasımpaşa'nın ünlü bir oyuncusu vardı, adı **Niko** olan. Bir maç öncesinde altı tane yumurta yiyerek maç çıkmıştı. Sonuçta Niko yaşamını yitirdi.

Yaşamın enerji deposunun spor olduğunu yinelerken, bunun çok önemli bir konu olduğunu vurgulamakta yarar vardır diye düşünüyorum; spor bilimsel veriler içinde ve eğitimli insanların denetiminde yapıldığı zaman yararlıdır...•

metingoren@butundunya.com.tr

Doğanın Gizemi
Yücel Aksoy

SAVANT

NEDİR
YA DA
KİMDİR

İngilizce-Türkçe sözlüğe baktığımızda, **“Savant”** sözcüğünün karşısında “bilge, alim, bilgin” yazdığını görürüz. Gerçekte bir sendromdur ve “Savant Sendromu” olarak bilinir. (Sendrom, bir hastalığı niteleyen belirtilerin tümüdür)

G enellikle otistik hastaların yaşadığı bir sendromdur; bazen de, kişinin geçirdiği beyin travmasına bağlı olarak sonradan da ortaya çıkabilmektedir. Savant sendromu, ağır düzeyde gelişimsel ya da zihinsel yetersizliklerin yanı sıra, çoğu insanda bulunmayan olağanüstü zihinsel becerileri olan kişileri tanımlamaktadır.

Kişinin genel zeka düzeyi ortalamanın altında olmasına karşın aşırı düzeyde zihinsel yetenek sahibidirler. Örneğin, kimi matematik konusunda insanı hayretten hayrete düşürecek zihin gücüne sahip; kimi müzik, kimi de resim, heykel gibi güzel sanatlar konusunda harikalar yaratıyor. Hemen ekleyelim, her savantın kendine has bir üstün yeteneği var. Yani ya resim, ya müzik konusunda olağanüstü başarılılar. Bu yeteneklerden ikisini ya da üçünü bir arada sergileyen savant ise çok az sayıda.

Sol lobun çok alt düzeyde çalışmasının sonucu olarak savantların sosyal ilişkileri ya hiç yok ya çok zayıf, dil becerileri ise çoğu zaman bir çocuğunki kadar.

Savantların birçoğu engelli. Örneğin, zekâ geriliği, merkez sinir sistemi hastalığı, nörolojik anormallik gibi... Bir kısmı da otizmin daha hafif bir türü olan Asperger sendromlu. IQ'ları yani entelektüel katsayıları çok düşük; yaklaşık 50 kadar...

Özellikle 1970'li yıllar ve sonrasında yapılan araştırmalar gösterdi ki, otistik savantların beyinlerinin sol yarımküresi hasarlı. Ancak bilimin yanıtlayamadığı bir nokta şu ki, her sağ yarımküresi aktif olan kişi olağanüstü yetenek sahibi olabiliyor mu? Büyük bir olasılıkla hayır. İşte savant sendromu ile ilgili "nasıl" ve "neden"

sorularının yanıtı bugüne dek kesin olarak verilemedi.

Beyin bilindiği gibi, sağ ve sol olmak üzere iki bölümden (lob) oluşmaktadır. Bu bölümlerin arasında adeta bir üstünlük savaşı vardır. Savantlardaki bu üstün yetenek, sağ lobun baskın, sol lobun ise daha pasif durumda olmasından kaynaklanıyor. Sol lobun çok alt düzeyde çalışmasının sonucu olarak savantların sosyal ilişkileri ya hiç yok ya çok zayıf, dil becerileri ise çoğu zaman bir çocuğun-

ki kadar. Aynı zamanda mantıksal olarak da yeterli düzeyde düşünememektedirler.

Bu sendrom, kişinin geçirdiği beyin travmasına bağlı olarak sonradan da ortaya çıkabilir demiştik. Düşünün ki kaza ile ayağınız kaydı ve yere düşerken başınızı (özellikle sol tarafını) bir yere çarptınız; bir süre kendinize gelemediniz. Uyandıığınızda

üstün yetenekleri olan biri haline dönüşmüşsünüz. Daha önce yaşamın-

da bir kez dahi olsun eline kalem ya da fırça almamış birinin bir anda harika resim yapması; iki haneli sayıları bile toplayıp çıkarırken zorlanan biri-

nin bir anda matematik dehasına dönüşmesi; müzik, nota konusunda hiçbir bilgisi olmayan birinin bir gecede olağanüstü bir müzisyen olması, insanı gerçekten hayretten hayrete düşürüyor. İşte bu sonradan rahatsızlanan kimselere “idiot savant” ya da “aptal dahi” deniliyor.

Dünyadaki bilinen otistik savantların sayısının çok değil, 50 civarında olduğu sanılıyor. En ünlülerinden birkaçını siz okurlarımızla paylaşalım:

KİM PEEK

Tom Cruise ve Dustin Hoffman`in rol aldığı muhteşem Yağmur Adam (Rain Man) filmi çoğu okurumuz anımsayacaktır. O filmde Dustin Hoffman bir otistiğin yaşamını canlandırmıştı. İşte bu rol için Kim Peek örnek alınmış. **Kim Peek** 12.000’den fazla kitabı ezberinde tuttuğu düşünülen otistik **mega savant**... Ona yürüyen kütüphane denilebilir. Öyle güçlü belleği vardı ki, okuduğu hiçbir şeyi unutmu-yordu. Edebiyattan müziğe, sanattan spora kadar pek çok alanda bilgi sahibiydi. Bunlar arasında **Shakespeare**’in tüm eserleriyle **Tevrat** ve **İncil** gibi din kitapları da var...

O kuduğu kitabın iki sayfasını, birini sağ, diğerini sol gözüyle aynı anda okuyabiliyordu. Ancak günlük yaşamda babasını gerekiyordu. 4 yaşına kadar konuşamayan ve küçüklüğünde özürlü olduğu sanılan Peek, ileri yaşlarda yetenekleriyle herkesi şaşırtmaya başladı. Örneğin, piyano çalmayı da kimsenin yardım olmaksızın kendi kendine öğrendi.

Pek çok klasik müzik yapıtını, bestecilerini ve notalarını, ne zaman bestelendiğini ezbere biliyordu. Herhangi bir tarihin haftanın hangi gününe denk geldiğini söyleyebiliyor; filmleri, konuları ve oyuncularıyla biliyordu.

Dünya tarihine damgasını vurmuş bütün olayları, tarihlerini ve kişilerini ezbere bilen Peek, ülkelerin şehirlerini, telefon ve posta kodlarını yine

Kim Peek

ezbere sıralayabiliyordu. ABD’deki pek çok kentin haritası da ezberindeydi. Ancak iş, bu dahi adamın IQ düzeyini ölçmeye geldiğinde çıkan sonuç herkesi şaşırttı. 100’ün çok daha üstünde bir değer beklenirken **87** puanlık sonuçla ortalamanın altında kalan Peek’in durumu, beynin IQ düzeyi ile yetenek edinme gücünün

Böylesine olağanüstü belleği ve yetenekleri olan birinden yararlanmayı düşünen NASA Peek'in beyin fonksiyonlarını incelemeye aldı.

Kim Peek

birbiriyle çok da ilişkili olmadığı sonucunu ortaya koydu.

Böylesine olağanüstü belleği ve yetenekleri olan birinden yararlanmayı düşünen NASA (Amerikan Uzay ve Havacılık Dairesi) Peek'in beyin fonksiyonlarını incelemeye aldı. Peek gibi sıradışı dahilerin, ışıktan hızlı giden uzay gemilerinin gerçekleştirilmesinde yararlı olabilecekleri, çözülemeyen problemlerin bu süper beyinlerin yardımıyla kolayca çözülebileceği düşünülüyordu. Ama sonuçlar yine şaşırtıcıydı. Kim'in beyin kökünde bulunan beyincığı, doğuştan tam olarak gelişmemiştir. Ayrıca iki beyin

lobunu birbirine bağlayan köprücükler de bulunmuyordu. IQ testlerinde ortalamanın altında 87 puana ulaşabiliyor, bazı alanlarda zirve yaparken, bazı alanlarda da hiç performans sergileyemiyordu. Gömleğinin düğmelerini bile ilikleyemeyip babasının yardımına gereksinim duyan, ancak belleğine aldığı kitapları ezbere okuyan, hangi tarihin haftanın hangi gününe denk geldiğini şıp diye söyleyebilen, uçlarda yaşayan biriydi Kim.

Savant Sendromu konusunda 50 yıldır çalışan ve Scientific American dergisinde bu konuyla ilgili yazılar yazan Darold Treffert, *'Kim'in öyküsü, bize insan beyninin düşündüğümüzden daha yetenekli olduğunu ortaya koyuyor.*

Tıpkı diğer bilginlerde olduğu gibi, beyninin bir kısmı devre dışı kalırken, öteki taraftaki gelişmeler olağanüstü yeni yetenekler kazanılmasını sağlamış. Bu da bize hepimizin gizli bir entelektüel potansiyelimiz olduğunu gösteriyor. Ancak Kim ve diğer dahileri inceleyerek, bu güçlerimizi nasıl uyandırabileceğimizi öğrenebiliriz' diyordu.

Kim Peek'den hep geçmiş zaman kipiyle söz ettik, çünkü 19 Aralık 2009'da 58 yaşındayken, geçirdiği bir kalp krizini atlatamayıp yaşama veda etti.

STEPHEN WILTSHIRE

1974 doğumlu olan Wiltshire'a 3

Stephen Wiltshire

yaşında otizm teşhisi kondu. 5 yaşında olağanüstü resim yeteneği keşfedildi; yani bir anlamda savant olduğu ortaya çıktı. Küçük çocuk, yaşından beklenmeyecek denli başarılı perspektif resimler çizebiliyordu. Ailesinin yönlendirmesiyle özürlülerin de eğitim aldığı bir sanat okuluna gönderilen Wiltshire, burada Londra otobüslerini, önemli heykelleri ve tarihi yapıları resmetmeye başladı. 8 yaşına geldiğinde ilk defa konuştu. Ağzından çıkan ilk kelime “kağıt” oldu. Çizdiği resimlerle medyanın ilgisini çeken Wiltshire, pek çok televizyon programında yer aldı, hakkında kitaplar yazıldı. Kraliyet Akademisi tarafından “**En İyi Çocuk Sanatçı**” seçildi.

İnanılmaz görsel belleğiyle, Roma üzerinde helikopterle yalnızca yarım saat uçtukten sonra üç gün içerisinde kentin 5 metre kare büyüklükte

Wiltshire, New York kentinin üzerinde helikopterle kısa bir uçuştan sonra on kilometrekarelik bir alanın tümündeki binaları, daire numaralarına kadar çizdi.

panoramik bir resmini çizdi. Tabloda binaların pencere sayılarına kadar tüm detaylar mevcuttu.

Aynı şekilde, New York kentinin üzerinde helikopterle kısa bir uçuştan sonra on kilometrekarelik bir alanın tümündeki binaları, daire numaralarına kadar çizdi. **Paris, Madrid, Roma, Frankfurt, Kudüs, Hong Kong, Dubai** gibi kentler de aynı şekilde çizimleri arasında. •

yucelaksoy@butundunya.com.tr

Gezdikçe Gördükçe İzlen Şen Toker

Dağ ve gölün kucaklaştığı yerdeki kasaba:

St. Wolfgang

Avusturya'nın Salzkammergut denilen göller bölgesinde sanki güneş yeryüzüne daha yakın, bulutlar daha belirgin, ağaçlar daha yeşil... Burada her mevsimde dağlar ve göller farklı renklere bürünerek birbirinden güzel manzaralar oluşturuyor. Schafberg dağı ile Wolfgangsee gölünün kucaklaştığı yerdeki St. Wolfgang kasabası, kışın kayak, yazın su sporları ve yıl boyunca yürüyüş parkurlarının merkezi olarak her mevsim turistik kalmayı başarıyor.

Abersee de denilen gölün kıyısında yer alan bu kasaba, adını ilk kez 976 yılında gelip, buraya bir kilise inşa etmeye karar veren St. Wolfgang'dan alıyor. Adı pek çok efsane ve mucizeyle anılan St. Wolfgang'ın kilisesinin ziyaretçileri arttıkça kasaba gelişiyor.

873 yılında "Kaiser Franz Josef I." adlı buharlı geminin gölde taşınmacılığa başlaması, 1893 yılında da Schafberg dağına çıkan bir tren yolu yapılması kasabayı bir hac merkezinden turizm merkezine dönüştürmeye başlıyor. 18. ve 19. yüzyıllarda buraya gelen ünlü ressamların tablolarına konu olan St. Wolfgang ve çevresinin muhteşem görüntüleri, kasabanın ününü Avusturya dışına taşıyor. Ünlü Almanca operetlerden biri olan ve St. Wolfgang'da geçen "Beyaz At Otel" öykü-

sü pek çok ülkede sahnelenip filmlere konu oldukça kasaba daha da ünlenecek Avusturya'nın önemli bir turizm merkezi haline geliyor.

Kasabanın merkezi oldukça küçük olduğu için yürüyerek rahatlıkla gezilebiliyor. Ben de pencerelerinin önü kırmızı ve pembe çiçeklerle süslenmiş beyaz boyalı belediye binasının önündeki cadde boyunca yürüyerek göl kıyısındaki kiliseye giriyorum. Kilisenin özellikle Michael Pacher tarafından yapılan dünyaca ünlü mihrabı ile burada bulunan

St. Wolfgang'taki Pilgrimage Kilisesinin ünlü mihrabı

Thomas Schwanthaler ve Meinrad Guggenbichler'in eserleri dikkat çekiyor. Pazar meydanı denilen küçük meydandaki kilisenin hemen yanında da bir başka ünlü yapı

olan “Beyaz At Oteli” (Im Weissen Rössl am Wolfgangsee) yer alıyor. Otelin yanındaki ahşap iskeleden elektrobot denilen elektrikle çalışan sandallardan birini kiralayıp, kasabayı gölden görme fırsatını buluyorum.

Ahşap balkonlu, üçgen çatılı evler, oteller, renkli binalar, göl ve dağın, maviyle yeşilin arasına özenle yerleştirilmiş gibi. Kıyı boyunca dizilen binaların önünden, göldeki 7 iskele arasında gidip gelen küçük yolcu gemileri, elektrobotlar, yelkenliler, su kayağı yapanlar, deniz bisikletleri, sandallar, sörfçüler ve yüzenler geçip gidiyor. Pazar günü olduğu için kıyı oldukça kalabalık, aileler çoluk çocuk kıyıdaki iskelelerden ve gölün içinde kazıkların üzerine inşa edilmiş ahşap evlerden göle girip yüzüyor.

İskeleyle yanaştıktan sonra elektrobottan inip yürümeye devam ediyorum. Kasabanın en eski sokakları olan In Stöckl ve Zipf çevresindeki hediyelik eşyalar, geleneksel Avusturya kıyafetleri, çikolata, tuz, baharat, guguklu saat satan dükkanları geziyorum. Göl kıyısında ağaçlar ve ahşap

göl evlerinin arasındaki patika yoldan yürümeye devam ediyorum. Gölün berrak sularında yüzen balıkları ve ördekleri görüyorum, kıyıda oynayan çocukları, suyun derinliklerindeki bitkileri, göl kıyısındaki çeşitli ağaçları, çiçekleri, gölün etrafındaki

dağların eşsiz manzarasını... St. Wolfgang ziyaretçilerine her mevsim pek çok alternatif sunuyor; çevresinde yer alan ve toplam uzunluğu 9 km.ye

ulaşan yürüyüş parkurları, su sporları, bisiklet, tırmanma, binicilik, tenis ve golf sporları; kış aylarında kayak, snowboard ve buz tutan gölde buz pateni yapma olanağı gibi.

Ayrica Nisan ayı sonundan Ekim ayına kadarki dönemde Schafberg-

bahn tren yolu ile Schafberg dağının tepesine çıkıp, 1783 metre yüksekliğindeki zirveden etraftaki göllerin, dağların ve kasabaların büyüleyici manzarasını görebilir, hatta dilerseniz buradaki tesiste konaklayabilirsiniz. Wolfgangseeschiffahrt'ın günlük tarifeli tekneleriyle gölü dolaşabilir, göl çevresindeki St. Gilgen ve Strobl gibi diğer kasabalara gidebilirsiniz. Yaz aylarında Scalaria Air-Challenge, Red Bull Cliff Diving ve haftalık su

kayağı gösterilerini izleyebilirsiniz. Saatler geçip akşam üzeri olduğunda kıyıda kalabalıktan eser kalmıyor, gün batarken su daha da pürüzsüzleşti-

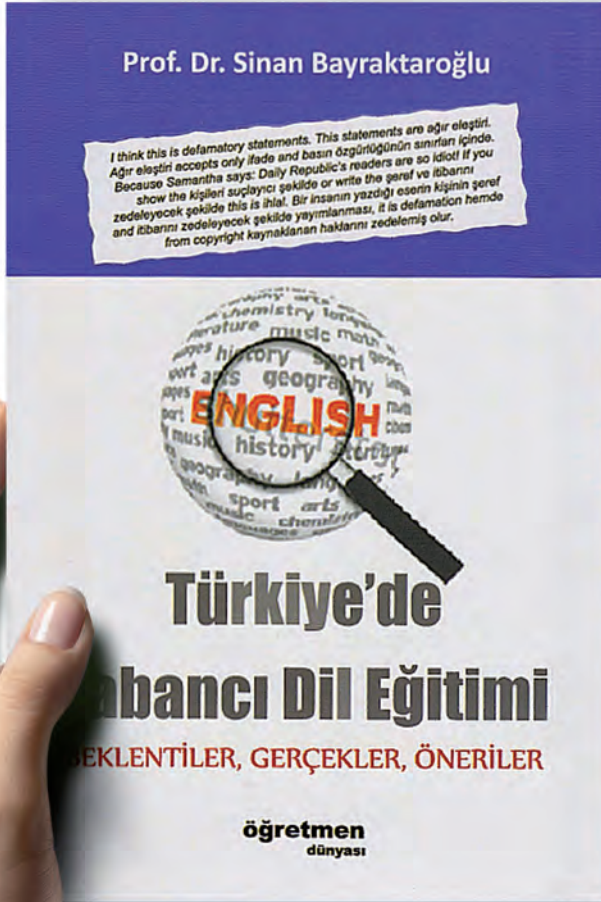

yor. Göl kıyısındaki banklardan birinde oturmuş manzarayı seyrederken kış aylarında buz tutan gölün nasıl olduğunu hayal etmeye çalışıyorum. Akşam yemeği saatinde evlerde yavaş yavaş ışıklar yanarken Avusturyalı şair Georg Trakl'ın "Bir Kış Akşamı" adlı şiirinin şu dizeleri geliyor aklıma:

"Pencereye kar düşünce Çalar akşam çanı uzun / Evi düzen içinde / Hazır sofrası çoğunun."•

izlensen@butundunya.com.tr

Prof. Dr. Sinan Bayraktaroğlu, Talas ve Tarsus Amerikan Kolejlerinde okudu. AÜ DTCF'de İngiliz Edebiyatı ve Osmanlı Tarihi alanlarında lisans, İngiltere Leeds Üniversitesi'nde "Dilbilim ve İngiliz Dili Öğretimi" alanında yüksek lisans, Londra Üniversitesi'nde "Uygulamalı Dilbilim ve Yabancı Dil Eğitimi" alanında doktora eğitimi gördü. Cambridge Üniversitesi'nde uzun yıllar öğretim üyeliği yaptı. Cambridge Yabancı Diller Merkezi'nin (The Cambridge Centre for Languages, Sawston Hall) 22 yıl kurucu direktörlüğünü yürüttü. 2007 yılından beri Türkiye'de çeşitli vakıf ve devlet üniversitelerinde üst düzey idari görevler üstlenerek "Yabancı dil eğitimi" ile ilgili incelemelerde bulunmaktadır. Prof. Dr. Sinan Bayraktaroğlu T. C. Devlet Üstün Hizmet Madalyası sahibidir.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Takvimler ve Gezegenler

"Bilmem güneşin dilini, aydınlığı nur anlatsın." Şevki Akar

Uygarlık tarihi uzun bir süreci içine almakta, tarih öncesi ve tarihi devirler olarak çeşitli dönemlere ayrılmaktadır. Tarih, yazının icadı ile başlatılır. Gelenek ve görenekler ile sözlü kültür değerleri tarihi öncesine olduğu kadar tarihî zamanlara da ışık tutmaktadır. Zaman ve mekân içinde insanlar, evren ve uygarlıklar incelendiğinde, çok renkli, çeşitli ve değişik inançlar, felesefeler, toplumlar, atmosferde, denizlerde ve karalarda ve gezegenlerde ender

rastlanan varlıklar ve kültür değerleri karşımıza çıkıyor.

Doğu'da tarihi **İpek Yolu**'nun İlk büyük kâşifi Venedikli **Marco Polo**, dünyanın çevresini dolaşan, Atlas Okyanusu'ndan Büyük Okyanus'a kendi adını alan boğazdan geçen Portekizli ilk denizci **Magellan**, uzaya ilk giden ve döndüğünde *"Gezegenimizin güzelliğini koruyalım"* diyen Sovyet kozmonot **Yuri Gagarin** ve gezegenler üzerinde çalışan nice bilgin-kâşif tarihte yerlerini aldılar.

Güneşin çevresinde dönen, uzayda sürekli hareket halinde olan dünya ve onun uydusu ay ile diğer

gezegenler, insanlık için her zaman ilgi ve merak konusu olmuştur.

Şaman inancında gün-ay-yıldız üçlüsü yanında şaman davulu, kopuzu ve asası esas olmuştur. Tarih boyunca gözlem evleri ve gözlemci gök bilimciler insanlığı aydınlatmak için büyük güçlüklerle katlanmışlar.

Copernicus'tan Kepler'e, Galile'i ve **Uluğ Bey'e** kadar bilim ve matematikle güneş sistemi üzerinde çalışan bilginler çok ağır koşullar ve baskılar altında çalışmalarını sürdürdüler.

Copernicus

Pencere yerine mazgal deliği ve çatı yerine kubbesi bulunan Mezopotamya mimarlığında önemli bir yer tutan, Sümerlerin ve Akadların tapınak olarak ve gökyüzünü gözlemek üzere piramit şeklinde yaptıkları Kule-Ziggurat'ların tepesindeki düzlükte gökyüzünü gözlemleyen rahip-müneccimlerin olduğu tarihi bilgiler arasında yer almıştır. Dünyaya hayat veren enerji kaynağı güneş ve güneş sisteminde yer alan, doğal uydular (*kuyruklu yıldızlar, asteroitler, gök taşları ve toz bulutları*) ve bütün gezegenler, Güneş'e en yakın Merkür,

adını Roma mitolojisinden alan Venüs, yanardağa ev sahipliği yapan Mars, renkli Jüpiter, hidrojen ve helyum gazları yüklü Satürn, yatık dev gezegen Uranüs, rüzgarlı Neptün ve cüce Plüton...

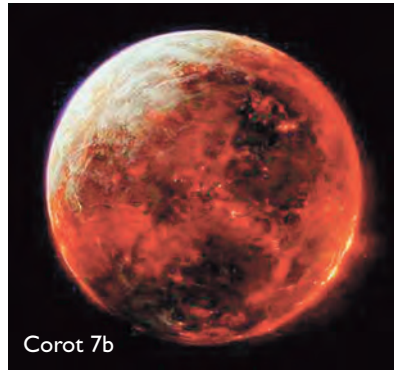
Işık saçan dev gaz küreleri yıldızlar, geceleri parlak ama esasında hızlı yaşayıp genç ölen en sıcak mavi yıldızlar, yetişkin sarı yıldızlar ve yaşlı kırmızı yıldızlar insanlar gibi ömürlü olmaktadır. Evrende milyarlarca yıldız ve yıldızlararası maddeden

oluşan sisteme galaksi denmekte. Ünlü Özbek özdeyişinde *"Cihanda iki ulu yol vardır; yeryüzünde İpek Yolu, gök yüzünde Saman Yolu"* sözleriyle ifade edilen Samanyolu, evreni oluşturan milyarlarca galaksiden biridir.

Bilim insanları her alanda durmadan

çalışmaktalar.

Corot 7b adı verilen ve dünyaya 489 ışık yılı uzaklıkta, güneş sistemi-

Corot 7b

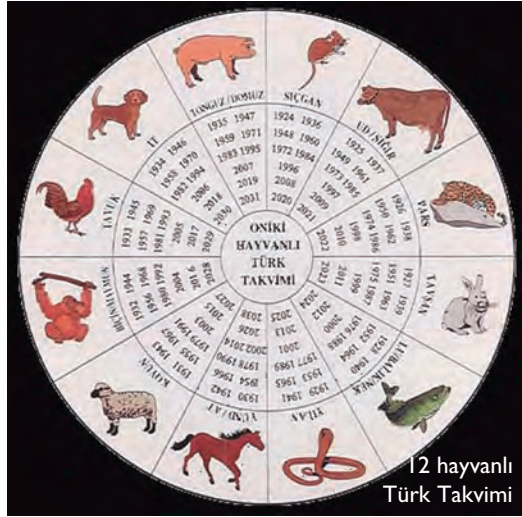
nin çok ötesinde, Monerkeros Takımyıldızları içinde yer alan, yarısı güneşi gören diğer yarısı hiç güneş görmeyen "**Lav Gezegeni**"nden söz etmekte. Basında verilen bilgilere ve bilim adamları **Mike Brown** ve **Konstantin Batygin**'in iddialarına göre; dünyanın 10 kat büyüklüğünde, güneş çevresindeki turunu 20 bin yılda tamamlayan, güneş sistemi dışında, yumurta biçiminde "9. Gezegen"den söz ediliyor.

Neptün, Plüton, Eris gibi gezegenler geri plana atılırken Güneş sisteminde tarih boyunca yapılan araştırmalar burçlar, gezegenler ve insanlar üzerinde hep derin etkiler yaratmaya devam ediyor.

Bugüne kadar bilinen en büyük yıldız sisteminden yaklaşık üç kat ve Jüpiter'den on kat daha büyük kâinatın en "tuhaf" yıldızı 2MASSJ2126-8140 isimli gezegen, yörüngesi etrafında dönüşünü bir milyon yılda tamamlamakta imiş.

Gökyüzünde binlerce yıldır dolaşan ay ve güneş başta olmak üzere tüm gezegenler ile yeryüzünde var olan insan nesli ve tüm canlılar arasında yakın bir bağ bulunmaktadır. Gök yüzü yer yüzüne yön vermiş ve canlı, cansız tüm varlıkları, inançları ve insanları etkilemiştir.

Türk Edebiyatı tarihine destanları ile damgasını vuran **Dede Korkut** hikâyelerinde durgun ve sakin olma-

12 hayvanlı
Türk Takvimi

Baharın gelişini "Nevrûz- Yeni gün" olarak niteleyen anlayış doğu ve Orta Asya uygarlıklarında hakimdi.

yan coşkun tabiat ve Türklerin atlı bozkır medeniyetinin temel unsuru olan tüm hayvanlar taşıdıkları özelliklerine göre, bir yıl on iki aya bölünerek 12 hayvanlı Türk takvimi'ne yansıtılmıştır. On iki hayvanlı takvimin esası baharın başlangıcı ile başlayan olaylara ve bazı varlıklara dayalı olarak anlatılır. Yılın ilk günü 22 mart olarak kabul edilmiş ve ilk ay fare diğerleri sığır, pars, tavşan, ejder, yılan, at, koyun, maymun, tavuk, köpek, domuz ayı dönüşümlü olarak sıralanmıştır. Baharın gelişini "Nevrûz- Yeni gün" olarak niteleyen

anlayış doğu ve Orta Asya uygarlıklarında hakimdi. Gök cisimleri, göksel olaylar, doğa olayları gelişen bilim ve teknoloji ışığında zaman ölçümlerinde ve yaşamın felsefesinde derin etkiler yaratmaya devam etmektedir. Doğu uygarlıklarında gök-ay-güneş, yıldızlar, yer, su ve ateş kültü uygulamalara yansdı. Gök tengri inancı hakimdi. İnsanların inançlarında belirleyici unsurlardı.

Uygurlık tarihinde öncelikli ve önemli bir yer tutan medeniyetler beşiği Akdeniz, Mezopotamya, Roma, Bizans, Mısır ve Anadolu inançları ve halk kültürleri, gökyüzü-yeryüzü ve insanlar arası ilişkiler bakımından tarihe ışık tutmaktadır. Gezegenler, inançlarla yakından ilgili olup bu anlayış takvimlere de yansımıştır. Dünya üzerinde bugün "72 millet" dediğimiz her inançtan ve ırktan milyarlarca insan yaşamaktadır. Dinler ve sanat tarihi yanında sosyal ve kültürel dünya tarihe ait bilgi ve belgelerde dünyanın merceğinde insanı görmekteyiz. Maya ve Aztek uygarlığında zaman ayarı evrendeki güneş, yıldızlar ve gezegenlerin hareketlerine göre düzenlenir ve tapınakların yapım felsefesinde esas alınır.

Tarihi bilgilere göre eski Roma'da günlerin sayılması konusunda kargaşa yaşanması üzerine imparator **Jül Sezar**, yeni yılın başlangıcını 1 Ocak kabul eden "**Jülyen Takvimi**"ni MÖ 45 yılında uygulamaya koydu.

1582 yılında **Papa Gregoriyus**, yeni yıl başlangıcını 25 Mart olarak kabul eden ve yılı oniki aya bölen

Mobil cihazlardaki "GPS- Küresel Konumlama Sistemi" ile günümüzde gezegenlerin yerlerinin belirlenmesi dahil birçok konum belirleme işlemi yapılabiliyor.

"**Gregoryen Takvimi**"ni (Miladi takvimi) düzenledi. Bu takvim 1572 yılında yeniden düzenlenerek yıl başı 1 Ocak tarihine alındı.

Hicretin 17'nci yılında **Halife Ömer** zamanında uygulamaya konulan "**Hicri Takvim**" müslüman ülkelerde benimsendi. Bu takvimde **Hz. Muhammed**'in Mekke'den Medine'ye göç yılı olan 622 yılı başlangıç yılı olarak benimsendi. Yıl oniki aya bölündü. Takvim yaprakları, ömür yaprakları oldular.

Gelişen teknoloji ile birlikte küçülen dünyada, mobil cihazlara yüklenen programlarla "GPS- Küresel Konumlama Sistemi" ile günümüzde gezegenlerin yerlerinin belirlenmesi dahil birçok konum belirleme işlemi yapılabildiği ifade ediliyor. Bilim ve teknolojinin yarattığı "Dijital Dünya" da yeni buluşlar ve uygulamalar günümüzü ve geleceği etkili bir şekilde yönlendirecek. Bu gerçeği içselleştirecek insanı yetiştirmek durumundayız. •

yahyaaksoy@butundunya.com.tr

Yaşamdan Kesitler
Sema Erdoğan

İğne Deliğinden Sızan Işıkla

Zamanı Durdurmak

(Pinhole)

Fotoğraf çekmek için milyon pikseli makinelere, gövdesinden daha pahalı objektiflere ihtiyacınız yok.

■ şık geçirmeyen her kutu; kibrit kutusu, makyaj kutusu, bant kutusu, buzdolabı, düdüklü tencere, karavan hatta bir cezve ile fotoğraf çekebilirsiniz. 2006 yılında Ada Sokağı Lisesi'nde görevli Edebiyat Öğretmeni **Nuri Gürdil**' in öncülüğünde başlayan “**İğne deliğinden sızan ışık**” yöntemi ile fotoğraf

Projenin mimarı öğretmen Nuri Gürdil

çekme önce projeye sonra büyük sergiye dönüştü.

Her şey Edebiyat Öğretmeni **Nuri Gürdil**'in fotoğraf makinesinin kırılması ile başladı.

“2006 yılında Adana'nın güneyindeki en son okul olan Ada Sokağı Lisesi'nde görevliydim. Öğrencilerle bir fotoğraf çalışması yapmak istiyordum ama çocukların makineleri yok. Cep telefonları da sırf fotoğraf çekme amaçlı kullanılıyordu ve pahalıydı. Öğrencilerin durumları da malum. Benim de makinem düşüp kırılmaz mı?”

İşte nasıl bir çözüm bulabilirim diye düşünürken aklına **”İğne Deliğinden Sızan Işık-Pinhole”** tekniği gelir.

“Öğrencilerime ışık geçirmeyen her kutu ile fotoğraf çekileceğini anlattım ama inandıramadım. Bir süre sonra öğrencilerden biri bir kutu yaptı ve bir sabah tören sırasında 3 fotoğraf çekti. Fotoğraflar banyo yapıp ortaya bir eser çıkınca heyecan

yarattı.”

Çalışmalara başladıktan kısa bir süre sonra Nuri öğretmenin tayini bir başka okula çıkar.

“Yeni okulumda da ilgi duyan öğrenciler olunca bunu bir AB projesine dönüştürdüm ve 35 öğrenci ile çalışmalara başladık.”

Projenin ikinci yılında sunumlar yapmaya başladılar ve Kıbrıs'a -başla-

rına konacak talih kuşundan habersiz Yakınoğu Üniversitesi'ne de sunum yapmaya giderler.

“Burada İstanbul Modern'in Küratörü Engin Özen ile tanıştık ve bize sergi açma teklifinde bulundu. 2008 yılında İstanbul Modern Müzesi'nde 33 öğrencimizin 67 pinhole tekniği ile çektikleri fotoğrafları sergilendi.”

Işık geçirmeyen bir cezveyle bile fotoğraf çekebilirsiniz.

(Soldan) İsa Büyükübayram, İsa Uluçay, öğretmen Nuri Gürdil ve Ece Mezarıcı, sergide

Başarınızı fotoğraf makinesi ile paylaşmak zorunda değilsiniz

İşık geçirmeyen her kutu; kibrit kutusu, makyaj kutusu, bant kutusu, buzdolabı, düdüklü tencere, karavan hatta bir cezve ile fotoğraf çekebilirsiniz.

Seçtiğiniz kutuya karanlık odada bir film karesi yerleştiriyorsunuz, deliğin üzerini bantlıyorsunuz. Çekime karar verdiğiniz zaman bantı kaldırıp istediğiniz kadar ışık geçmesini

sağlayıp kapatıyorsunuz. Her bir iğne deliği bir poz anlamına geliyor. Bir kutuyu ebadına göre birden fazla makineye dönüştürebilirsiniz.

Uzun ve zorlu çekimlerden sonra ışın kolayını da bulurlar.

“Teknikle ilgili çok bir bilgi sahibi olmadığımız için biz de öğrendik aslında. İşin içine küçük çocuklar girince usta fotoğrafçı Mehmet Baltacı'nın uyarısı ile fotoğraf kağıdı kullanmaya başladık. Meğerse biz zordan başlamışız.”

Film ve fotoğraf kağıdı arasındaki fark?

“Film, karanlık odada banyo yapılırken tüm ışıklara duyarlı. Ama fotoğraf kağıdı ile kırmızı ışıkta çalışabiliyorsunuz ve görüntünün kağıt üzerinde yavaş yavaş ortaya çıkmasını görebiliyorsunuz. Ayrıca banyo süresi de kısa. Bir de tamamıyla tercih meselesi.”

Filmin yerleştirme biçimi ile çıkacak fotoğrafın niteliği birbirleriyle bağlantılı. Filmi iç

bükey mi dış bükey mi yoksa düz mü yerleştireceksiniz kutunun içine. İğne deliği balık gözü objektifi ile aldığımız görüntüyü veriyor bize. Yani konuya yeterince yaklaşmak gerekiyor.

İçine 40x60 cm'lik fotoğraf kağıdı yerleştirdikleri bir düdüklü tencere ile yaptıkları çekimde başarılı olamazlar. Başarısızlıkla da yüzleşilmesi gerekiyor.

Tekniğin zorlukları?

“Işığı çok iyi okumak gerek. Gerçek makinedeki gibi bir pozometre yok. Vizör yok. Seçilen kutuyla özdeşleşerseniz iyi sonuçlar alırsınız. Bu teknik ayrıca çocuğun bakıp görmesini geliştiriyor. Bir kare için belki bir gününü harcıyor. Dikkatli ve sabırlı olunması gerekiyor”

Bir fotoğrafı bir daha çekme şansınız olmadığı için her fotoğraf özgün. Projenin, fotoğraf çekmekten öte bir amacı da vardı.

“Tüm makinelerin çalışma pren-

sibi aynı. Bunları anlattık ama Çukurova'nın anısal yapılarını fotoğraflayacağımız için kent kültürünü de anlattık ve tanuttuk. Önce Adana'nın içindeki, bütçe çıktıktan sonra bölgedeki tüm anısal yapıları fotoğrafladık. Bu gezilerde çok önemli fotoğrafçılar da bize eşlik etti. Farklı projelere dahil olduk. Hayatında ilk defa tiyatroya, sinemaya, konsere ve bir sergiye giden öğrencilerim vardı.”

Proje 2006 yılında başladı, 2008'de 33 öğrencinin 80 fotoğrafı ile İstanbul Modern Müzesi'nde sergiye dönüştü. Bu, beklenmeyen bir başarıya atılan imza idi. Yaşları 11-22 arasında değişen öğrencilerin büyük bir çoğunluğu kendi yollarını çizdiler.

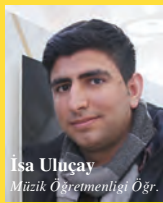
“Neydi İğne Deliği? Sadece bir fotoğraf tekniği mi? Değilmiş!.. Eren'in Türkiye'nin en iyi fotoğraf bölümünü bitireceğini, Efe'nin 'heykel' i seçeceğini, Erkan'ın İstanbul'da tiyatro ile ilgileneceğini, İsa'nın müzi-

Ece Mezareci
Felsefe mezunu

“Bir teneke kutu ile fotoğraf çekiyorsunuz ama ne

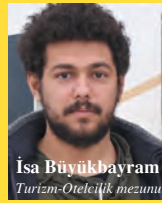
çıkacağıyı bilmiyorsunuz. Bizim için çok keyifli ve heyecanlı bir süreçti. Her şeyi bize ait bir ürünümüzdü. Fotoğraf kutusundan banyosuna kadar, filmin basımına kadar hepsinde bizim emeğimiz vardı, güzel olan tarafı buydu.”

İsa Uluçay
Müzik Öğretmenliği Öğr.

“Bu proje bizim yaratıcılığın önüne koydu-

ğumuz engelleri yok etti. Kafamdaki birçok şeyi değiştirmeme yardımcı oldu ve bana başarıların kapılarını açtı. Ben de bunu doğudaki çocuklarla yapmak istiyorum.”

İsa Büyükbayram
Turizm-Öteliçilik mezunu

“Bu proje hayatımda birçok değişikliğe yol açtı. Önce ailem

istemedi ama fotoğraflar ortaya çıkınca destekledi. Arkadaş ve sosyal çevrem değişti. Şimdi biz de bu teknik üzerinden farklı bir proje düşünüyoruz. Başka kentlerin anısal yapılarını bu teknikle fotoğraflamak ve yeni yaşamlara dokunmak.”

İstanbul Modern'deki sergi fotoğrafları.

ğе fotoğraf aracılığıyla ulaşabileceğini ya da Çağatay'ın 2D animasyon ile ilgileneceğini bilmiyorduk o dönemde...

Hiçbir şeyi bilmiyorduk aslında; İğne Deliği tekniğini de hatta... 5 fotoğraf müzenin kataloğuna girdi. 15 yaşında bir çocuk için bu tanımsız bir şeydi..."

olanaksızlık diye bir şey olmadığını görsünler diye çok istedik."

İşte sekiz yıl sonra o sergi Adana'da

Elem Şeflek bant kutusundan oluşturduğu düzenek ile çekim yapıyor.

Çeşitli yarışmalarda birincilik de kazandı bazı fotoğraflar. Mersin, Kıbrıs, Bursa... Parça parça küçük çaplı sergiler açılrsa da anıtsal yapılarının fotoğraflandığı Adana'da bu serginin açılması için 8 yıl beklemek gerekecekti.

"İstanbul Modern'de sergiledik ama olanaksızlıklardan dolayı fotoğrafları olan öğrenciler dahi görmedi bu sergiyi. Özellikle Adanalıların, öğretmen ve öğrencilerin görmesini-

na'da Yaşar Kemal Kültür Merkezi'nde açıldı.

"Fotoğrafi makine değil insan çeker" ana düşüncesinden hareket edilen projede yer alan öğrenciler uzun bir aradan sonra Nuri öğretmenlerinin izini sürmek ve kendilerine dokunulduğu gibi onlar da kendileri gibi birilerine fotoğraf aracılığı ile dokunmak ve fark yaratmak istiyorlar. • semaerdogan@butundunya.com.tr

Anнем Türkiye'nin en iyi tiyatro çevirmenlerindendi. Babam ise bu ülkenin yetiştirdiği en iyi tiyatro yazarlarından biriydi. Ancak özellikle cumhuriyet tarihimizi anlatan belgesel romanları ile ülkenin kalbine taht kurdu. Onlar bu hayattan çekilip giderken bizlere çok değerli iki miras bıraktılar; pırıl pırıl, aydınlık, tertemiz bir soyadı ve yazma eğilimi.

Bu eğilimin sonucu yazdığım şiirlerim ilk iki kitabımda yer aldı.

Elinizde tuttuğunuz öykü kitabım ise üçüncü çalışmam.

Ne anlattın bu öykülerde dersenez; bizi biz yapan vicdani değerleri, güçlü kişilik özellikleri, iyi niyetleri ama aynı zamanda zaafı, kontrol edilemeyen öfkeleri, takıntıları, oç alma duyguları ile insanı anlatmaya çalıştım.

Duygular, şiirsel betimlemeler, kara mizah ve şaşırtıcı sürprizli finaller.

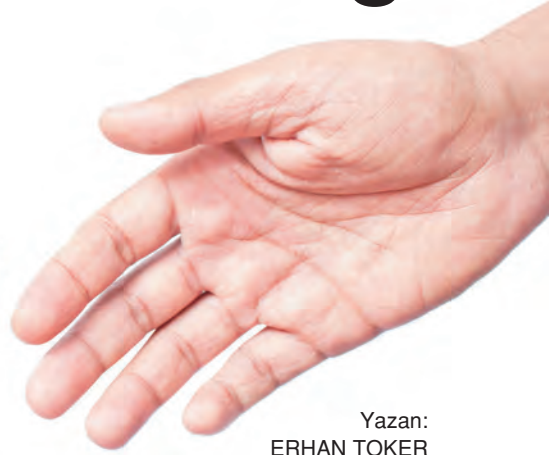
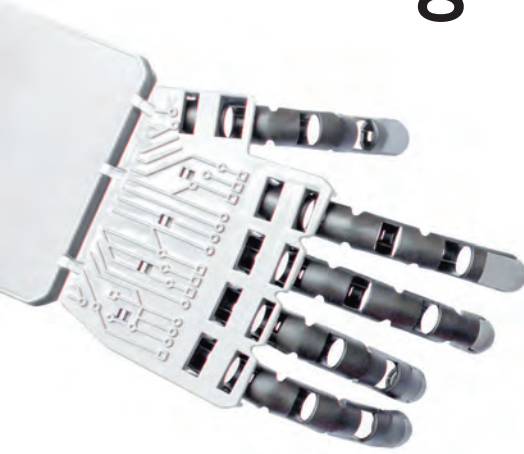
Ben yazarken çok keyif aldım, umarım siz de okurken aynı keyfi alırsınız.

Kerem Özakman

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Endüstri 4.0 ve İnsanlığın Geleceği

Yazan:
ERHAN TOKER

Tümüyle bilgisayar sistemli ve yapay zeka donanımlı makinelerin, üretim ve hatta hizmet sektöründe çalışmasını öngören 4. Sanayi Devrimi'yle, 40 yıl içinde insanların yaptığı her işi makine ve bilgisayarların yapması amaçlanırken; insan gücünün üretimden çıkarılması, sermaye sahiplerine daha kârlı, tüm insanlığa ise sancılı bir gelecek vaat ediyor.

Endüstri 4.0 terimi ilk olarak 2011 Hannover fuarında kullanılmıştı. Ekim 2012'de ise Robert Bosch

40 yıl içinde insanların yaptığı her işi makine ve bilgisayarların yapması amaçlanıyor.

GmbH ve Henning Kagermann çalışma grubu "**4. Sanayi Devrimi**" dosyasını, bir öneri olarak Alman hükümetine sunmuştu. Konu en son olarak da, 2016 Davos

zirvesinde “4. Sanayi Devrimi” temel başlığı altında tartışıldı. 4. Sanayi Devrimi’nin ne olduğunu, neler getirdiğini daha iyi anlamak için; ilk üç sanayi devrimini anımsamakta yarar var.

1. Sanayi Devrimi buharlı makinelerin bulunması ile İngiltere topraklarında doğdu.

2. Sanayi Devrimi ise kimine göre elektrikli makinelerin (o dönem için elektrik motorları demek daha doğru olacak) üretim araçları arasına girmesi, kimine göre de Henry Ford’un üretim bandı yöntemini bulmasıyla başladı. İkinci devrimin Amerika kıtasında başladığı varsayıla-

bilir. Tesla gibi büyük bir Avrupalı bilim adamının Amerika’ya gelmesi elektrik motorlarındaki büyük gelişmelerin Amerika’da gerçekleşmesine neden olmuştur. Bunda 1. Dünya Savaşı’nın Avrupa’daki olumsuz etkilerinin, serbest fikirlerin henüz Avrupa’da yerleşmemiş olmasının ve ırkçılık akımlarının rolü büyüktür.

3. Sanayi Devrimi ise, teknolojinin büyük ölçüde üretime katılması ile gerçekleşmiştir. 90’ların başından beri içerisinde olduğumuz üretim yöntemi budur. Bu devrimde Japonya, Amerika başlarda liderlik yaptıysa da son dönemde Tayvan, Güney Kore gibi bazı Asya ülkeleri de bu devrime katılmış hatta bir adım öteye götürmüşlerdir.

4. Sanayi Devrimi ise kısaca makinelerin internete ve ağ yoluyla birbirlerine bağlanarak hatasız ve bütünselik bir üretim modeli oluşturmasıdır. Öyle ki projelendirme, tedarik, üretim, depolama, ulaştırma ve siparişe kadar her şey bilgisayar

Yazarımızı tanıyalım: Erhan Toker 1968’de İstanbul’da doğdu. 1986’da Lise eğitimini Maçka Teknik Okulu’nda Elektronik teknisyeni olarak tamamladı. 1990’da İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü’nden mezun oldu. 1990-1992 arasında Endüstri Ürünleri Tasarımı ve Restorasyon bölümlerinde yüksek lisans eğitimi aldı. 1990-1994 yılları arasında mimarlık bürolarında mimar olarak çalıştıktan sonra, 1994 yılında bilgisayar destekli çizim konusunda destek veren kendi firmasını kurdu ve o günden bu güne tasarım otomasyonu konusunda özel ve paket yazılımlar geliştirmektedir.

Gelişmiş ülkeler, çok iyi eğitilmiş ve sosyal refleksleri kuvvetli olan kendi toplumlarına dayatamayacakları, eşit ve insani olmayan, çok ucuza gelen çalışma koşullarını az gelişmiş ülkelere taşıyabilmişlerdir.

ve makineler tarafından yapılacaktır. Bu devrimin başını Almanya çekiyor gibi görünse de Güney Kore devrimin sessiz lideridir.

Bütün bu devrimlerin temel amacı üretimi hızlandırmak, işçi sayısını azaltmak, hatayı en aza indirmek, sonuç olarak ucuz ve bol mal üretmek kârı artırmaktır. 90'ların sonuna kadar sanayi devrimini başaran ve takip edebilen ülkeler oluşturdukları katma değeri, refah olarak topluma yaymayı başarmışlardır. Üretim devrimlerini takip edebilmek büyük

ölçüde yetişmiş insan gücüne bağlıdır. Bu da 5-20 yaş grubu bireylere çok iyi planlanmış ve odaklanmış eğitim vermekle mümkün olabiliyor. İşte tam burada yazının esas konusu olan 4. Sanayi Devrimi'nin sosyolojik boyutuna değinmek gerekir.

2000'li yıllarda teknolojinin de katkısı ile medya, devletler ve sermaye güçleri tarafından çok etkili kullanılarak, insanlığın çok da hayrına olmayan gelişmeler çok iyi ambalajlanmış ve az gelişmiş ülkelerin toplumları, neredeyse gönüllü olarak ucuz iş gücüne çevrilmiştir. Söz konusu gelişme, adına globalleşme dediğimiz büyük sosyo-ekonomik dönüşümdür.

Gelişmiş ülkeler, çok iyi eğitilmiş ve sosyal refleksleri kuvvetli olan kendi toplumlarına dayatamayacakları, eşit olmayan, insani olmayan ve çok ucuza gelen çalışma koşullarını az gelişmiş ülkelere taşıyabilmişlerdir. Çin, Hindistan, Afganistan ve benzeri ülkelerdeki çalışma koşulları zaman zaman medyada gündeme gelmesine karşın; insanlık tarihinin en refah içindeki dönemini yaşayan gelişmiş

Bu gelişmelerin insanoğlunun hayrına olacağını söylemek çok zordur. Bu devrimin en son noktadaki amacı kuşkusuz insan gücünü üretimden çıkarmaktır.

toplumlar, bu olumsuzlukları görmezden gelmeye devam etmişlerdir. Gelişen eğlence sektörü, turizm sektörü, teknoloji sayesinde avucumuzun içine kadar gelen eğlenceli içerikler, sosyal adaletsizliklere karşı insanları duyarsız duruma getirmiştir. İşin daha da vahimi, bu haksızlıkların hüküm sürdüğü toplumlar da bir uyuşukluğun içinde kalmış, aşırı uyarılan tüketim duyguları ile borçlu hale getirilmiş ve sisteme itiraz edemez ya da sistemden çıkamaz hale gelmişlerdir. Buna en yakın örnek, yakın tarihimizdeki Soma maden kazasıdır. 301 vatandaşımız hayatını kaybetmiş, buna karşın iş kazaları günümüze dek sürmeye devam etmiştir.

4. Sanayi Devrimi her ne kadar insanlığın yararına gelişmeler vaat etse de amaç çok açıktır: İnsanların yaptığı

her işi makine ve bilgisayarların yapması ön görülmektedir. Bu dönüşüm için belirlenen süre 20-40 yıldır. Sermaye ve patron gözü ile bakıldığında bu devrim oldukça makuldür ve tüm olanaklar ile desteklenmelidir.

Düşünün hiç hata yapmayan, yorulmayan, hastalanmayan, yemek yemeyen, mola veremeyen, maaş almayan, greve gitmeyen çalışanlarınız olduğunu. Para harcayacağınız tek şey makineler, bilgisayarlar, bakım ve enerji.

Bu gelişmelerin insanoğlunun hayrına olacağını söylemek çok zordur. Bu devrimin en son noktadaki amacı kuşkusuz insan gücünü üretimden çıkarmaktır. Daha gelişmiş makineler sayesinde hizmet sektörü de makineler tarafından yürütülebilir. Siparişinizi hatasız anlayan, yemeğinizi her defasında aynı şekilde pişiren, bahşiş istemeyen aşçı ve garsonlarla dolu bir restoran hayal edin. Kulağa hoş geliyor değil mi? Belki ilk başta bunu insani bulmayabiliriz. Ancak ilerleyen aşamalarda yapay zekâsı çok gelişmiş, insandan ayırt edilemeyen, endamli, hoş sesli robot garsonların size hizmet ettiklerini düşünün. Espri anlayışları var, güvenmiyorlar ve hata yapmıyorlar...

Sonuç olarak, bu devrimin sonunda belki 40 belki 60 yıl sonra insanlar artık çalışmayacaklar. En azından yüzde sekseni. Bazı iyimser gelecek bilimciler, insanların haftada kırk saat çalışmak zorunda olmadıklarını, on saat çalışmalarında hiçbir sakınca olmadığını ön görüyorlar.

Ünlü yazar ve toplum bilimci Bertrand Russel'ın "Aylaklığa Övgü" adlı eserinde anlattığı gibi, insanlara günlük 4 saatlik mesai yaptırıp, tam mesai ücreti vererseniz, basitçe ekonominin hacmi ikiye katlanacaktır ve insanlar paralarını harcayabilecek zaman bulabilecekleri için ekonomi gelişecektir. Üretimin amacı mal

üretmek olduğu ve bu malların da yine biz insanlara satılması gerektiği gerçeği de biraz ümidimizi artırıyor. Bu bağlamda sermayeyi elinde bulunduran gruplar, çalışmayan insanları belli şartlarda para sahibi yapmak isteyebilirler. Ancak kime ne miktarda para verilecek? Hangi toplumlar bu ayrıcalıklardan yararlanabilecek? Bunlar henüz yanıtlanamayacağımız

sorular. Şu kesin ki, bu dönüşüm insanlık için çok sancılı bir süreç olacak.

Sürecin sonunda yazarlık, sanatçılık, psikoloji, estetik hizmetler, tasarım hizmetleri, yaşam koçluğu, spor eğitmenliği gibi bazı uzmanlık gerektiren ve insana bağlı olan meslekler halen çalışılabilir alanlar olacaktır. Ülkemiz içinse bu süreçte yara almamanın şartı elbette çok iyi eğitilmiş ve gelecek vaat eden mesleklere yönlendirilmiş insan gücü. Bu doğrultuda politikalarımızı şekillendirmeli ve sonucusu olabilecek bu üretim devrimini yakalamalıyız. Bu savaşta kazanmak için zamanımız çok ama çok az. •

Evrim Düşmanlığı Bilim Düşmanlığıdır; Bu ise, Gerçek Düşmanlığı... Prof. Dr. Yaman Örs, ülkemizde evrim kuramına yönelik gerici saldırılara karşı mücadelenin yıllardır en ön saflarında yer alan bir biliminsanı. Tıp ve Etik alanlarındaki uzmanlığının yanı sıra felsefeci kişiliğiyle de bu mücadelede farklı bir yeri var.

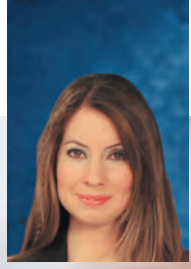
Bir bilimsel felsefeci olan Yaman Örs'ün bu kitabının içeriğini, evrim kuramı ile genel olarak bilimsel kuramlar ve bilim; bunlarla karıştırılan kavramlar ve ilgili terimlerin yanlış kullanılması; evrim kuramına akademik çevrelerin dışından gösterilen karşıtlık (ve bilim düşmanlığı) konularıyla ilgili düşünce ve tartışmalar oluşturuyor.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Neler Olmuyor ki Dünyada

Sezin San Sungunay

Yeni Bir Virüs Salgını

ABD'li bilim insanları, Zika virüsünün "güçlü bir salgın potansiyeline" sahip olduğunu söyledi ve Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO) acilen harekete geçme çağrısında bulundu. Bebeklerin beyin gelişimini engelleyen Zika virüsünün, Brezilya'da binlerce kişide görüldüğü ve 20 ülkeye yayıldığı söyleniyor.

Virüs, 1947'de Uganda'nın Zika Ormanı'nda yaşayan maymunlarda keşfedildi. Virüsün insanlarda görül-

düğü ilk vakaya 1954'te Nijerya'da rastlandı.

2 Kanguru Canlı Bomba Olacaktı

Üzerine Irak Şam

İslam Devleti'nin (İŞİD) sembolünü boyadıktan

sonra bir kangurunun kesesine patlayıcı

madde koyarak polislerin üzerine salmayı planlayan gencin davası sürüyor.

19 yaşındaki **Sevdet Ramadan Besim**'in bu planı, 25 Nisan'da kutlanan Anzak gününde gerçekleştireceği belirtildi.

Avustralya'da görülen davada terörle bağlantılı dört ayrı suçlamadan yargılanan Besim, polislerin düzenlediği son baskınlarda tutuklanan beş gençten biri.

3 Koyun Sürüsü Yakalattı

Yeni Zelanda'da polis, otomobile kaçmayı başaran dört kişiyi, yola çıkan bir koyun sürüsü sayesinde durdurmayı başardı. Otago bölgesinde yaşanan olayda, polis aracı aşırı hız ve plaka olmaması nedeniyle bir otomobili durdurmak istedi. Bunun üzerine sürücü dâhil dört kişi, bir buçuk saat süren kovalamacada polisten kaçmayı başardı. Ancak bir koyun sürüsü yolu tamamen kaplayınca kaçaklar durmak zorunda kaldı. Polis dört kaçağı da gözaltına aldı.

4 Ölümünden Sonra Gelen Birincilik

Ocak ayında ölen ünlü İngiliz

müziyen David Bowie, ABD listelerinde ilk kez birinci sıraya yükseldi. Bowie'nin son albümü "**Blackstar**", sanatçının 69'uncu doğum gününde ve ölümünden sadece iki gün önce piyasaya çıktı. Kariyeri boyunca Bowie, ABD'de hiçbir zaman büyük bir ticari başarı yakalayamamıştı. Öleceğini bilen Bowie, bu son albümündeki "**Lazarus**" şarkısı için çektiği klibin ölüm yatağı sahnesinde sanatsal ifadeler kullanmıştı.

5 Zengin Yoksul Dengesizliği

İngiliz yardım kuruluşu Oxfam'ın raporuna göre, dünyanın en zengin yüzde 1'lik kesiminin serveti, geri kalan yüzde 99'luk kesimin servetinin toplamına eşit. Rapor, dünyanın en zengin 62 milyarderinin servetinin, dünya nüfusunun en yoksul yüzde 50'lik kesiminin servetine denk geldiğini yazıyor. 2010 ila 2015 yılları arasında dünya nüfusu 400 milyon artmasına rağmen, en yoksul yüzde 50'lik kesimin varlıkları, yüzde 41 oranında düşmüş.

6 Cam Ayakkabı Şeklinde Kilise

Tayvan'ın turistik bölgesi Chaiyi Valiliği'nin fikri olan kilise, yaklaşık 686 bin ABD dolarına mal olmuş ve 320 renkli lamine cam panellerle inşa edilmiş dev bir topuklu ayakkabı şeklinde. Yeni kilisenin ayinlerde değil, daha çok evlilik törenlerinde ve evlenen çiftlerin fotoğraf çekimlerinde kullanılacağı söylendi. Kilisede kadınlara yönelik objelerin olacağını söyleyen bir yetkili, bölgede romantik bir ortam yaratmayı ve özellikle kadın turistlerin kiliseyi ziyaret etmelerini sağlamayı amaçladıklarını belirtti.

7 Sığınmacılara Havuz Yasağı

Almanya'nın Bornheim kasabasının halka açık bir yüzme havuzuna, erkek sığınmacıların girmesi yasaklandı. Köln'ün yaklaşık 20 km güneyinde bulunan kasabada erkek sığınmacılara getirilen yasağın, yüzmeye gelen kadınlar ve çalışanlar tarafından yapılan "uygunsuz davranış" şikâyetlerinin artması üzerine konduğunu belirtildi.

Ancak Belediye, şikâyetlerin hiçbirinin suç teşkil etmediğini ve sosyal hizmet görevlilerinin, sığınmacıların davranışlarını değiştirmeleri için yardımcı olacaklarını söyledi.

8 En Büyük Güneş Sistemi

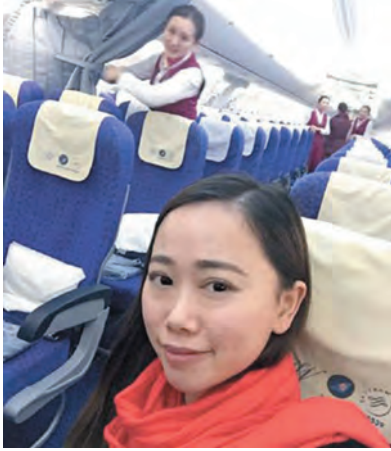

Gökbilimciler, şimdiye kadar bilinen en büyük güneş sistemini buldu. Bu sistemdeki yıldızın (güneşin) etrafındaki yörüngesini tamamlaması yaklaşık bir milyon yıl süren dev bir gezegen de yer alıyor. Bu gezegenin kütlesi, Jüpiter'inkinden 12 ila 15 kat daha büyük.

Yeni güneş sisteminin boyutları, daha önce bulunan gezegen-yıldız

eşleşmelerinden yaklaşık üç kat daha büyük. Yeni keşfedilen bu güneş sisteminin 10 ila 45 milyon yıl önce oluşmuş olabileceği yorumu yapılıyor.

9 Uçakta Tek Başına

Düşünün bir uçakta tek başinasınız, bacaklarınızı rahatça uzatıyorsunuz, size özel hizmet veriliyor ve ağlayan bebekler yok. Çin'de tatile çıkanlar, yaşanan yoğunluk nedeniyle uçakların kalkışlarındaki olası gecikmelere karşı daha erken saatlerdeki seferleri seçince, Çinli genç bir kadın uçakta adeta bir film yıldızı gibi ağırlandı. Uçakta kendisini tek başına bulan **Zhang** adlı genç kadın, yolculuğunu bol bol fotoğrafladı ve sosyal medyada paylaştı. Elbette, havayolu şirketinin tek yolcu ile uçuşması da ayrı bir takdiri hak ediyor.

10 Şeker Vergisi

İngiltere'de Ulusal Sağlık Sistemi,

ülkede artan obezite sorunuyla savaşmak amacıyla hastaneler ve sağlık merkezlerinde "**şeker vergisi**" uygulaması planlıyor. Yapılan açıklamada, aşırı şekerli içecek ve yiyeceklere yüzde 20 oranında vergi konulması düşünülüyor. Uygulama, 2020'ye kadar tüm sağlık tesislerinde hayata geçirilecek. İngiltere'de kötü beslenme alışkanlıkları, "hayat tarzına bağlı engellenebilir ölümler" kategorisinde sigarayı geçmiş durumda.

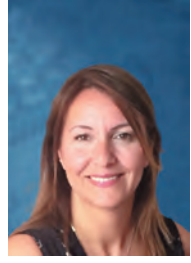
İnsanoğlu Kendine Zarar Veriyor

Ünlü fizikçi Profesör Stephen Hawking, insanların yarattığı tehlikelerin yine kendilerini tehdit ettiğini söyledi. Bu tehlikeler arasında nükleer savaş olasılığını, küresel ısınma ve genetik yapısı değiştirilen virüsler var. Bilim ve teknolojideki ilerlemenin, yolunda gitmeyebilecek gelişmelere neden olabileceğine dikkat çeken Hawking, yine de insanlığın bu tehlikeleri aşabileceği görüşünde: "Başka dünyalar üzerinde koloniler oluşturacağı varsayılırsa, insanlık var olmayı sürdürebilecek." •

sezinsan@butundunya.com.tr

Anne Babalarla Başbaşa

Melek Şirin Tolga

Hiç çocuğunuzun bu sözleri söylediğini duydunuz mu? Eminim duymuşsunuzdur... Hemen arkasından anlaşılmaz ve kabul edilemez bir davranış içine girdikleri olmuştur. Bir çok ailede bu sözler gergin bir ortam yaratır. Ebeveynlerin bu söze otomatik olarak ilk tepkisi; "Hayır değilsin!" olur.

Fakat ya yanıt "Haklısın ! Sen kendinin patronusun!" olsa... Boooooom! Çatışma yok... Ve müthiş bir öğrenme süreci!...

BEN
KENDİ KENDİMİN
PATRONUYUM!

Çocuklarımızın yüksek özgüvene sahip olmaları için ilk adım onlara kendi kendilerinin patronu olduklarını öğretmektir.

Tüm insanlar güçlü olmayı ve kontrolün kendilerinde olmasını isterler, hatta çocuklar bile. Özellikle çocuklar tüm yetkinin yetişkinlerin elinde olduğunu düşündükleri için kendilerini sıkça mağdur rolünde görürler. Aileleri onlara ne yapmaları gerektiğini söyler; öğretmenleri ne yapmaları gerektiğini söyler; koçları ne yapmaları gerektiğini söyler...

Çocuklarımızın yüksek özgüven ve özsaygıya sahip olmalarına yardımcı olmanın ilk adımı onlara kendi kendilerinin patronu olduklarını ve kendilerini güçlü görmelerini öğretmektir. Kendi kendinin patronu olmak ne demek? Mağdur Mahir'in hikayesine bakalım:

Mahir: "Öğretmenim çok ödev veriyor, yüzme antrenörü çok fazla antrenman yaptırıyor, annem babam sürekli benden bir şey yapmamı isti-

yor. Bu durumda olmaktan hiç hoşlanmıyorum. Herkes beni kızdırıyor!" diye şikayet etti. "Vay canına. Çok fazla insan seni kızdırıyor. Yani sen 'Mağdur Mahir' oldun" dedi Rehber

Öğretmeni. "Farkında mısın? Sen gücünü tamamen başkalarının eline bırakıyorsun ve bir mağdur gibi davranıyorsun. Bütün sorunlarının başkalarının hatası olduğunu düşünüyorsun. Herkesi sana bir şeyler yaptırma ve seni mutsuz etmekle suçluyorsun."

"Ama bu onların hatası" diye bağırdı Mağdur Mahir. "Onlar devamlı bana ne yapacağımı söyleyerek patronluk taşıyorlar."

"Ya sana güçlü olmanın sırrının başkalarını suçlamamak, bahaneler bulmamak olduğunu, bunun yerine hayatındaki her şey için tam sorumluluk almak olduğunu söyleseydim. Tam

sorumluluk aldığında, kendi hayatının lideri olursun. **Kendi kendinin patronu.** Sorumlu olmak demek, her anlamda kendi hayatının sahibi olmak demektir. Nasıl düşünüyorsun, nasıl hissediyorsun, olaylara nasıl karşılık veriyorsun, nasıl hareket ediyorsun. Kendi mutluluğunu, kendi neşeni, kendi başarını kendin yaratırsın! Bu gerçekten çok güçlü bir şey!” dedi Rehber Öğretmeni.

“Anlamıyorum. Ben sadece bir çocuğum. Nasıl bu kadar güce sahip olabilirim? Onlar benim patronum, ben değilim.” diye söylendi Mahir.

“Aaa” dedi Rehber Öğretmeni. “Bazen insanlar sorumluluklarını yapmak zorunda oldukları şeyler olarak görürler. Evet bazen yapmak istemediğimiz şeyleri yapmak zorunda kalırız, mesela bilgisayar oyununun ortasında sofrayı kurmak gibi; bununla beraber bu duruma nasıl karşılık vereceğimizi seçerek güçlü olabiliriz, yapmak istemediğimiz bir şey olsa bile. Sen kendi güçlü duruşunu koruduğunda, ‘**yapmak zorundayım**’ düşüncesi ile mağdur biri olmak yerine, ‘**yapıyorum**’ diyerek sorumlu biri olursun. Ve tam sorumluluk almak hayatta seni en çok özgürleştiren deneyimdir.”

“Hâlâ kafam karışık” dedi Mahir.

“Bir örnekle bakalım.” dedi Rehber Öğretmeni.

“Annen ve babanın sana yapmanı söylediği şeyi yapmak zorunda olduğunu söyledin, doğru mu? Peki, annenle babanın sana yapmanı söylediği şeyi yapmazsan ne olur?” diye sordu Rehber Öğretmen.

“Bana kızarlar ve başım belaya girer.” dedi Mahir. “Ve genellikle bu durum benim o şeyi yapmamla sonuçlanır.”

“Peki annenle babanın istediği şeyi yapmaya karar versen ne olur?” diye sordu Rehber Öğretmen.

“Yapılmış olur ve başım belaya girmez.” dedi Mahir.

“Hangisini tercih edersin, başının belaya girmesini mi, girmemesini mi?” diye sordu Rehber Öğretmen.

“Başımın belaya girmemesini tabii ki.”

“Eğer annenle babanın senden istediğini yapmayı seçersen, o zaman kontrol sende çünkü kararı sen verdin. Şikayet etmek ve direnmek yerine senden isteneni yapmayı seçtin. Bu seçiminin seni mağdur gibi hissettirmek

yerine seni güçlü kıldığını görebiliyor musun?”

“O zaman gerçekten kendi kendinin patronu olmak için ne yapabilirsin?” diye sordu

Rehber Öğretmen
“Sanırım bilgisayar oyununa başlamadan önce sofrayı kurabilirim.” dedi Mahir.

“Harika fikir!” dedi Rehber Öğretmen.

“Annenin söylemesine gerek kalmadan, işler tamamen senin kontrolünde olurdu!”

“Evet bu harika bir çözüm!” dedi Mahir.

Bu hikayeyi çocuğunuzla paylaşın. Size de bir kaç tavsiyemiz var:

1- Patron olmak kuralları yıkmak anlamına gelmez. Patron olmak için çocuklarınızın eylemlerini seçmeleri gerekir. Toplum kuralları, okul kuralları, aile kuralları gibi kurallar vardır ve bunlara uyulması gerekir. Eğer bu kurallarla aynı fikirde değillerse seçebilecekleri bir kaç olasılık vardır:

a- İlk olarak kendilerinin patronu olmayı seçebilirler ve kendi kurallarını koyabilirler. Bu onlara güçlü bir duruş içinde olma imkanı sağlar. Azarlanma, zorla bir şeyin yaptırılması veya ceza almak yerine, karar verme sorumluluğunu alıp mevcut kurallarla uyumlu olarak kendi kurallarını koymaları ve bu kurallara uymaları onları güçlü kılar.

b- İkinci olarak “patron”

Çocuklarınıza kurallara boyun eğmek veya isyan etmek yerine, farklı bir talepte bulunabileceklerini öğretin.

olabilirler ve kuralları yıkabilirler. Bu düşünce onları sorumlu tutar, çünkü patron olmak herhangi bir dış etkeni, arkadaş, anne, baba vs. suçlamaksızın yıktığın kuralların sorumluluğunu almaktır.

b- Üçüncü olarak

“patron” olabilirler ve farklı bir şey isteyebilirler. Bazen kurallar değiştirilebilir veya esnetilebilir. Çocuğunuz kurallara boyun eğmek veya isyan etmek yerine, farklı bir talepte bulunabileceklerini öğretin.

2- Patron olmak patronluk taslamak demek değildir. Patron olmak başkalarına karşı nasıl bir tutum içinde olacağını seçmektir. İletişim içinde oldukları kişilere saygılı ve nazik mi olacaklar, yoksa kaba ve saygısız bir davranış içinde mi olacaklar? Seçimleri diğer kişilerle nasıl bir ilişki içinde olacaklarını doğrudan etkiler.

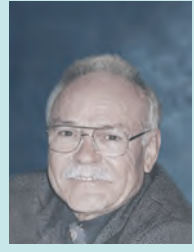
Çocuğunuz bir şey istediğinde ona ısrarcı ve talepkar olmak yerine kararlı bir biçimde ve nazikçe rica etmelerini öğretin. Bunu öğrendikleri zaman yaşamlarında kendilerini güçlü hissederler.

“Patron olmak hangi adımı atacağını seçmektir.”

O halde bir dahaki sefere oğlunuz veya kızınız “Ben kendi kendimin patronuyum” dediğinde onu şaşırtın ve “Evet sensin!” deyin. •

meleksirintolga@butundunya.com.tr

Yazar Dede ve Torunları
Muzaffer İzgü

Mavi Okul Önlüğü

"Ufff uff" dedi Ömer. Havaya baktı. Havada küçücük bir bulut bile yoktu. Geçen gün bir şemsiye bulmuştu. Çok sevinmişti.

A ma şemsiyeyi açıp başına tutunca bu kez arabasını çekememişti. bu araba onun herşeyiydi, eliydi, ayağıydı. Çünkü çöplerden ne bulursa bu arabanın içine koyuyordu. Kağıtlar, kartonlar, poşetler, teneke kutular, bunların hepsini arabasına dolduruyor, araba dolunca, babasının gösterdiği Bilal Amca'nın yolunu tutuyordu. Sonra babası da bulduklarını aynı yere getiriyordu...

Parayı hep babası alıyordu. Zaten yaşı küçüktü Ömer'in. Okula da gitmemişti.

Ah bu çöp bidonları, içinde neler vardı neler. Bazen yarısı boş bir defter buluyordu. Seviniyordu. Onu arabanın kocaman torbasındaki ayrı bir yere koyuyordu. O defter, Ömer'indi. Bazen de boyalı kalemler buluyordu, renk renk... Ama kimisi yarım, kimisi bitti bitecek. Olsun? Seviniyordu. Onları yine torbanın o gözüne koyuyordu. Ama en çok sulu boya bulunduğu günler seviniyordu. Sulu boya resim yapmayı çok seviyordu.

Hele bir kezinde sulu boyalarla birlikte, yarısı boş bir resim defteri bulmuştu. Acaba fırça da var mıydı? Çok karıştırdı çöpü. Cık. Yoktu. Olsun, akşam eve gittiğinde sulu boya

resimler yapardı. Çünkü evde fırçası vardı. Ama ne olur, çöpün bir yanında sıkışmış kalmış bir fırça olsaydı ya. Yorulmuştu. Dinlenmek için az sonra çeşmenin başında oturur, hem suyunu içer, hem yüzünü yıkar, hem de fırçasını suya batırır, bir resimcik oracıkta yapıverirdi. I-ıh bulamadı.

Ne sıcaktı bugün hava. Başında kocaman şapka, tişörtünün üç düğmesi de açık ama durmadan terliyordu. Her çeşmede elini yüzünü yıkıyor, kana kana su içiyordu. Hangi çeşmenin başına varsa orada bir yığın kuş görüyordu. Kuşlar da sıcakta rahatsız oluyorlar, yalaktan su içiyor, kanatlarını çırparak, başlarını suyun içine sokuyor, banyo yapıyorlardı.

Bugün biraz hızlı dolaşmıştı. Belki ondandı, kan ter içinde kalmıştı. Ama bakacağı çöp bidonu sayısı azalmıştı. Hergün aynı bidonları dolaşırdı. Bazen de sayardı,

“Otuz dört bidon oldu...”

“Otuz beş bidon oldu...”

Eve gidince başını musluğun altına tutacak, elini yüzünü, kollarını, ayaklarını, yıkayacak, sonra resim yapacaktı. Resim yapmayı çok seviyordu...

Üzerine tuttu... Tastamam kendine göre. Demek ki kendi yaşında bir çocuğun önlüğüydü elinde tuttuğu. Bilinçsiz, önlüğü göğsüne bastırdı. Kokladı. Hiç de kötü kokmuyordu. Belki de onu buraya koymadan önce yıkamışlardı. Öyle ya, “Gereksinmesi olan bir çocuğa götürsünler” demişlerdi.

Kim o çocuk? “Benim, benim!” Diye bağırırdı. Birden şaşkınlıkla elini ağzına götürdü. Sonra mırıldandı:

Birden seviverdi önlüğünü. Üzerine tuttu... Tastamam kendine göre. Demek ki kendi yaşında bir çocuğun önlüğüydü elinde tuttuğu.

Ah, bir okula gitseydi, mutlaka resimden çok iyi notlar alırdı. İcini çekti, arabasını çekmeye çalıştı. İki bidon kalmıştı. Onlara da baktıktan sonra dosdoğru Bilal Amca'ya gidecekti.

O da nesi? Aa!..

Son bidonun yanındaki askıya mavi bir giysi konmuştu. Giysilere de bakardı. Evdekilerin işine yarayacaksa, eve getirirdi. Annesi onu bir güzel yıkar, tertemiz giyilecek giysi olurdu.

Aaaaa... Bu bir önlük... Okumayı yazmayı bilmiyordu ama “Okul” yazısını biliyordu. Birçok okulun önünden geçtiği için okul yazını öğrenmişti. Önlüğün göğsünde okul yazıyordu. Acaba hangi okuldu?

Mavi... Gökyüzü gibi. Okul önlüğü... Ne güzel...

Birden seviverdi önlüğünü.

“Ben okula gitimiyorum ki...”

Olsun... Çok sevdi bu okul önlüğünü. Tekrar üzerine tuttu. “Ben yaştaymış bu çocuk, dedi. On bir yaşında...”

Torbanın gözünde her zaman taşıdığı tertemiz bir torba vardı. Çıkardı önlüğü onun içine koydu, arabanın

Torbanın gözünde her zaman taşıdığı tertemiz bir torba vardı.

sapına bağıladı... Nasıl olmuştu, yorgunluğu bir anda geçmişti. Güneş de o denli fazla yakmıyordu artık insanları... Hızlı hızlı çekti arabayı, karşıdan bağırdı:

“Bilal Amca”

Bilal Amca gülümsedi. “Erken geldin Ömer” dedi.

“Bütün bidonları dolaştım Bilal Amca...” Bilal Amca, naylonları, kağıtları, kartonları ayrı ayrı tarttı.

“Haydi, güle güle Ömer...” dedi.

Ömer arabayı dükkanın bir köşesine bıraktı, önlük torbasını aldı, neredeyse koşacaktı. Çok sevinçliydi. Artık kendinin de bir önlüğü vardı. Hem de rengi maviydi. Ömer artık okullu çocuk olmuştu. Koşarken birdenbire durdu, pofladı. “Ama ben okula gitmiyorum ki...” dedi. Ardından,

“Olsun” diye mırıldandı... Tele konmuş kuşa seslendi:

“Hey kuş, benim de önlüğüm var, ben de okul çocuğu oluyorum...”

Tekrar koşmaya başladı, bir köpekle karşılaştı, ona da aynı şeyleri söyledi.

“Hey köpek okulların açılmasına az kaldı, haberin var mı? Ben de bu yıl okullu çocuk oluyorum... Baaak...”

Önlüğü torbadan çıkardı, köpeğe gösterdi. Oh, annesi evde yoktu. O yıkık dökük evin çöpten bulunmuş kocaman çatlak bir aynası vardı. Hemen formayı sırtına geçirdi. Aynada kendisine baktı, gülümsedi. Bir ara parmak kaldırdı, “Öğretmenim...” dedi. Öğretmenim ben seni çok seviyorum!..”

Sonra kahkahalar attı... Ayna da ona güldü. •

muzafferizgu@butundunya.com.tr

Rakamlar

Öğretmen, ilkokula yeni başlayan miniklere sordu:

“Sayı saymayı bilen var mı?”

Hemen bir minik el kaldırdı, “Ben biliyorum öğretmenim. Babam bana öğretti” dedi.

Bundan oldukça hoşlanan öğretmen, öğrencisine sorusunu hemen sordu:

“Söyle bakalım, üçten sonra kaç gelir?” dedi. Minik öğrenci, hiç duraksamadan “Dört” diye yanıt verdi. Öğretmen, minik öğrencinin istekli oluşunu görünce, ona bir soru daha sormak istedi:

“Peki, altıdan sonra kaç gelir?” dedi. Minik öğrenci yine hiç düşünmeden “Yedi” dedi.

Bunun üzerine öğretmen “Çok iyi. Baban iyi bir öğretmenmiş. Peki, ondan sonra kaç gelir?” dedi bu kez de. Minik öğrenci, yanıtı bilmesinin gururuyla şöyle yanıt verdi: “Vale.” •

Aylin Abla'dan Ögütler
Aylin Yengin

Yumurta Kabuklarını Çöpe Atmadan Önce

**Bu Yazıyı
Okuyun!**

Eğer yumurtadan hoşlanıyorsanız, hafta boyunca bir sürü yumurta tüketiyor olmalısınız. Yumurtanın kullanım alanları sonsuzdur, harika bir omletten, ıslak keke kadar... Diğer yandan yumurta kabukları hemencecik çöpü boylar, tıpkı dünkü gazete misali.

Ve bu oldukça üzücü bir durumdur, çünkü yumurta kabuklarından yapabileceğiniz saymakla bitmez...

● **Cildi sıkılaştırıcı yüz maskesi**

Kabukları iyice temizleyip kurutun ve ince bir toz haline gelinceye kadar havanda ezin. Bu toz karışımın içine bir yumurta akı ilave edin ve elde ettiğiniz bu yapışkan sıvıyı yüzünüze uygulayıp kurumasını bekleyin. Kuruduktan sonra yüzünüzü yıkayın, cildinizdeki farkı fark edeceksiniz.

● **Giderlerinizi temizler**

Lavabo süzgecinizin içine bir miktar öğütülmüş yumurta kabuğu koymayı deneyin; parçalanıp borulardan aşağı doğru süzülürken, giderlerinizi ve borularınızı tertemiz yapacaktır.

● **Kahvenin acılığını alır**

Eğer kahveniz fazla acıysa, kahve filtrenizin içine temiz bir yumurta kabuğu koymayı deneyin. Yumurta kabuğunun içinde, kahvenin asit oranını düşürmeye yarayan kalsiyum karbonat vardır, bu şekilde kahveniz hem daha yumuşak içimli, hem de daha hafif olacaktır. Acı tadı nedeniyle içemediğiniz kahvenizi keyifle yudumlayabilirsiniz.

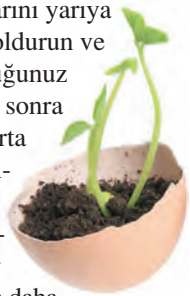
● **Kap kacaklarınızı pırlı pırlı yapar**

Ufak ufak öğütülmüş yumurta kabuklarını sabunlu su ile karıştırarak, tencere tavalarnızın ve farklı ebatlardaki kaplarınızın içlerini temizleyebilirsiniz. Tek yapmanız gereken karışımı, temizlenecek kaba boşaltıp iyice sallamak. Üstelik çevre dostu bir yöntem!

● **Filizlerin büyümesine yardımcı olur**

Yumurta kabuklarını yarıya kadar toprakla doldurun ve içine seçmiş olduğunuz tohumları serpin, sonra hepsini bir yumurta kartonunun içine dizin ve büyümelerini izleyin. Fideler hazır olduğunda, onlara daha geniş bir alan ve verimli bir toprak sağlamak üzere, yumurta kabuklarıyla birlikte bahçenize ekin.

● **Gübreyi pekiştirir**

Yumurta kabuğu gübreye kolayca karıştır ve karışıma gereken miktarda kalsiyumu sağlar. Daha da iyi bir sonuç için 5. maddedeki kahve telvesini karışıma ekleyebilirsiniz.

● Bahçenizi böcek ve salyangozdan korur

Böceklerin, salyangozların, hatta kurtların bitkilerinize zarar vermesini önlemek için, bahçenize

ögütülmüş yumurta kabuğu serpmeyi ihmal etmeyin.

● Zarından da faydalanın

Yumurtanın iç kabuğundaki zar da pekçok derde devadır:

- Sivilcelerinizin üzerine sürerseniz, iyileştirecektir.
- Parmağınıza batan kıymığı ya da ince cam parçasını bir cımbızla almıyorsanız eğer, parmağınızın üzerine bir parça zar yerleştirin; kurduğunda kıymığı da beraberinde götürecektir ve parmağınızdan kolayca çıkmasını sağlayacaktır.
- Aynı şekilde yumurta zarını siyah noktalarınızın üzerine uygulayabilirsiniz.
- Zarın ıslak tarafını yara ya da kesiklerin üzerine koyup, kurumasını bekleyin. Bu işlem kesğin daha hızlı iyileşmesini ve geride yara izi bırakmadan kapanmasını sağlar.
- Eğer yanlışlıkla parmağınızın kenarındaki şeytantişliği koparttıysanız, üzerine bir parça yumurta zarı koyup kurumasını bekleyin. Bu şekilde hem acınız dinecek, hem de yaranız hızlıca iyileşecektir.

● Tahriş olmuş cilde devadır

Bir bütün yumurta kabuğunu, elma sirkesinin içinde tamamen eriyene kadar (yaklaşık iki gün süreyle)

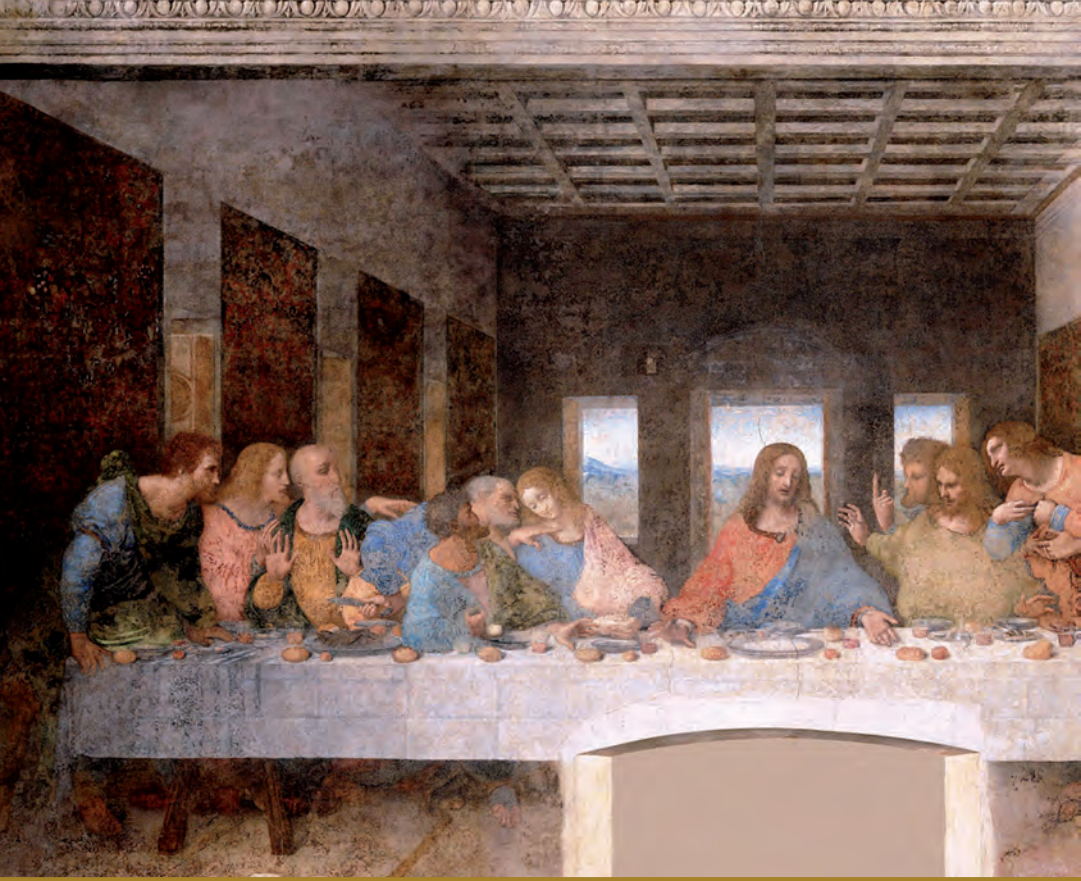
birakın ve ardından da, bu karışımı tahriş olmuş bölgeye uygulayın. Nasıl rahatlattığına inanamayacaksınız.

● Neşeli kalıplara dönüştürün

Yumurtanın içini bir çuvaldız ya da çivi yardımıyla boşaltın ve içi boşalan kabuğun içini erimiş çikolata ya da jöle ile doldurun. Bir süre buzdolabında beklettikten sonra, konuklarınıza dilerseniz kabuğunu soyarak, dilerseniz sürpriz yumurta gibi sunun.●

aylinyengin@butundunya.com.tr

Milano'nun Ölümsüz Hazinesi

LEONARDO DA VİNCİ'NİN SON YEMEK YAPITI

Yenilikçi ve orijinal
özellikleriyle
Batı sanatında
devrim yapan eser

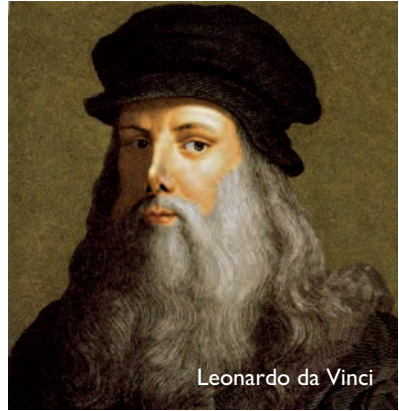
Yazan: HALUK ERDEMOL

Milano'daki Santa Maria delle Grazie Manastırın dünya kültürünün önemli ve özel bir yapıtına ev sahipliği yapmaktadır. Bu yapıt manastırın yemekhanesinin kuzey duvarını görkemli bir biçimde kaplayan ve İsa ile 12 havarisini bir yemek masasında betimleyen Leonardo da Vinci'nin 'Son Yemek' isimli duvar resmidir.

bir adet haline gelmişti. Bu resimler yemek için bir araya gelen din görevlilerinin resimlerin yarattığı ilahi birliktelik ve paylaşım havasını kendi yemekleri sırasında duyumsamalarını sağlıyordu. Son Yemek konusunu birçok sanatçı işlemiş olmasına karşın Da Vinci'nin yapıtı en başarılı ve en çok bilinen Son Yemek resmi olarak sanat tarihinde özel bir yere sahiptir.

İtalya'da rönesansın zirvede olmasına ve güzel sanatların ülkenin her yöresinde sanatçılar ve yapıtlar üretmesine karşın Leonardo da Vinci resim yapmayı uğraş alanının küçük bir parçası olarak görüyordu. Yerlisi olduğu Toscana'da yaratıcı dehasıyla ünlenmesini izleyen dönemde Dük'ün hizmetine girdiğinde askeri mühendis-

Leonardo da Vinci

İtalya'da zamanın en güçlü adamı Milano dükü Lodovico Sforza 1494 yılında manastırın yemekhanesini süsleme görevini verdiği için Da Vinci 42 yaşındaydı. Manastırın kilisesini kendi özel ibadet mekanı olarak seçen Dük, Dominiken rahipleri sık sık ziyaret ediyor ve 40m x 9m boyutlarındaki manastır yemekhanesindeki öğle yemeklerinde onların masasında oluyordu. Manastırların yemekhanelerini Son Yemek resimleriyle süslemek yüz yılı aşkın süredir

lik, hidrolik gereçler uzmanlığı ve müzisyen nitelikleri öne çıkıyordu. Askeri kuşatmalar için yeni buluşlar veya kanal ve köprüler için planlar yapmadığı zamanlarda da matematik, anatomi ve botanik çalışmaları yapıyor, kuşların nasıl uçtuklarını inceliyordu. Çağdaşlarının çoğu için

o bir sihirbazdı. Resim yapmaya el attığında ise diğer uğraşları baskın çıkıyor, başladığı resimlere uzun sürelerle ara vermekte sakınca görmüyordu.

1495-1499 yılları arasında yapılan Son Yemek duvar resmi Hristiyan Yeni Ahit şeriatını oluşturan İncil'in dört kitabının hepsinde sözü geçen ilahi bir toplantıyı konu edinmekte, Leonardo'nun yorumuyla bir renk çümbüşü içinde 460 x 880 cm boyutlarındaki bir duvarı kaplamaktadır.

“Biliyorum, içinizden biri gün doğmadan bana ihanet edecek.”

Söz konusu ilahi toplantı İsrailoğullarının Mısır'daki kölelik ortamından kurtularak kutsal topraklara yaptıkları göçü (Exodus) kutlayan Bahar Bayramı'nın geleneksel yemeğidir. 33 yaşındaki İsa bayram haftasının başında Kudüs'e gelmiş ve kendisini yıllarca bekledikleri Mesih olarak karşılayanlar arasında dolaştıktan

sonra hafta sonunda havarileriyle yemek masasında bir araya gelmiştir. Bu onların son yemeği olacaktır, çünkü ertesi gün İsa yerel yüksek mahkemede yargılanacak ve musevi din adamlarının sözlerine kapılan Roma'lı yönetici Pilatus'un onayıyla çarmıha gerilecektir.

Son Yemek duvar resminde İsa sağında ve solunda üçlü gruplar halinde yer alan 12 havarisyle birlikte bir yemek masasında görülmektedir. Elleri ekmek ve şaraba uzanmış olan İsa havarilerine ekmek sunarken *“Bu benim bedenim,”* şarap sunarken *“Bu benim kanım, yiyiniz, içiniz ve beni hatırlayınız,”* diyerek ikramda bulunduktan sonra ortalığı sessizliğe boğan o sözleri söylemiştir az önce: *“Biliyorum, içinizden biri gün doğmadan bana ihanet edecek.”* Resim o anda bu öngörü karşısında oluşan gerilim dolu ortamı, havarilerin düştüğü ruh hallerini, şaşkınlık, endişe, korku, öfke ve tepkilerini farklı biçimlerde, kişilerin yaş ve kişiliklerine göre işleyerek betimlemektedir.

Havarilerin birbirlerine ve İsa'ya karşı takındıkları tavırların akıcılığı, dörtgen boşluklar içinde üçlü gruplar oluşturan havarilerin el ve yüz hareketlerinin karşılıklı tepkimelerle hem birbirleri arasında diyalog oluşturması hem de İsa'nın yer aldığı üçgen boşluğa doğru yönelmesiyle oluşan perspektif düzen zamanın resim sanatında büyük bir aşama ve yenilik olarak görülmüştür. İsa figürünün üçgen bir boşluk içinde yer alması Hristiyanlıktaki Kutsal Üçlü (Teslis) inancını

temsil ettiği şekilde yorumlanmaktadır. Soldan dördüncü figürün temsil ettiği hain Judas'ın yüzünün karanlık bırakılması onu diğerlerinden ayırmakta, dışlamaktadır. Judas'ın sağ elinin kavradığı torbada ihanetinin karşılığında almış olduğu otuz gümüş para bulunmaktadır.

İsa'nın ayaklarının olması gereken bölümdeki boşluk talihsiz bir olayla ilgilidir. Fransız istilasının sırasında duvarda açılan bir kapı o bölümün yitmesine neden olmuştur.

Da Vinci'nin Son Yemek resmi üzerinde çalışmaya başlamadan önce aynı konuyu işleyen bazı duvar resimlerini incelediği kuşkusuzdur. Bu resimlerde betimlenen 13 kişinin birbirleri arasında ilişki kurulmamış olduğunu ve bunların o ilahi birlikteliğin ruhunu yansıtmayan bağımsız figürlerden oluştuğunu gözlemleyen Da Vinci üç yıl süren çalışmasının öncesinde karakter incelemesi üzerinde önemle durmuş ve atölyesine gelen insanları, onların yüz ifadelerini, el hareketlerini, giysilerini incelemiş, sayfalarca çizim yapmış ve resminde yapmak istediğini yavaş yavaş belleğinde oluşturmuştur. Havarilerin nasıl hareket edeceklerini, el ve yüz ifadelerini, birbirlerine karşı takınacakları tavırları ayrıntılı biçimde Defterler'ine not etmesi bu ön çalışmaya ne denli önem verdiğini göstermektedir. Leonardo kişileri sadece duruşlarıyla çizmekle yetinmek istemiyordu. Bir notunda şöyle demektedir: *“İyi bir resim iki şeyi yansıtmalıdır: Kişiyi ve içinde bulunduğu ruh*

halini. Birincisi kolaydır, ikincisi ise zor. Ruh hali yüz ve el hareketleriyle ifade edilmelidir.”

Bu yoğun ve zorlu araştırmalar sonunda Da Vinci'nin ortaya koyduğu, yemekhane duvarının dokuz metrelik alanını her biri iki metreye yakın 13 insan figürüyle kaplayan ve içeriğinin yansıttığı ilahi hava kadar bu büyüklüğüyle de derin bir etki bırakan yapıt yenilikçi ve orijinal özellikleriyle Batı sanatında devrim yapmıştır.

“İyi bir resim iki şeyi yansıtmalıdır: Kişiyi ve içinde bulunduğu ruh halini. Birincisi kolaydır, ikincisi ise zor.”

Anıları ve öyküleri Shakespeare'in oyunlarına esin veren ve resmin yapılışı sırasında manastırda öğrenim gören yazar Matteo Bandello yazılarında şöyle demektedir: *“Leonardo'yu resminin başında, iskelesinde izliyorum. Fırçalarını bırakmadan sabahtan akşama dek aç karnına çalışıyor, arada birkaç gün eline fırça almadığı da oluyor, fakat her gün resmin karşısına geçip saatlerce yaptıklarına bakıp duruyor.”*

Bandello'nun amcası, manastırın baş rahibi Vincenzo kesintili ve yavaş çalıştığı için önce uyardığı Leonardo'yu Dük'e şikayet etmiş, Leonardo da bazı sanatçıların az çalıştıkları halde en güzel yapıtları verebildiği konusun-

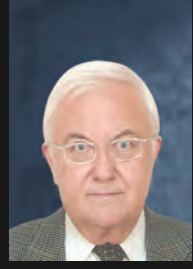
da Dük'e açıklama yaptıktan sonra başrahip Leonardo'yu rahatsız etmekten vazgeçmişti.

Ne yazık ki bu ölümsüz yapıtını kısmen ölümlü yapan da bizzat Leonardo'nun kendisi olmuştur. Uyguladığı yöntem resmin dayanıklı olmasını engellemiş, bu yüzden İkinci Dünya Savaşı sırasında Milano'ya atılan bombaların resme veremediği hasarı bizzat kendi tercihi vermiştir. Bu tercih duvar resimleri için zamanın yaygın yöntemi olan 'fresk' boyama tekniğinde yaptığı değişiklikle ilgilidir. Söz konusu teknikte ıslak astar üzerinde sulu boyayla resim yapılırdı. Astarın emdiği boya astar kuruduktan sonra duvarın bir parçası olur ve resim bozulmadan yıllarca dayanırdı. Doğal olarak ıslak astar kurumadan işini bitirmesi için ressam hızlı çalışmak zorundaydı. Fakat Leonardo daha zengin bir paletle yavaş çalışmak istediğinden ıslak astar kullanmamış, tahta veya tual üzerinde çalışıyormuş gibi kuru zemin üzerinde yapmıştı resmini. Nemsiz ortamda bu teknik dayanıklı kalabilirdi, fakat Milano'nun yağışlı havası nedeniyle duvarın kuru kalmasına olanak bulunmadığından duvarda nem yoğunlaştığında boya katmanlarının altındaki sıvanın yapısı bozulmuş ve boyalar pul pul dökülmüştür. Resmin tamamlanmasının üzerinden yirmi yıl geçmeden ziyaretçilerin bu durumu gözlemledikleri bazı kaynaklarda yer aldığına göre sorunun Leonardo daha sağken başlamış olduğu anlaşılmaktadır. Bu talihsizlik sonucu resmin aslında yer alan birçok ayrıntının yitip gitmiş olduğu

yapıtın kopyalarıyla yapılan karşılaştırmalardan kolayca görülmektedir. Buna ek olarak zaman içinde resmi kurtarmaya kalkışan şarlatanların ne idüğü belirsiz çareleri, üstüste sürülen yeni boya, vernik, zank ve yağ katmanları yitip ayrıntıların çoğalmasına neden olmuştur. Ağustos 1945'teki hava bombardımanında Manastır ağır hasar gördüğü halde alınan önlemler sonucu yapıt kum torbaları ile desteklenen tahta panellerle korunarak kurtarılmıştır. Savaşın bitimini izleyen aylarda resmin temizlenmesine başlanmıştır.

O dönemde temizleme ekibinin başkanı olan ressam Mauro Pelliccioli'nin verdiği bilgiye göre bizzat Leonardo'nun fırçasından çıkan boya katmanlarına ulaşmak için yer yer yedi kat yabancı boya ve diğer katman kalıntılarının temizlenmesi gerekmiştir. İşlem sona erdiğinde resmin aslındaki birçok ayrıntı, örneğin İsa'nın giysisinin kıvılcık tonları ile arka plandaki nehrin maviliği Da Vinci'nin paletinden dökülen güzellikleri açığa çıkarmıştır. Temizleme işi sürerken mekânı kuru tutmak için gerekli önlemler alınmıştır. Bu ilk temizlik ve kurtarma çalışmasını günümüze dek diğer çalışmalar izlemiştir.

Bugün resmin karşısında duran bir ziyaretçi Leonardo'nun elinden çıkan yapıtın sadece hayaletini görsen bile yapıtın solgun güzelliği bütün görkemiyle zamana, doğanın ve insanın vermiş olduğu hasarlara karşın büyüleyici etkisini kuşaktan kuşağa aktarmayı sürdürmektedir. •

Kahraman Herakles

(Herkül)

“HERKÜL GİBİ GÜÇLÜ” deyişine isim babalığı yapan antikitenin bu büyük kahramanı asırlar boyu insanlığı etkilemiş, sadece antik Yunan’ın değil, benzerleriyle çağdaş uygarlıkların söylencelerini de enine boyuna doldurmuş, adına sayısız öyküler düzülmüş, sanat yapıtlarına konu olmuş, insanın direnme ve savaşım gücünün yanı sıra insana özgü trajik nitelikleri de simgeleyen bir karakterdir.

Öncelikle bir yarı-tanrıdır Herakles, çünkü babası Zeus'tur. Kahraman olmak yazgısında vardır, çünkü o, Zeus'un kendi gücünden bir yansımayı insan ırkına armağan etmekle övüldüğü bir oğuldur.

Herakles'in doğumunu ve yaşam çizgisini etkileyen olayları, özellikle adıyla özdeşleşen 12 zorlu görevi ve nedenlerini anlamak için anne tarafından soyunu da bilmek gerekiyor.

HERAKLES KAHRAMAN

Perseus'un soyundan geliyordu, Perseus da Zeus'un oğluydu. (bkz: Danae ve Leda, BD.2013 /5)

Belki de Zeus Herakles'i doğuracak kadının Perseus soyundan gelecek ikinci bir kahramanın annesi olmasına özen göstermiş, böylece oğulun

Pieter van der Werff (1665-1722)

atasından daha üstün olması gerektiği ilkesini pekiştirmek istemişti.

Söz konusu kadın Perseus ile Andromeda'nın (bkz. BD. 2013/6) torunlarından biri olan Alkmene idi. Alkmene amcaoğlu Amphitryon ile evliydi. Kocasını savaş nedeniyle evinden uzaktayken Zeus onun kimliğine bürünerek yaklaşmıştı Alkmene'ye. Zeus'un ilgi duyduğu ölümlü kadınların karşısına değişik biçimlerde çıktığını biliyoruz. Avrupa'ya bir boğa, Danae'ye altın yağmuru, Leda'ya kuğu, İo'ya bulut biçiminde yaklaşmıştı. (Bkz.BD.2012/12; 2013/5; 2015/3)

BU KEZ FARKLI BİR YOL izleyerek sıradan bir koca olmuş ve güneş tanrı Helios'a gönderdiği buyruk sonucu Alkmene ile geçirdiği gecenin üç gece gibi geçmesini sağlamıştı. Alkmene'yi gerçek kocası olduğuna inandırmak için de savaştan yeni dönmüş gibi başından geçen olayları anlatarak süslemişti o gecenin uzun saatlerini. Gerçek Amphitryon'un evine dönmesi üzerine aynı sahneler tekrarlandığında

Pietro Benvenuti (1769-1844)

karı koca bu işte tanrısal bir gücün rol oynadığını anlamışlardı. Bu gücün kimliğini anlamak zor değildi onlar için.

de pekiştirdi bu sözü. Bu adayın Alcmene'nin bebeği olacağından emin olan Zeus yemin etmekten çekinmemiştir. Hera hemen doğum tanrıçası

İlithia'yı güdümüne alarak iki doğumun zamanlamasını değiştirdi. Birini çabuklaştırıp diğerini geciktirdi ve sonunda Herakles'in daha geç doğmasını, böylece daha erken doğan diğer bebek Eurystheus'un kraliyet zincirinde Herakles'e yani kuzenine üstün olmasını sağladı. Hera'nın bu oyunu sonucunda büyüyünce Miken kralı olacak olan Eurystheus konumuna dayanarak Herakles'e baskın çıkmak uğru-

Nicolas Poussin (1594-1665)

Annibale Carracci (1560-1609)

na ona sıkıntılı günler geçirecek, Hera da yaptıklarıyla yetinmeyerek Zeus'un ihanetinin öcünü almak için Herakles'in yaşamı boyunca onun üzerinden ayırmayacaktı kem gözünü.

HERAKLES YALNIZ GELMEDİ

dünyaya. Bir de üvey ikizi olmuştu: İphikles. Onun babası Amphitryon'du. Zeus'un hışmından çekinen Amphitryon diğer bebeği dışlamamış, hatta kendi babasının ismi olan Alcaios'un adını vermişti ona. Bir anlatıma göre Herakles adı daha sonra verilmişti bebeğe. Bu işte Hermes de rol oynamıştı. Zeus'un haberciliğini yapan Hermes onun emri üzerine bebeği Olympos'a götürmüş ve Zeus uyumakta olan Hera'nın göğsüne bırakmıştı onu. Zeus'un amacı hem Hera'nın öfkesini yatıştırmak hem de bebeğe kahramanlık yolunu açacak gücü aşılarmaktı. Hera olanca gücüyle süt emerken canını yakan, tanımadığı bu gülbüz bebeği iterek zorla göğsünden uzaklaştırmış, fakat bebeğin emdiği süt kendisine insanüstü güçleri

sağlayacak göksel besini almasına yetmişti. Bundan ötürü Hera'nın Görkemi anlamına gelen Herakles adını uygun görmüşlerdi bebeğe. (Yunanca 'kleos': görkem.) Hera'nın bebeği göğsünden ittiği sırada sıçrayan süt damlları Yun. 'Galaksias Kyklos' dan (sütsü çember) Batı dillerine

geçerek 'Sütsü Yol' (Lat. Via lactea; Fr.Voie lactée; İng. Milky way diye anılan yıldız kümesinin (galaksisinin) söylencesel kaynağı oldu. Biz 'Saman-yolu' diyoruz.

Herakles'i kral olma hakkından yoksun bıraktığı için Hera'ya bu yolla karşılık vermişti Zeus. Bu olayın Hera'nın hışmını yatıştırmadığı, aksine oyuna getirildiği için daha da öfkeliendirdiği anlaşılıyor. Çünkü ikizler daha yaşlarını doldurmadan onlar uyurken odalarına zehirli iki yılan gönderdi Hera. Gök renkli pullarla bezeli iki yılanın hedefi kuşkusuz Herakles'ti. İphikles korkup ağlamaya başlarken Herakles yılanları iki eliyle sıkıp boğdu, sonra da oyuncak gibi gülerken oynadı onlarla. Bu görünüme tanık olan Amphitryon kendi oğlunun İphikles olduğunu daha iyi anlayarak bebek Herakles'i tanrısal bir emanet gibi el üstünde tuttu ve Zeus'un gazabını üzerine çekmemek için elinden gelen özeni gösterdi. Hocalar tuttu ve her soylu gencin alması gereken eğitimi almasını sağladı. Zamanın geleceğine göre lir çalmasını da öğrendi

HERAKLAS SİLAH KULLANMAYI ve çobanlık yapmayı da. İyiyi kötüden ayırma sınavını da geçti. Kırsalda, bir kavşakta karşısına çıkan ve kendisini hoş ve rahat bir yaşama götürecek yolla çetin, fakat zaferlerle dolu onurlu bir yaşama ulaştıracak yol arasında seçim yapmasını isteyen simgesel iki dişil varlıktan ikincisinin gösterdiği yolu seçti. Thebai kentini haraca bağlayan düşmanlardan kurtarması üzerine kral Creon kızı Megara ile evlendirdi onu. Üç oğlu oldu. Fakat Hera'nın gazabı peşini bırakmıyordu. Hera'nın neden olduğu delilik bunalımı sonucu karısını ve çocuklarını düşman gibi görerek öldürdü onları. Yaptığının ayırdaya vardığında günahından arınmak ve yaşamının geri kalan yıllarında izleyeceği yolu danışmak için Delphoi'deki bilicilere başvurdu. Biliciler Apollo'nun rahipleri idi, ama Hera'nın sözünden çıkamazlardı. Onun buyruğu üzerine Herakles'e kuzeni Eurystheus'a gitmesini, onun emrine girmesini, o ne derse yapması gerektiğini, yaşamındaki günahlardan arınarak doğru yolu ancak ondan sonra bulabileceğini, belki de kendisine ölümsüzlük yolunun açılacağını söylediler. Çaresiz, Herakles kuzeninin sarayına doğru yola çıktı. Yanında bir can yoldaşı vardı. Üvey kardeşi İphikles'in oğlu İolaos. Kullandıkları tek atlı savaş arabasını o sürüyordu. Miken krallığının Tirynis kentine varıp Eurystheus'un karşısına çıktığında Herakles kendisinden bir gün önce doğmakla elde ettiği krallık tahtında oturan kuzeninin buyuracağı 12 zorlu görevle

baş etmek zorunda kalacaktı. Gerçi Herakles Zeus'un oğluydu, yarı-tanrıydı, ama yeryüzünde insanların kuralları geçerliydi ve bunların arasında bir krala boyun eğmek de vardı.

Herakles'in ismi ve yaşamıyla özdeşleşen bu görevleri ve sonuçlarını gelecek sayımıza bırakıyoruz.

Bu bölümü yansıtan sanat yapıtları arasından yaptığımız seçkide giriş sayfamızda yer alan yontu Roma

Tintoretto (1518-1594)

imparatoru Commodus'u simgesel aslan postu ve sopasıyla Herakles (antik Roma'da Hercules) kılığında canlandırıyor. Diğer yontu bebek Herakles'i yılanlardan birini boğarken betimliyor. Her iki yontu da MS. 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihleniyor. Resimler ise yine bebek Herakles'in yılanlarla boğuşmasını ve genç Herakles'in doğru yolu seçimini konu ediniyor. Tintoretto ile Rubens'in tablolarının ortak adı 'Samanyolu'nun kaynağı.' •

halukerdemol@butundunya.com.tr

Bir kaşık yoğurtla kanser teşhis edilebilir mi?

Massachusetts Institute of Technology (MIT)'den Profesör Sangeeta Bhatia, bunun için çalışıyor...

Kalın bağırsakta görülen kanserlerin (kolektoral kanser) teşhisi için günümüzde kolonoskopi ve MR yöntemleri kullanılıyor. Ancak bir kaşık yoğurt da, bu yöntemlerin arasına katılabilir. Kanser hücrelerinin teşhisi için, vücuda sentetik moleküller verilmesi ve bu moleküllerin idrar yoluyla dışarı atılarak idrar testi uygulanmasına dayalı bir yöntem zaten uygulanıyordu. Fakat Bhatia, hastaların bu moleküller yerine, değiştirilmiş bir bakteri içeren yoğurdu yutmalarına dayalı yeni bir yöntem geliştirdi. Diğer yöntemde, idrar analizi yapabilmek için laboratuvar ekipmanları

gerekiyordu. Bhatia'nın yönteminde ise, gebelik testlerine benzeyen bir kağıt kullanılması yeterli oluyor. Ve yoğurt-idrar testi ikilisinin, kanserin erken teşhisinde ucuz ve etkili bir yol olması bekleniyor. Bhatia, klinik çalışmalar başarılı olursa, bunun tanı yöntemlerini değiştirebileceğini düşünüyor.

Özel ekipmanlara ihtiyaç duyulmayan bu yöntem ile, özellikle gelişmekte olan ülkelerde, pahalı yöntemlere ulaşamayan hastalara büyük yarar sağlayacağı tahmin ediliyor.

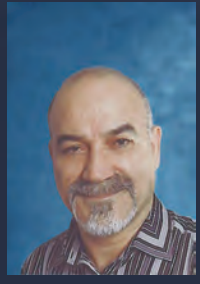
Amerikan Kanser Derneği'ne göre erken teşhis, kolektoral kanserli hastaların yüzde 40'ının yaşam süresini artırabilir. bir kaşık yoğurt ve kolonoskopi seçenekleri sunulsa, hangisini seçerdiniz? •

Gönderi: Y. EREN GÜNEY

Prof. Bhatia

İnsanlar Yaşadıkça
Mehmet Ünver

PALANDÖKEN'E KİŞİSEL KATKILARIM

İlk kez seksenli yılların ortasında gitmiştim Palandöken Kayak Merkezi'ne. Dağda özel sektöre ait küçük bir otel vardı o zamanlar. Telesiyej ve T-Bar gibi kayakçıların pistlere çıkmak için kullandığı mekanik tesisler ise henüz özel sektöre geçmemişti ve çok yetersizdiler.

Kayakçıların zirveye çıkmasını sağlayan ana telesiyej tek sandalyeli ve çok eskiydi. İki de bir arızalanıyordu. Bazen bir kez piste çıkmak için en az bir saat beklediğimiz oluyordu. Özellikle tatil ve bayram günlerinde bu beklemler dayanılmaz bir hâl alıyor, arada sırayı ihlal edenler oluyordu. Ciddi arıza durumlarındaysa diğer kayakçılar gibi ben de büyük bir düş kırıklığı yaşıyordum. Çünkü piste çıkamadığımız için kayamıyor, bu durumda da şehir merkezindeki otelde pineklemekten başka bir şey yapamıyorduk. Oysa Türkiye'nin en uzun ve en

heyecan verici kayak pistleri Palandöken'deydi. Hele üç bin metre yüksekliğindeki Ejder Zirvesinden inilen kuzey pistinde kaymanın zevkine doyumuyordu. Türkiye'nin tek Alp disiplini pistiydi. Sırf o zevki yaşamak için İstanbul'dan yollara düşüp Erzurum'a gitmişken, telesiyej düzgün çalışmadığı için bu piste ulaşamamak çok moral bozucu oluyordu.

O günlerde arızalanan, ya da uzunca bir süre sıra beklememiz gereken telesiyejlerle ilgili sorunları aşmak için Türk zekasıyla çeşitli çözümler üretmeye çalışıyorduk. Bir seferinde birkaç kayakçı birleşip bir keçi patika-

sından tepedeki pistlere çıkabilmek için köhne bir arazi cipi kiralamıştık. Bir başka seferindeyse bir köylünün traktörünü kullanarak pistlere ulaşmak için aynı patikayı o traktörün römorkunda gidip geldik gün boyu. Ne demişler? Demokrasilerde çareler tükenmez. Sen kalk, kayak yapmak için İstanbul'dan, Erzurum'a git, ama mekanik tesis arızası nedeniyle otelde pinekle. Kim razı olur buna. Biz de kendi çözümümüzü üretip o muhteşem pistlerde kaymanın sağlayacağı adrenalinden mahrum kalmamak için bu yöntemlere sıkı sık başvurmuştuk.

80'li yıllarda Palandöken

Sonuç olarak, o yıllarda tesisler yetersiz de olsa her seferinde kış sporlarına doymuş olarak dönmüştüm Palandöken'den.

O yıllarda bile, tüm zorluklara karşın Palandöken'in kış sporları için olağanüstü güzellikte bir yer olduğu hemen anlaşılıyordu. Aylarca kar eksik olmayan uzun pistleri ve ülkemizin bir başka ucunda kayak yapma zevki insanı heyecanlandırıyor.

Seksenli yıllarda birkaç kez gidip geldikten sonra Palandöken için yapılacak en büyük iyiliğin o bölgeye özel sektörün tesisler yapması için davet edilmesi olduğunu anladım. Elbette bunun için devlet desteği de gerekecekti. Çünkü özel sektörün kayak merkezinde oteller ve mekanik tesisler

açması ülkemizin doğusunu da kalındırarak, yeni bir ekonomi yaratacaktı. Aksi takdirde o günlerin kısıtlı devlet olanaklarıyla daha öteye gide-

Palandöken şimdilerde yalnızca ülkemizdeki kayakçıların değil, komşu ülkelerdeki kayakseverlerin de tercih ettiği pistlere ve tesislere sahip bir yer.

fotoğrafları yollayarak bölgedeki kış sporları potansiyeline dikkat çekmek istedim. Bir süre sonra yanıt alabildiklerimden randevular isteyerek ilgili

kişilerle birebir görüştüm. Yanıt alamadıkları-maysa bıktırana kadar tekrar tekrar başvurularla bulundum. O süreçte Palandöken'e kayağa gitmeyi de hiç ihmal etmedim. Bana göre gerçek kayak heyecanı Palandöken'in kuzeyin-

Günümüzde Palandöken

mez, uzaklarda küçük ve olanakları sınırlı bir tesis olarak kalırdı.

Bu düşünceyle harekete geçtim: Palandöken'in özel sektöre açılması ve bölgenin kalkınması için kişisel çabalara giriştim. Devlet Planlamaya, Bakanlıklara ve özel sektörde kış turizminden büyük cirolar yapan seyahat firmalarına yazılar yazdım. Onlara Palandöken'de çaktığım

deki meşhur Ejder Zirvesi'nden inerken yaşıyordum.

Aradan yıllar geçti. Yapılan yatırımlar sonucu Palandöken önemli ve en iyi donanımlı uluslararası kış sporları merkezlerinden biri durumuna geldi. Şimdilerde yalnızca ülkemizdeki kayakçıların değil, komşu ülkelerdeki kayakseverlerin de tercih ettiği pistlere ve tesislere sahip bir yer. Bölgenin önemini fark eden özel

sektöre ait firmalar, geçtiğimiz yıllarda orada hızla oteller ve mekanik tesisler inşa ettiler. Heyecan dolu kayak pistlerini eskisinden çok daha güzel bir hale getirdiler. Şimdilerde kayak merkezinde çok sayıda modern telesiyej olduğu için artık öyle arızalar, uzun uzun sıra beklemeler yaşanmıyor. Çünkü başta kayakçıları Ejder Zirvesine taşıyan gondol olmak üzere çok sayıda telesiyej, T-Bar var kayakçıları o pistlere ulaştırabilmek için. Günümüzde, Palandöken'de kış sporlarını seven bir insanı fazlasıyla tatmin edebilecek bir ortam var çok şükür. Elbette bu yeni haliyle de keyfini yaşadım Palandöken'in ve her seferinde de tüm kurtlarımı dökmüş olarak ve çok mutlu döndüm oradan. Bildiğiniz gibi yakın geçmişte Uluslararası Üniversitelerarası Kış Oyunları da orada düzenlendi ve gelecekte yenileri de düzenlenecek.

Şimdi geriye dönüp seksenli

yılların Erzurum'uyla, bugünü kıyaslarsak, kısa sürede kaydedilen inanılmaz gelişmeler olduğunu görüyorum.

Örneğin, o zamanlar Erzurum'da kayıtlı ticari taksilerin sayısı bir elin parmaklarını geçmezdi. Şimdi binleri buldu. Otel yatırımcıları da bu pastadan pay kapmak için harekete geçmekte hiç gecikmediler. Şehir merkezinin, kayak merkezine çok yakın olması sayesinde Erzurum caddelerinde pek çok yeni otel boy göstermeye başladı. Benim gibi sayısız kayakçı bu yakınlık sayesinde kent merkezindeki iki ya da üç yıldızlı, ucuz ama temiz otellerde kalabiliyorlar artık. Peki, bu durumda kaymaya nasıl gidiyorsunuz diye soracak olursanız, hemen yanıtlayayım:

Palandöken'in tüm pistlerine ulaşmanızı sağlayan modern gondolun sıfır noktası şehir merkezine sadece üç kilometre uzaktadır. Erzurum'a

gittiğim zamanlar şehirdeki otellerde kalıp her sabah binanın önünde bekleyen taksilerden biriyle ya da evvelce anlaştığım bir taksile, gondolun sıfır noktasına gidip pistlere ulaşmak üzere hiç sıra beklemeden gelen gondollarından birine biniyorum. Elbette kayak kıyafetlerimi ve kayak ayakkabılarımı giymiş olarak biniyorum taksiye.

Palandöken Kış Sporları Merkezi'nin son yıllardaki modern dönüşümü Erzurum ekonomisine de doğrudan büyük bir katkıda bulunuyor.

Erzurumlular, sokaklarda kayak kıyafetleri hatta kayak ayakkabılarıyla dolaşan, o şekilde taksi bekleyen, kafelere ve mağazalara öyle giren kayak severlere çoktan alışmış durumdadır. Çünkü kış sporları için gelenler kentlerine büyük bir ekonomi sağlıyor. Uzun kış sezonu boyunca oteller, kafeler, lokantalar, marketler, hediyelik eşya satan butikler, spor malzemesi satan mağazalar ve kentin tarihi bölgeleri dolup dolup boşalıyor.

Palandöken'e ilk kez gidişimin üzerinden neredeyse otuz yıl geçmiş. O zamanlar Erzurum'da böylesi bir canlılık yoktu. Geçen yıllar içinde yaşanan gelişmelerde kişisel çabalarım, özel sektöre ve bakanlıklara

ısrarla yazdığım dilekçelerin, bilgi mektuplarının ve açtığım telefonların bir katkısı olduysa ne mutlu bana.

Bugün Erzurum Atatürk Üniversitesinden çok sayıda öğrenciyi Palandöken pistlerinde kayarken görmek insanı mutlu ediyor. Umarım bu kış sporları merkezimiz daha da gelişir, bölgedeki tüm gençler ve kayak severler için her zaman öncelikli tercih edilen bir yer olur. •

mehmetunver@butundunya.com.tr

Matematik Finali

4 üniversite öğrencisi, uyanamadıkları için matematik finaline geç kırılırlar ve okula gidince hocalarına arabalarının lastiğinin patladığını söylerler... Hoca önce inanmaz ama öğrencilerinin yalvarmalarına dayanamayarak, 3 gün sonra yeniden sınav yapacağını söyler. Sınav gününde hoca, 4 öğrenciyi boş salonun ayrı ayrı köşelerine oturtur. Sınav sistemi şöyledir: 100 üzerinden 50 puan alan sınavı geçebilir... Ön sayfada 10'ar puanlık 4 basit matematik sorusu vardır... Öğrenciler bunları kolayca çözerler. Arka sayfada ise 60 puanlık bir soru vardır: "Hangi lastik patladı?"

BİR FİNCAN KAHVE İÇİN

Derleyen: ALİ NALÇACI

■ **FELSEFE PROFESÖRÜ** sınıfta, masaya büyükçe bir kavanoz koydu ve içini tenis toplarıyla doldurdu. Öğrencilere kavanozun dolup dolmadığını sordu. Öğrenciler kavanozun dolduğunu söylediler. Profesör bu kez, çakıl taşlarını kavanoza döktü. Taşlar, tenis toplarının aralarındaki boşlukları doldurdu. Profesör, kavanozun dolup dolmadığını bir kez daha sordu. Öğrenciler yine dolduğunu söylediler. Profesör, bir kutunun içindeki kumları kavanoza boşalttı. Kum tanecikleri, taşların aralarındaki boşlukları doldurdu. Profesör, aynı soruyu bir kez daha sordu öğrencilere. Onlar da yine kavanozun dolduğunu söylediler. Profesör masanın altından aldığı iki fincan kahveyi kavanoza boşalttı. Kahve de kendine yer buldu ve kalan boşlukları doldurdu. Öğrenciler, bu gösteriyi alkışlarla karşıladılar.

■ **PROFESÖR** *“Bu küçücük gösteriyle size, yaşamınızı simgelemeye çalıştım. Bu tenis topları yaşamınızdaki önemli değerler olan aileniz, çocuklarınız, sağlığınız, arkadaşlarınız gibi sizin için önemli olan değerlerdir. Bu önemli değerler hep kalacak ve yaşamınızı doldurmayı hep sürdürecektir. Çakıl taşları daha az önemli olan, işiniz, eviniz, arabanızdır. Kum ise, olsa da olur, olmasa da olur değerlerinizdir.”*

Bu açıkladan sonra profesör, sıralamanın nedenlerini de açıkladı:

“Kavanoza önce kum doldurursanız, çakıl taşlarına ve özellikle de tenis toplarına yeterli yer kalmaz” dedi. “Aynı olay, yaşamınızda da geçerlidir. Dikkatinizi mutluluğunuz için önemli olan konulara çevirin. Çocuklarınızla oynayın, sağlığınıza özen gösterin, ailenizi zaman ayırın evinizin. Önce tenis toplarınızı yerleştirin kavanozunuza. Önceliklerinizi sıralamayı iyi bilin. Gerisi zaten hep kumdur.”

■ **BİR ÖĞRENCİ** söz istedi:

“Peki, o iki fincan kahve nedir, hocam?” dedi.

Profesör öğrencisine önce teşekkür ederek sorusunu yanıtladı:

“Yaşamınız ne denli yoğun, ne denli dolu olursa olsun” dedi. “Ne yapın, yapın, dostlarınızla içeceğiniz bir fincan kahve için yine de zaman bulun...”•

Gözle Gönül Arası
Mehmet Uhri

Poyraz Başlayınca

Divriği yakınlarına gideceğimizi duyan bir yakınım yüksek tansiyon hastası annesi için Zara yakınlarındaki tuzlaya uğrayıp kaya tuzu almamız için ricacı olmasa ne oradan yolumuzu geçirecek ne de tuzun insana bu denli benzer olduğundan haberimiz olacaktı.

Hayli ıssız dağ başı gibi bir yerde

yol kenarında geniş bir alanda tuzlu suyun buharlaştırılmasıyla doğal tuz üretilen görece basit bir işletmeydi. Elde ettikleri tuzu boyut ve saflığına göre elekten geçirip ayırıyor, torbalara dolduruyorlardı.

Patronları yaşlıca bir beyefendiydi ve çalışanların ondan hayli çekindikleri anlaşılıyordu.

Yığılı duran birkaç farklı kalitedeki tuzu değil iri taneli kristal tuz istediğimizi söyleyince patron devreye girip yanındaki çalışana “depoda yok, imalat alanına bir bakın. Az da olsa başlamış olabilir ne varsa alıp gelin” diye talimat verdi.

Tuzların gelmesini beklerken patrondan işletmenin hikâyesini dinledik. Eski terk edilmiş tuzlayı faaliyete geçirebilmek ve devletten işletme ruhsatı alabilmek için çok

haberlerini gösterdi. Arkadaşım yıllık üretim miktarını az bulup kapasiteyi arttırmak için neden çabalamadığını sorunca bizimkinin yüzünde alaycı bir gülümseme belirdi.

“Görüntüde fabrikaya benzesek de tuzu tarlada yetiştiriyoruz. Burada her şey doğanın kontrolindedir. Yıllık üretim iklime ve suya bağlıdır. Bak bu yıl yaz geç geldi hava kurumadı, üretim düştü. Geçen yıl ise herkes kuraklıktan yakınırken burada üretim patlamıştı. Yer altından gelen sıcak

”
Yer altından gelen sıcak su, yolda tuzlu kayaları eritip şu dağın eteğinden yeryüzüne çıkar. Suya yol verip yayar kurutur suyunu uçurup tuzunu alırız.

uğraştığını, kimsenin talip olmadığı bu dağ başında işletme açma çabasını akıl karı bulmamış olmalılar ki kırk türlü güvenlik soruşturmasından sonra hatırlı birilerinin araya girmesiyle açabildiğini anlattı. 15 yıldır faaliyet göstermesine karşın devletin gözünün hep üstünde olduğundan yakındı. Üretilen tuzun fazla sodyum içermemesi ve mineral karışımdan oluşması nedeniyle tansiyon hastaları tarafından ilgi gördüğünden söz edip bu konuda Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nin yaptığı çalışmalarını içeren gazete

su, yolda tuzlu kayaları eritip şu dağın eteğinden yeryüzüne çıkar. Suya yol verip yayar kurutur suyunu uçurup tuzunu alırız. Bakınca kolay görünür.”
“Zor mu?”

“Havalar kuru ve güneşli gittiğinde işler yolundadır. Arada yağmur atıştırıp kuruttuklarını ıslatsa da idare ederiz. Sonbahar yağmurları başlamadan kurutabildiğimiz kadarıyla seneyi geçiririz. Tuzunu kurutabilmişsen sırtın yere gelmez. Tuzu kuru olmak deyimi de buradan gelir. Buradan bakınca gökte beliren her bulut sıkıntı

kaynağıdır. Çiftçi yağmur dilerken ben yağmasın isterim. Kuraklık olup bağı bahçe sulanmazsa millette para olmaz. Bu kez de malın elinde kalır, satamaz beklersin. Yani burada her şeyi doğa belirler. Biz ona uyarız.”

“Peki ya bu bize vereceğin kristal tuz ne oluyor. Diğerlerinden farklı mı?”

“O tuz için poyraz gerekiyor. Bu sene yaz geç geldi muhtemelen geç gidecek. Sonbahar gecikti ve poyraz başlamadı. O yüzden elimde istediğiniz tuzdan az miktarda var. Diğerlerinden farklı ise yine doğanın hikmetine bağlı.”

“Nasıl yani poyraz esince tuz farklı mı oluyor?”

“Olmaz mı? Tuz insan gibidir. Doğduğunda kaynağın suyu gibi safıya yaşadıkça oradan buradan sürtünür kirlenir, tuza pasa bulanır. Zamanı dolup geçip gittikten sonra geriye kalan ise bu tuz gibi hakkında konuşulan ve geride bıraktıklarıdır. Kristal tuz için sabır gerekir diğerleri toza kire bulanmış bir şeyler bırakırken sabırla poyrazı bekleyip kurumayı erteleriz. Sonbahara doğru Poyraz sert esip suları dalgalandırır, kristaller irileşir sertleşir. Su tümüyle çekildiğinde buzlu cam gibi iri ve saf parçalar bırakır. Dedim ya insana benzer. Her insan ölünce iyi adam olur ama bazıları saf ve temiz haliyle bıraktıklarıyla, kalitesiyle anılır.”

Bu arada beklediğimiz tuzlar gelmiş tartılıp torbalara konuyordu.

Gerçekten de diğer tuzlar kirli beyaz görünürken bunlar hafif mavimsi buzlu cam parçalarını andırıyordu.

“Peki ya poyraz hiç olmazsa? O zaman ne oluyor?”

“O zaman kaliteli kristal tuz çıkmıyor. Çıkan da kavruk oluyor. Tuz insana benziyor işte. Ortalık dalgalanmaz veya çalkantı olmasına izin vermezlerse insanlar da öylece boynu bükük oturuyor geriye bıraktıkları da zayıf ve kavruk oluyor. Toplum dedi-

ğin arada dalgalanacak ki içinden kaya gibi sert duru ve biçimli insanlar çıksın. Ama bırakmıyorlar. Poyraza tahammül etmeyip sanki herkesin geride pek bir şey bırakmadan sabun köpüğü gibi olmasını istiyorlar. Sonra o vıcık vıcık insanlardan yakınıp duruyorlar. Nasıl olsun ki?”

Öfkelenmişti. Paketlemeyi yapan çalışanına acele etmesini söylerken biraz da öfkesini dışa vuruyordu. Paketler hazırlanıp taşınabilir bir koli yapmamıza da yardımcı oldular.

Yükümüzü alıp selamlaştık.

Ayırılmadan “Peki ya sizden geriye hangi çeşit tuz kalacak?” diye biraz da çekinerek soru yönelttim. Kısa bir sessizlik oldu. Bizimki çalışanlarına baktı. Onlar da gelecek yanıtı merak etmiş gibiydi. “İşinize bakın” diyerek onları sertçe azarladı. Sonra bana döndü “Toplum öyle kirlendi ki, bence kimseden temiz hiç

bir şey kalmayacak, kalana da kimse elini sürmek istemeyecek. Şu dağ başında tarlada tuz yetiştirdiğim için bile bana kuşkuyla bakıyorlar. Benden geriye kala kala o kuşku kalacak. Yanarım ben buna yanarım. Tuzunuz kararında olsun, hadi gidin artık” dedi. Yola çıkmamızı bile beklemeden arkasını dönüp imalat yapılan binaya doğru yürüyüp uzaklaştı. •

mehmetuhri@butundunya.com.tr

Uzakdoğu'nun bir şehrinde bir çocuk küçük yaşlarda bir trafik kazası geçirir ve sol kolunu kaybeder. İyi bir judo ustası olmak isteyen çocuğun sol kolunu kaybetmesiyle tüm hayalleri de yıkıldı. Bu hayali de yıkılan çocuğunun büyük bir bunalıma girdiğini gören babası, Japonya'nın ünlü bir Judo ustasına gidip yapılacak bir şeyin olup olmadığını sordu...

Hoca : "Getir çocuğu, bir bakalım" dedi. Ertesi gün baba-oğul hocanın yanına gittiler. Hoca çocuğu süzdü ve, "Tamam" dedi. "Yann eşyalarını getir, çalışmalara başlıyoruz."

Ertesi gün çocuk geldiğinde hocası ona bir hareket gösterdi ve bu hareketi çalış dedi. Çocuk bir hafta aynı hareketi çalıştı. Sonra hocasının yanına gitti.

"Bu hareketi öğrendim başka hareket göstermeyecek misiniz hocam ?" diye sordu.

Çocuk aylar boyu hep aynı hareketi tekrarlardı ve hocasına her sorduğunda aynı yanıtı aldı:

"Sen aynı hareketi çalış oğlum. Zamanı

**Tek Kollu
Judocunun
Öyküsü**

gelince yeni harekete geçeriz..."

2 yıl ,3 yıl, 5 yıl derken çocuk judodaki 10. yılını doldurdu. Birgün hocası yanına geldi "Hazır ol!" dedi. "Seni ülkenin en büyük tumuvasına yazdırdım. Yann maça çıkacaksın!"...

Genç delikanlı şaşırıldı. Tumuvada hiçbir şansının olmayacağını düşündü ama hocasına saygısından ses çıkarmadı.

Tumuvanın ilk günü delikanlı ilk müsabakasına çıktı. Rakibine bildiği tek hareketi yaptı ve kazandı. Derken... İkinci ve üçüncü maç... Çeyrek, yan final ve final...

Finalde delikanlının karşısına ülkenin son on yılın yenilmez şampiyonu çıktı. Önce çok korktu ama gene bildiği hareketi yaparak son rakibini de yendi ve şampiyon oldu. Sevinçle hocasının yanına koştu ve sordu "Hocam nasıl, sadece bir hareket ve tek kolla şampiyon oldum"

Hocası çocuğa baktı ve dedi ki, "Senin yaptığın hareket judodaki en zor hareketlerden biridir. Onun için de rakibin kendini savunması için senin sol kolunu tutması gerekir..."

MART AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

Satranç Çözümleri

KURGUMAT: U.Sayman-
B.Miloşeski 2# 1.Ad1!!
(Tehdit:2.Ac3#) 1...Kxd1
2.e4+# , 1...Vxd1 2.c4+#

OYUN SONU: Cheron, 1952
1.h6 Ad6 2.h7 Af7+ 3.Şe7 Ah8
4.Şf6 +-, 1-0

"Bilginizi Denetleyin"

1-(a) Louvre

2-(c) Niş

3-(b) Aziz Nesin

4-(d) Burjuva

5-(a) Metrdotel

6-(c) Totaliter yönetim

7-(d) Hacerü-l Esved

8-(d) Malta humması

9-(a) Masat

10-(c) Gretuar

11-(b) Kozmopolitizm

YANITLAR

1-(b) Nüfus	9-(b) Küçültülmüş
2-(a) İç etek	10-(b) Eğlence yeri
3-(d) Tarama kumaş	11-(c) İlgileşim
4-(b) Hareket, geliş-geliş	12-(c) Görevdeşlik
5-(c) Önemsiz, değersiz	13-(c) Konak
6-(b) Takma	14-(d) İyimser
7-(d) Etkisizleştirilmiş	15-(a) Mini gösterici
8-(d) Bilgi çarpıtma	

Kare Bulmaca

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
1	G	Ü	N	G	Ö	R	D	İ	L	M	E	N			M	E
2	A	R	A	S		A	İ	N	E		K	A	H	İ	N	
3	Z	E	R		D	L	A	P	S	E	K	İ			İ	
4	İ	M		K	R	E	M		İ	T		A	L	A	K	
5	A		İ	R	A		E	K	S	E	N		K	R		
6	Y	E	S	E	M	E	K		T	N		N	A	A	T	
7	H	M		S	M	A	T		G	E	O	M	E	T	R	İ
8	A	R	A	L		İ	R	İ	S		İ	R		A	R	
9	N	A	R	İ	N		E	R		S		İ	F	T	A	
10		H	A	N	A	K		İ	L	E	N	M	E		T	
11	T		B		T	U	R	F	A	N	D	A		İ		
12	A	B	A	N	O	Z		T		A		N	E	M	A	
13	K	E	N	E		İ	M	Z	A		A		L	A	K	
14	O	R		S	E	N		E	Z	İ	Y	E	T		R	
15	R	A	M	İ		E	T	N	A		A	R	İ	F	E	
16	A	T	A	M	A		C	M	S							
17	D		L	İ	M	A		E		A						
18	İ	F	A		E	L	E	M	E	K						
19		İ	M	A	L	E		E	L	A						
20	İ	L	A	H	E		K	L	O	R						
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Zeynep Kaya, İstanbul

Azra Şimşir, Balıkesir

Bera Bertuğ Canöz, Ankara

Ece Şahin, Aydın

Berrak Hazırol, İzmir

Ege Koç, Ankara

Eylül Ece Nar, Rize

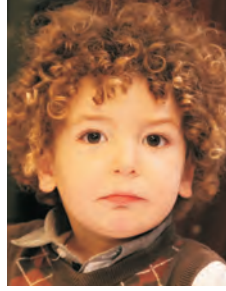
Lorolai Değer, New Orleans

Mehmet Reşat Koçyiğit,
İstanbul

Melek Naz Boğar, *Tekirdağ*

Kemal Babalık, *İstanbul*

Osman Cohen, *İstanbul*

Pelin Özkurnaz, *İstanbul*

İlike Hızal, *Tekirdağ*

Öykü Çankaya, *Ankara*

Aslıhan Bindal, *Adana*

Nazlı Sarnav, *İstanbul*

Seyfettin Erdem, *Mersin*

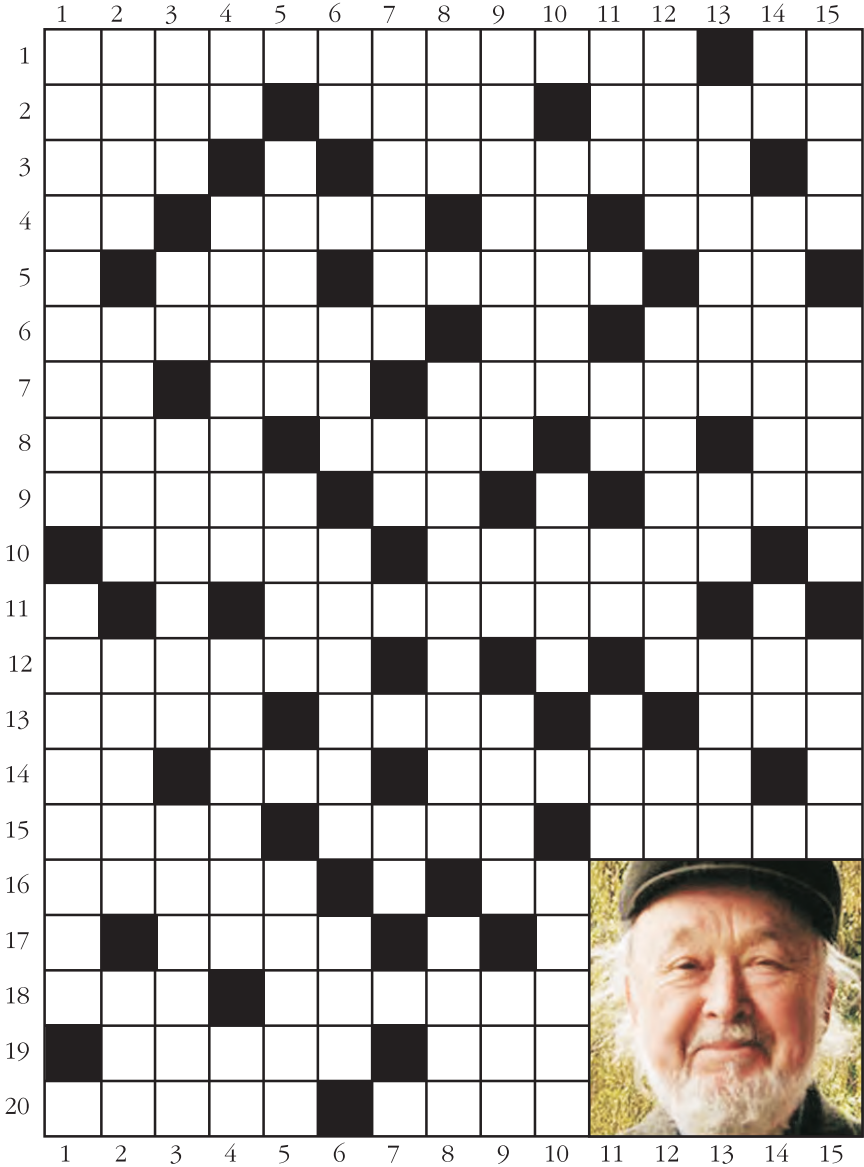
Can Baysar, *Ankara*

Emirhan Yönet, *İstanbul*

Bartu Balcı, *İstanbul*

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1-2012 yılında yitirdiğimiz, fotoğrafta g6r6l6n oyun yazarımız. Kuzu sesi. 2-Doğu Anadolu'da bir ırnak.- Eski dilde ayna.- Doğu6st6 yollardan gizli, bilinmeyen Şeyleri, geleceği bilme savında bulunan kimse. 3-Altın.- Çanakkale'nin bir ilçesi. 4-İŞaret.- Tene yumuŐaklık vermek için s6r6len koyu kıvamlı madde.- K6pek.- Kur'anda bir sure. 5-BađıŐ yapma, iyilikte bulunma.- Bir cismin, çevresinde d6nd6đ6 doğru.- Kriptonun simgesi. 6-Gaziantep'te bulunan bir açık hava m6zesi.- Tunus'un plaka iŐareti.- Bir Şeyin niteliklerini 6vme. 7-Hektometrenin kısa yazılıŐı.- Donuk renkli.- Nokta, izgi, aı, y6zey ve cisimlerin birbirleriyle ilişkilerini, 6l6mlerini, 6zelliklerini inceleyen matematik dalı. 8-Asya'da bir g6l.- G6z6n renkli b6l6m6.- İridiyumun simgesi.- G6zel sanat. 9-İnce yapılı.- R6tbesiz asker.- Fetva verme işi. 10-Ardahan'ın bir ilçesi.- Ah etme. 11-Mevsimin başında ilk yetişen meyve, sebze. 12-Sert ve siyah renkli bir ağaç.- B6y6me, oğalma. 13-Koyun, k6pek, at gibi hayvanların veya insanların derisinde asalak olarak yaşayan bir zararlı.- Bir kimsenin, bir yazının altına bu yazıyı yazdığını veya onayladığını belirtmek için her zaman aynı biçimde yazdığını ad veya iŐareten.- Sel6loz esterlerinin 6z6tilerinin genel adı. 14-M6stahkem yer.- İkinici tekil Őahıs.- Cefa ektirme. 15-İstanbul'un bir semti.- Sicilya'da bulunan bir yanardağ.- Bayramlardan bir 6nceki g6n. 16-Tayin etme.- Merkezi sinir sistemini etkileyen bir hastalık. 17-G6ney Amerika'da bir başkent. 18-Yapma, etme.- Elekten geçirmek. 19-Kısa okunması gereken heceyi 6l6ye uydurmak için uzun okuma.- Bir g6z rengi. 20-Tanrıça.- Normal sıcaklıkta gaz durumunda bulunan, içme ve atık suların dezenfeksiyon iŐlemlerinde kullanılan halojen grubundan bir element.

YUKARIDAN AŞAğIYA: 1- 'Ahmet'(Genellikle Kayseri y6resine 6zđ6 t6rk6leri derlemiŐ olan 6nl6 halk m6ziği sanatçımız). Gana'da bir liman kenti. 2-Faiz.- Erzurum'lu (Yoh Yoh adlı yapıtından da tanıdığımız halk ozanımız).- Bir kandil adı.- İri c6sseli bir hayvan. 3- çok taneli bir meyve.-Duman lekesi.- T6rk m6sikisinde bir makam.- Samanla karışık tahıl. 4-Bir spor kul6b6m6z6 simgeleyen harfler.- Moskova'da bulunan 6nl6 saray.- 14. y6zyılda yaşamış olan 6nl6 divan Őairi.- Beddua. 5-Tiyatro oyunu, piyes.- T6rkiye'nin de 6ye olduğu askeri bir kuruluş.- İŞçi. 6-Arjantin'in plaka imi.- Hitit.- Gemilerde yemek piŐirilen yer.- çok sevilen bir İngiliz birası. 7- Dilimlemek anlamında bir s6zc6k.- Bir nota.- T6rkiye Cumhuriyeti'ni simgeleyen harfler. 8-Kap-Kacak, tencere gibi l6zumlu ev eŐyası.-'Asım Bey (Klasik T6rk m6ziği alđılarından ney'in g6n6m6zde unutulmuş bir cinsi olan girift adlı alđının son icracısı olan bestekarımız).- GerçekleŐmesi uzun zaman alan istek. 9-Akvaryumda yetiŐtirilen bir s6s balığı.- Lantanın simgesi.- Ulu, y6ce.- Satrançta bir sınıflandırma tekniği. 10-S6ylenen s6zleri s6ylendiği kadar çabuk yazmaya elverişli, kısa ve yalın iŐaretlere oluşan yazı y6ntemi.- 6vg6, 6vme.- Bazı hayvanların, 6zellikle atların alınlarında bulunan beyaz leke. 11-B6y6k, yetişkin.- Bir nota.- Neodimin simgesi.- Avuç içi. 12-DiŐi deve.-'..... K6ksal' (YeŐilamin merhum karakter oyuncusu).- R6tbesiz asker. 13-YaradılıŐ, huy 6zelliği.- Demirin simgesi.- KardeŐ eŐlerinden her birinin 6tekine g6re adı. 14-Bir nota.- Ağrı ilinin eski adı.- Dolayısı ile anlatma. 15-Kedi, k6pek yavrusu.- Bir tiyatro oyununda oyuncuların bir defada s6ylediği parça.- Yabancı bir alan 6l6s6 birimi.

filizoskay@butundunya.com.tr

Satranç

Mustafa Yıldız

TÜRKİYE KUPASI

Burak Fırat – Fatih Çelikel, Türkiye Kupası, 3.1. Manavgat, 2016
Kendi taşları tarafından kuşatılan siyah şah, havasızlıktan boğulmak üzere!

21.Kg6! 383 yarışmacının katıldığı 11 turluk Türkiye Kupası'nı 9 puanla ve averajla kazanan IM Burak Fırat, rakip piyonların koruduğu karelere basarak sıkışık konumdaki şahın yanına kadar ağır aletleriyle sokuluyor. Kale alınmaz. (21...fxg6 22.hxg6+#) **21...Kc8** Beyaz, şahına yer açıyor ama beklemediği bir darbe ile yıkılıyor. **22.Vxh6+ !! Fxh6 23.Kxh6+** Siyah terk etti. Çünkü, beyaz, 3 hamlede mat eder: (23...Şg6 veya 23...Şg7 24.Kg1+ Şf8 25.Kxh8 Ag8 26.Kgxg8+#) 1-0

Ali Ammar Camcı – GM Kıvanç Haznedaroğlu, Türkiye Kupası 7.5. Manavgat, 2016

Beyaz, bir fil önde ama konumu çok nazik, görünen yollar dikenli. Belki, 40.Fxe7! ile fazla materyali iade edip konumu sağlamlaştırarak beraberlikle yetinmek gerekir ama böyle durumlarda insanın hırsını zapt etmesi zor. Beyaz da o tehlikeli yollardan birini seçiyor: **40.Kxf4? Vh7+ 41.Şg3 Kg5** ve beyaz vezir düşer. (41.Vh4? de kötü 41...Kh5 yine düşer, vezir.) **42.Kd4+ Şe8 43.Vxg5 fxe5** Bundan sonrası GM Haznedaroğlu için sadece teknik işidir. **44.Fc1 Vc2 45.Fe3** (45.Fxg5? Vc3+ ve kale kazanır.) **45... Vxa2 46.Fxg5 Vb3+ 47.Şh4 Vb2 48.Kg4 a5 49.Şh3 Ve5 50.g3 Vf5 51.Fc1? Vf1+** Beyaz terk etti. 0-1

Esat Bağlan – Ege Köksal, Türkiye Kupası, 11.4. Manavgat, 2016

Zayıf c3 piyonundan kurtulmak düşüncesindeki beyazlar, sonradan baskı kurarak karşılığını almak umuduyla o piyonu sürmeye karar veriyor.

38.c4 bxc4 39.Kc1 İşte baskı kuruldu ama şah kanadından yapılan karşı saldırı beyazın planını bozuyor. **39...f5!** Vezir kanadındaki piyon

savaşına şah kanadı piyonları da katılıyor. **40.f3 fxe4 41.fxe4 Kb6!** Açık dikeye gelen kale, a2 piyonuna göz diken ürkünç bir silaha dönüşüyor. **42. Ke2 c3 43. Kec2 Kb2 44.Şf1 Kxc2** Az taş, az hesap. **45.Kxc2 Af3** At da olay yerine koşuyor. **46.Fb7** Etkisiz bir saldırı. **46...Kc7 47.Fxa6 Ad2+ 48.Şg2 Axe4 49. Fd3 Ad6 50.a4 e4 51.Fe2 Af5!** Çatal tehdidi. **52.Şf2 Ad4 53.Kc1 c2** Bu piyonun yükselişini engelleyemeyeceğini anlayan beyaz, oyunu terk etti. 0-1

Samsun'da yeni bir spor oyunu doğdu: **FUTRANÇ**

Samsun GSİM ve OMÜ Vakfı'nın projelendirdiği futbolda satranç sloganlı FUTRANÇ, farklı tarzı ile herkesin dikkatini çekti. Bu yeni spor dalının isim babası satranççıların yakından tanıdığı, Süha Tekeli. Futbol ile satrancın ortak yanlarını içeren bir

gösteri projesi olan futranç, uzunluğu 45, genişliği 25 metre olan alanda altışar kişilik takımlarla oynanıyor. Satranç, futbol alanının yanına konan satranç tahtasında oynanıyor. Satranç hamleleri sporcuların sırt numarasına göre yapılıyor. Hamlesini yapan oyuncu, satranç saatine basıp futbol alanına dönüyor. Oyun sonunda satrancı kazanan takım, 2 gol atmış sayılıyor. Beraberlik durumunda altın gol, eşitlik bozulmazsa penaltı uygulamasına geçiliyor.

KURGUMAT

U.Sayman- B.Miloşeski
(Phenix 256)

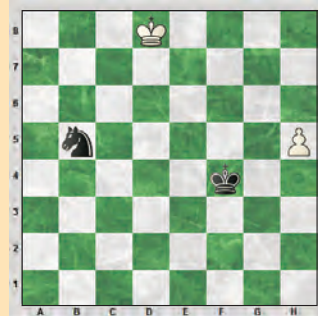

2 #

myildiz@butundunya.com.tr

OYUN SONU

Cheron, 1952

Beyaz kazanır

Çözümler 151. sayfadadır.

Bize Gönderilen Kitaplardan

Yeni Türkiye'nin Doğuşu

Cumhuriyetin Kuruluş Hikayesi

Osman Selim Kocahanoğlu

Temel Yayınları

Batının hasta adam ilan edip Trablusgarp (1911) Balkan Savaşı (1912-1913) ve Birinci Dünya Harbi (1914-18) felaketleri ardından ölüm döşeğine soktuğu “yedi iklimli yedi medeniyetli Anadolu coğrafyasında, 600 yıllık bir imparatorluğun küllerinden doğan Türkiye Cumhuriyetinin kurtuluş/kuruluş hikayesi. Bugüne kadar göz ardı edilen ya da dillendirilmeyen konular... “Kuvayı Milliye kalpaklı devrimcilerle, ileriye geride arayan medrese öğretisinin devrimleri paranteze alma niyetlerinin ideolojik ve stratejik derinliği”; “Hem modernist hem muhafazakar; geleneğin bazan millî ucuna bazan dinî ucuna sarılan, laiklikle sorunlu milliyetçiliğin paradoksları”; “Millî Mücadelenin ön saflarından gelip pişman olmuş gibi gerilere düşen sırdaş ve yoldaşların hikayesi”; “Selanikli Mustafa'ya

Hilafet rüşveti öneren hocalar”; “iflas etmiş öğretmenlere yeni bir yol, yeni bir felsefe bulamayan sosyalist ve liberal entellerin, kronikleşmiş Cumhuriyet nefretleri”; “bir yanda etno-kültürel kimlik travmasına bir yanda aşiret bilincine sürüklenen yapıların yanlış cumhuriyet(!) sendromu”; “olayları ve zamanı bütünüyle kuşatan, gecesi ve gündüzü olmadan bazan cephelerde bazan kürsülerde, herkesi ve her projeyi yöneten, annesinin değil de tarihin kucağına doğmuş, sanki onun memelerini emmiş, oyun kurucu bir siyaset dehası”; “Saltanatla cumhuriyetin, ileri ile gerinin, aydınlık ile karanlığın, medrese ile modernitenin, millet ile ümmetin, demokrasi ile teokrasinin bitmeyen kavgası”; “medrese gericiliğinin ‘iki ayaş’ küfür hamlesi”(…) bulacaksınız” bu kitapta.

Meslekler Tarihi

Zeki Tez

İnkılap Kitabevi

Mesleklerin ortaya çıkışı, insan-oğlunun küçük topluluklar halinde yaşamaya başladığı günlerden bu yana giderek kalabalıklaşan toplumların oluşumundaki temel taşlardan birini oluşturur. Mesleklerin kökeni tanrılara dek uzanır, efsanelere göre insanoğlu-

na meslekleri öğrenenler de tanrılar olmuştur. Mezopotamyalılardan Çinlilere, Mısırlılardan Yunanlara uzanan her coğrafya, mesleklerin gelişimine büyük katkılarda bulundu. Kumaşı boyamaktan deriyi tabaklamaya, kumdan cam üretmeye dek pek çok alanda sayısız teknik keşfedildi... Meslekler Tarihi 'nde binlerce yıllık uygarlığımızı yaratan mesleklerin ortaya çıkışı anlatılıyor. Bunların bir bölümü zaman içinde yok olup giderken bir bölümü de günün ihtiyaçlarına göre değişerek farklılaştı. Demircilerden lakecilere, saç pudrası yapımcılarından meddahlara, sabun pişiricilerden tel çekenlere, arayıcılardan mühürcülere dek uzanan uçsuz bucaksız bir meslekler çeşitlenmesi, hem Batı hem de Doğu dünyasında onları yaratan esnaf birlikleri ve loncalar unutulmaksızın bir bir önünüze seriliyor...

Musa ve Akhenaton

Ahmed Osman

Omega Yayınları

Mısrıbilimci Ahmed Osman otuz yaşında terk etmek zorunda kaldığı ülkesi ile olan bağlarını

koparmadığı gibi Mısır'ın gizlenen, yok edilmeye çalışılan tarihinin bağlarını bağlamayı sürdürüyor. John Haymen'in "Moses and Nefertiti" adlı filmine esin kaynağı olan "Musa ve Akhenaton" adlı kitabı sonunda Türkçe yayınlandı. "Mısır'dan çıkış zamanında, Mısır'ın Gizli Tarihi, Mısır'ın Kafir Kral'ı İbranilerin Peygamberine nasıl dönüştü?" alt başlığını taşıyan kitap Mısır tarihinin perdelerini aralamakla kalmıyor, "Tek Tanrılı Dinler Tarihi"ni de sarsıyor. Çünkü Museviliğin ilk tek tanrılı din olmadığını somut belgelerle kanıtıyor. Ahmed Osman, laf olsun diye "Mısır'ın ünlü "Kâfir Kral"ı Akhenaton'un Musa Peygamberin ta kendisidir..." demiyor. Kutsal Kitap'taki bir metni okurken birden kazılarda ortaya çıkarılan Mısır yazıtlarında geçenler çağrışınca Yusuf ile Yuya'nın aynı kişi olabileceği bağlantısını kuruyor. 15 yıl boyunca neden bunu fark edemediğini kendi kendine soran Ahmet Osman Batı'nın Mısır tarihini nasıl saman altı ettiğini ortaya koyuyor. "Musa ve Akhenaton" ile kurmaca tarihle Yunan mitinin nasıl oluşturulduğunu anlatan yeni genişletilmiş çevirisi yayınlanan "Kara Atena" (Kaynak Yayınları, çeviren Özcan Buze) dünyaya yalanlarla dolu tarih kitapları okutulduğunun kanıtları.

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: JİN. DR. GÜRBÜZ TURGAY, NİĞDE

BÜTÜN DÜNYA'DAN
OKULLARIMIZA
%50
İNDİRİM

**Okulların
en az 20 adetlik
toplu aboneliğine
Bütün
Dünya'dan
%50 indirim**

Bütün Dünya, tüm okullarımız için kaçırılmayacak bir fırsat sunuyor:

Yeni yılda1 yıllık en az 20 adetlik abonelik talebi olan her okulumuz Bütün Dünya dergilerini %50 indirimli olarak alıyor.

Bu fırsattan yararlanmak şimdi çok kolay. Bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla okullarımıza yönelik abonelik işleminizi başlatabilir; yeni yılda Bütün Dünya'nın okulunuza gelmesini sağlayabilirsiniz.

Bütün Dünya Abone Servisi:

Tel: (0506) 888 26 44

E-posta: abone@butundunya.com.tr

Bütün Dünya

İ B R A H İ M B A L A B A N

Türk resim sanatının büyük ustası İbrahim Balaban, 1921’de Bursa Seçköy’de doğdu. 1937 yılında, henüz 16 yaşındayken cezaevine girdi. 6 ay hapis ve 3 ay da para cezasına çarptırılan Balaban, para cezasını ödeyemeyince 3 yıl cezaevinde kaldı.

Burada tanıştığı ve çırağı olduğu, “Şair Baba” diye hitap ettiği Nazım Hikmet’in desteğiyle resim yeteneğini geliştirdi. 1944’te İmralı’ya gönderilen Balaban, 1947’de yeniden Bursa Cezaevi’ne gönderildi. 1950 affıyla cezaevinden çıkıp, 1953’te ilk sergisini açtı. 1961’de resimlerinden dolayı 6 ay tutuklu kaldı. 1969’da Adana

Halkevi’ndeki sergisi, bir grup tarafından basılarak resimleri parçalandı.

Balaban, 2 binden fazla yağlı boya tablo yaptı, 50’den çok sergi açtı, 12 kitabı yayımlandı... Sanatçınının 25 Şubat’ta Ankara’da açılan son sergisi, 22 Mart’a değin, Hilal mahallesi, Alexander Dubcek caddesi 18/B, Yıldız, Çankaya adresindeki Peker Sanat’da gezilebilir.

ISSN 1301-7608

9 771301 760320